

**GRUPA KAPITAŁOWA
POWSZECHNEGO ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ
SPÓŁKI AKCYJNEJ**

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA
31 GRUDNIA 2012 ROKU
ZGODNE Z MIĘDZYNARODOWYMI STANDARDAMI
SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ
WRAZ Z OPINIĄ NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA**

SPIS TREŚCI

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	4
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW.....	7
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W SKONSOLIDOWANYM KAPITALE WŁASNYM	8
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	10
INFORMACJE DODATKOWE I NOTY OBJAŚNIAJĄCE.....	12
1. Wstęp.....	12
2. Skład Grupy PZU	13
3. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości	19
4. Kluczowe założenia przyjmowane do oszacowań rachunkowych	36
5. Subiektywne oceny dokonane w procesie wyboru i stosowania zasad (polityki) rachunkowości	38
6. Sprawozdawczość dotycząca segmentów	40
7. Zarządzanie ryzykiem.....	48
8. Zarządzanie kapitałem własnym.....	74
9. Wartości niematerialne.....	76
10. Wartość firmy.....	78
11. Rzeczowe aktywa trwałe	79
12. Nieruchomości inwestycyjne	81
13. Aktywa finansowe.....	81
14. Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	98
15. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych.....	99
16. Utrata wartości aktywów finansowych i należności	100
17. Szacowane regresy i odzyski.....	104
18. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	105
19. Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	107
20. Odroczone koszty akwizycji	107
21. Rozliczenia międzyokresowe	108
22. Inne aktywa.....	108
23. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych.....	108
24. Aktywa przeznaczone do sprzedaży	109
25. Wyemitowany kapitał podstawowy oraz rezerwy przypisywane akcjonariuszom jednostki dominującej	109
26. Różnice kursowe z przeliczenia.....	111
27. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe.....	112
28. Kontrakty inwestycyjne	114
29. Rezerwy na świadczenia na rzecz pracowników	114
30. Inne rezerwy.....	116
31. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.....	118
32. Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	119
33. Inne zobowiązania	119

34. Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów	121
35. Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	122
36. Przychody z tytułu prowizji i opłat	123
37. Przychody netto z inwestycji	123
38. Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	124
39. Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej.....	124
40. Pozostałe przychody operacyjne.....	125
41. Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe	125
42. Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych	130
43. Koszty akwizycji.....	130
44. Koszty administracyjne.....	131
45. Koszty pracownicze.....	131
46. Pozostałe koszty operacyjne	132
47. Koszty finansowe.....	132
48. Różnice kursowe.....	132
49. Podatek dochodowy	133
50. Podatek dochodowy w innych całkowitych dochodach.....	133
51. Przychody pochodzące z wymiany towarów i usług	134
52. Aktywa stanowiące zabezpieczenie należności, zobowiązań oraz zobowiązań warunkowych.....	134
53. Aktywa i zobowiązania warunkowe.....	134
54. Sprawy sporne	135
55. Transakcje z podmiotami powiązanymi	142
56. Zatrudnienie.....	147
57. Pozostałe informacje.....	147

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

Aktywa	Nota	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Wartości niematerialne	9	183 238	166 038
Wartość firmy	10	8 474	8 716
Rzeczowe aktywa trwałe	11	992 317	1 055 381
Nieruchomości inwestycyjne	12	564 404	534 222
Aktywa finansowe			
Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	13.1	21 117 559	21 659 505
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	13.2	3 924 501	7 851 903
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	13.3	15 628 401	10 814 619
Pożyczki	13.4	9 752 615	6 449 332
Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	14	1 835 793	1 734 636
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	15	749 334	700 713
Szacowane regresy i odzyski	17	121 632	83 117
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	18	13 963	8 600
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	19	80 646	8 582
Odroczone koszty akwizycji	20	574 489	569 843
Rozliczenia międzyokresowe	21	94 942	125 890
Inne aktywa	22	83 704	120 461
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	23	136 586	237 724
Aktywa związane z działalnością kontynuowaną		55 862 598	52 129 282
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	24	46 962	-
Aktywa, razem		55 909 560	52 129 282

Warszawa, dnia 12 marca 2013 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ (KONTYNUACJA)

Kapitały i zobowiązania	Nota	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Kapitały			
Wyemitowany kapitał podstawowy oraz inne kapitały przypadające udziałowcom jednostki dominującej			
Kapitał podstawowy	25.1	86 352	86 352
Pozostałe kapitały		9 105 450	7 948 386
Kapitał zapasowy		8 780 212	7 711 818
Kapitał z aktualizacji wyceny	25.2	363 242	268 831
Różnice kursowe z przeliczenia	26	(38 004)	(32 263)
Niepodzielony wynik		4 998 329	4 748 424
Zysk (strata) z lat ubiegłych		1 743 148	2 403 000
Zysk (strata) netto		3 255 181	2 345 424
Udziały niekontrolujące		79 138	86 343
Kapitały, razem		14 269 269	12 869 505
Zobowiązania			
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	27		
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego		4 537 167	4 521 396
Rezerwa ubezpieczeń na życie		15 675 243	14 595 112
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia		5 878 445	5 429 481
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent		5 660 281	5 088 626
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych		4 227	7 192
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe		531 617	581 155
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający		3 113 798	2 299 767
Kontrakty inwestycyjne	28		
- o gwarantowanych i ustalonych warunkach		1 297 224	2 330 870
- na rachunek i ryzyko klienta		1 001 923	1 140 902
Rezerwy na świadczenia pracownicze	29	60 649	255 576
Inne rezerwy	30	267 456	322 063
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	31	357 557	109 716
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	32	21 658	7 570
Instrumenty pochodne		129 921	93 443
Inne zobowiązania	33	2 420 155	1 789 951
Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów	34		
Rozliczenia międzyokresowe kosztów		672 550	669 048
Przychody przyszłych okresów		10 420	17 909
Zobowiązania związane z działalnością kontynuowaną		41 640 291	39 259 777
Zobowiązania, razem		41 640 291	39 259 777
Kapitały i zobowiązania, razem		55 909 560	52 129 282

Warszawa, dnia 12 marca 2013 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	Nota	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	35	16 243 131	15 279 262
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto		(237 276)	(285 386)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto		16 005 855	14 993 876
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto		(615)	(103 348)
Składki zarobione netto		16 005 240	14 890 528
Przychody z tytułu prowizji i opłat	36	237 102	281 351
Przychody netto z inwestycji	37	2 047 054	1 970 254
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	38	521 268	(187 247)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	39	1 136 407	(189 181)
Pozostałe przychody operacyjne	40	588 028	485 481
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	41	(12 371 298)	(10 373 521)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		152 567	152 399
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto		(12 218 731)	(10 221 122)
Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych	42	(176 780)	32 512
Koszty akwizycji	43	(2 000 351)	(1 961 986)
Koszty administracyjne	44	(1 440 301)	(1 383 897)
Pozostałe koszty operacyjne	46	(618 738)	(759 966)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej		4 080 198	2 956 727
Koszty finansowe	47	(41 490)	(49 152)
Zysk (strata) brutto		4 038 708	2 907 575
Podatek dochodowy	49		
- część bieżąca		(568 541)	(826 397)
- część odroczone		(216 341)	262 769
Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej		3 253 826	2 343 947
Zysk (strata) netto, w tym:		3 253 826	2 343 947
- zysk (strata) przypisywany(a) właścicielom kapitału własnego jednostki dominującej		3 255 181	2 345 424
- zyski (straty) przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących		(1 355)	(1 477)
Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej		3 255 181	2 345 424
Zysk (strata) netto z działalności zaniechanej		-	-
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych		86 352 300	86 352 300
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) z działalności kontynuowanej na jedną akcję zwykłą (w złotych)		37,70	27,16
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) z działalności zaniechanej na jedną akcję zwykłą (w złotych)		-	-
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w złotych)		37,70	27,16

Warszawa, dnia 12 marca 2013 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	Nota	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Zysk (strata) netto		3 253 826	2 343 947
Inne całkowite dochody	50	88 660	(116 887)
Podlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat		88 660	(116 887)
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży		77 654	(162 649)
Różnice kursowe z przeliczenia		(5 751)	6 550
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do nieruchomości inwestycyjnych		16 757	39 212
Dochody całkowite netto, razem		3 342 486	2 227 060
- dochody całkowite przypisywane właścicielom kapitału własnego jednostki dominującej		3 343 851	2 228 523
- dochody całkowite przypisywane elementowi kapitałowemu z umów zawierających uznaniowe udziały w zyskach		-	-
- dochody całkowite przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących		(1 365)	(1 463)

Warszawa, dnia 12 marca 2013 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W SKONSOLIDOWANYM KAPITALE WŁASNYM

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Kapitały oraz rezerwy przypisywane właścicielom kapitału podstawowego jednostki dominującej						Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
	Kapitał podstawowy	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały		Niepodzielony wynik				
			Kapitał z aktualizacji wyceny	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk (strata) z lat ubiegłych	Zysk (strata) netto			
Nota	25.1		25.2	26					
Stan na dzień 1 stycznia 2012	86 352	7 711 818	268 831	(32 263)	4 748 424	-	12 783 162	86 343	12 869 505
Zmiana wyceny instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	77 654	-	-	-	77 654	-	77 654
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	(5 741)	-	-	(5 741)	(10)	(5 751)
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do nieruchomości inwestycyjnych	-	-	16 757	-	-	-	16 757	-	16 757
Zwiększenia (zmniejszenia) rozpoznawane bezpośrednio w kapitale, netto (po uwzględnieniu podatku dochodowego), razem	-	-	94 411	(5 741)	-	-	88 670	(10)	88 660
Zysk (strata) netto roku obrotowego	-	-	-	-	-	3 255 181	3 255 181	(1 355)	3 253 826
Zwiększenia (zmniejszenia), razem	-	-	94 411	(5 741)	-	3 255 181	3 343 851	(1 365)	3 342 486
Pozostałe zmiany, w tym:	-	1 068 394	-	-	(3 005 276)	-	(1 936 882)	(5 840)	(1 942 722)
Podział wyniku finansowego	-	1 068 113	-	-	(3 004 995)	-	(1 936 882)	(5 860)	(1 942 742)
Inne	-	281	-	-	(281)	-	-	20	20
Stan na dzień 31 grudnia 2012	86 352	8 780 212	363 242	(38 004)	1 743 148	3 255 181	14 190 131	79 138	14 269 269

Warszawa, dnia 12 marca 2013 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Kapitały oraz rezerwy przypisywane właścicielom kapitału podstawowego jednostki dominującej						Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
	Kapitał podsta- wowy	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały		Niepodzielony wynik				
			Kapitał z aktuali- zacji wyceny	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk (strata) z lat ubiegłych	Zysk (strata) netto			
Nota	25.1		25.2	26					
Stan na dzień 1 stycznia 2011	86 352	6 296 313	392 268	(38 799)	6 063 666	-	12 799 800	126	12 799 926
Zmiana wyceny instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	(162 649)	-	-	-	(162 649)	-	(162 649)
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	6 536	-	-	6 536	14	6 550
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do nieruchomości inwestycyjnych	-	-	39 212	-	-	-	39 212	-	39 212
Zwiększenia (zmniejszenia) rozpoznawane bezpośrednio w kapitale, netto (po uwzględnieniu podatku dochodowego), razem	-	-	(123 437)	6 536	-	-	(116 901)	14	(116 887)
Zysk (strata) netto roku obrotowego	-	-	-	-	-	2 345 424	2 345 424	(1 477)	2 343 947
Zwiększenia (zmniejszenia), razem	-	-	(123 437)	6 536	-	2 345 424	2 228 523	(1 463)	2 227 060
Pozostałe zmiany, w tym:	-	1 415 505	-	-	(3 660 666)	-	(2 245 161)	87 680	(2 157 481)
Podział wyniku finansowego	-	1 415 325	-	-	(3 660 485)	-	(2 245 160)	(2 830)	(2 247 990)
Objęcie konsolidacją Grupy Armatura	-	-	-	-	-	-	-	88 679	88 679
Inne	-	180	-	-	(181)	-	(1)	1 831	1 830
Stan na dzień 31 grudnia 2011	86 352	7 711 818	268 831	(32 263)	2 403 000	2 345 424	12 783 162	86 343	12 869 505

Warszawa, dnia 12 marca 2013 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	Nota	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Wpływy		19 384 276	19 725 868
- wpływy z tytułu składek ubezpieczeniowych brutto		16 324 691	14 929 349
- wpływy z tytułu kontraktów inwestycyjnych		1 859 439	3 054 350
- wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów		13 967	20 513
- wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach		133 668	385 775
- wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego		230 235	220 906
- pozostałe wpływy operacyjne		822 276	1 114 975
Wydanki		(18 155 919)	(18 138 296)
- składki ubezpieczeniowe zapłacone z tytułu reasekuracji		(196 190)	(174 369)
- wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej		(2 521)	(4 679)
- odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto		(8 901 396)	(9 026 567)
- wypłacone świadczenia z tytułu kontraktów inwestycyjnych		(3 186 306)	(3 068 852)
- wydatki z tytułu akwizycji		(1 524 373)	(1 483 488)
- wydatki o charakterze administracyjnym		(2 137 169)	(2 073 279)
- wydatki z tytułu odsetek		(65)	(146)
- wydatki z tytułu podatku dochodowego		(664 465)	(904 071)
- wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego		(439 757)	(423 401)
- pozostałe wydatki operacyjne		(1 103 677)	(979 444)
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		1 228 357	1 587 572
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy		360 665 055	259 765 786
- zbycie nieruchomości inwestycyjnych		-	13 282
- wpływy z nieruchomości inwestycyjnych		8 594	8 763
- zbycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych		13 917	27 905
- zbycie udziałów i akcji		3 379 218	4 372 949
- realizacja dłużnych papierów wartościowych		56 717 604	65 465 651
- realizacja dłużnych papierów wartościowych w ramach transakcji buy-sell-back		149 885 455	56 898 259
- likwidacja lokat terminowych w instytucjach kredytowych		139 511 297	130 812 922
- realizacja pozostałych lokat		9 679 935	1 614 486
- odsetki otrzymane		1 336 736	450 899
- dywidendy otrzymane		131 507	98 101
- zwiększenie stanu środków pieniężnych z tytułu objęcia konsolidacją nowych podmiotów		792	2 569

Warszawa, dnia 12 marca 2013 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH (KONTYNUACJA)

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	Nota	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Wydutki		(360 243 667)	(260 054 472)
- wydatki na utrzymanie nieruchomości inwestycyjnych		(14 605)	(11 581)
- nabycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych		(144 881)	(168 435)
- nabycie udziałów i akcji		(9 116 873)	(4 561 634)
- nabycie dłużnych papierów wartościowych		(56 903 331)	(63 630 331)
- nabycie dłużnych papierów wartościowych w ramach transakcji buy-sell-back		(151 113 561)	(56 260 574)
- nabycie lokat terminowych w instytucjach kredytowych		(139 194 248)	(132 934 922)
- nabycie pozostałych lokat		(3 747 925)	(2 473 379)
- pozostałe wydatki na lokaty		(8 243)	(13 616)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		421 388	(288 686)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy		81 451 416	39 242 376
- kredyty, pożyczki oraz emisja dłużnych papierów wartościowych		81 451 416	39 242 376
Wydutki		(83 198 530)	(40 728 208)
- dywidendy wypłacone właścicielom kapitału własnego jednostki dominującej		(1 873 391)	(2 163 206)
- dywidendy wypłacone właścicielom udziałów niekontrolujących		(5 860)	(2 830)
- spłata kredytów, pożyczek oraz wykup własnych dłużnych papierów wartościowych		(81 312 622)	(38 556 267)
- odsetki od kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych		(6 657)	(5 905)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		(1 747 114)	(1 485 832)
Przepływy pieniężne netto, razem		(97 369)	(186 946)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		237 724	423 703
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		(3 769)	967
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu, w tym:	23	136 586	237 724
- o ograniczonej możliwości dysponowania		24 794	26 841

Warszawa, dnia 12 marca 2013 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

INFORMACJE DODATKOWE I NOTY OBJAŚNIAJĄCE

1. Wstęp

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (odpowiednio „skonsolidowane sprawozdanie finansowe” oraz „Grupa PZU”) zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez Komisję Europejską.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone za okres 12 miesięcy od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 2012 roku.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało podpisane i zaakceptowane do publikacji przez Zarząd Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej („PZU”, „jednostka dominująca”) w dniu 12 marca 2013 roku i będzie podlegało zatwierdzeniu przez Walne Zgromadzenie Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej.

Jednostki Grupy PZU prowadzą swoje księgi rachunkowe zgodnie ze standardami rachunkowości przyjętymi w kraju siedziby danej jednostki, a niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera korekty wprowadzone w celu doprowadzenia danych finansowych tych jednostek do zgodności z MSSF.

Waluta funkcjonalna i prezentacyjna

Walutą funkcjonalną i prezentacyjną PZU jest polski złoty. O ile nie zaznaczono inaczej, wszystkie kwoty przedstawione w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wykazane są w tysiącach złotych.

Założenie kontynuowania działalności

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki Grupy PZU w dającej się przewidzieć przyszłości, tj. w okresie co najmniej 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego. Na dzień podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie istnieją fakty i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez jednostki Grupy PZU w okresie 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności, za wyjątkiem spółek pozostających w likwidacji i nieprowadzących działalności operacyjnej na dzień bilansowy, których likwidacja może się zakończyć.

Działalność zaniechana

W 2012 roku objęte konsolidacją jednostki Grupy PZU nie zaniechały prowadzenia jakiegokolwiek rodzaju działalności.

Uchwałą NWZ nieobjętej konsolidacją spółki zależnej ICH Center SA z dnia 8 marca 2012 roku postanowiono o otwarciu procesu likwidacji tej spółki z dniem 16 marca 2012 roku. ICH Center SA od początku 2011 roku zaniechała swojej działalności statutowej (tj. obsługi likwidacji szkód w ramach Zielonej Karty).

Uchwałą NWZ nieobjętej konsolidacją spółki zależnej Sigma Investments Sp. z o.o. z dnia 19 lipca 2012 roku postanowiono o otwarciu procesu likwidacji tej spółki z dniem 1 sierpnia 2012 roku. Sigma Investments Sp. z o.o. nie prowadziła działalności.

2. Skład Grupy PZU

2.1 PZU

Jednostką dominującą w Grupie PZU jest PZU - spółka akcyjna z siedzibą w Warszawie przy Al. Jana Pawła II 24. PZU powstał z przekształcenia Państwowego Zakładu Ubezpieczeń w spółkę akcyjną Skarbu Państwa, na mocy art. 97 Ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej - tekst jednolity Dz. U. Nr 11 z 1996 roku, poz. 62 z późn. zm.

PZU jest wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego w Sądzie Rejonowym dla Miasta Stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 0000009831.

Podstawowym przedmiotem działalności PZU według Polskiej Klasyfikacji Działalności są pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe (PKD 65.12), a według Europejskiej Klasyfikacji Działalności - ubezpieczenia rzeczowe (EKD 6603).

2.2 Spółki Grupy PZU

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego posiadanego bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		% głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności
				31 grudnia 2012	31 grudnia 2011	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011	
Jednostki objęte konsolidacją								
1	Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA	Warszawa	nd.	nd.	nd.	nd.	nd.	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe.
2	Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie SA („PZU Życie”)	Warszawa	18.12.1991	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie.
3	Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA („PTE PZU”)	Warszawa	08.12.1998	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Zarządzanie funduszami emerytalnymi.
4	PZU Centrum Operacji SA („PZU CO”)	Warszawa	30.11.2001	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Działalność pomocnicza związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalnymi.
5	Tower Inwestycje Sp. z o.o. („Tower Inwestycje”)	Warszawa	27.08.1998	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Pozostała finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych.
6	PrJSC IC PZU Ukraine („PZU Ukraine”)	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe.
7	UAB DK PZU Lietuva („PZU Lietuva”)	Wilno (Litwa)	26.04.2002	99,76%	99,76%	99,76%	99,76%	Ubezpieczenia majątkowe.
8	Ogrodowa-Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	15.09.2004	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Nabywanie, eksploatacja, wynajem i zbywanie nieruchomości.
9	Armatura Kraków SA	Kraków	07.10.1999	63,83%	63,83%	63,83%	63,83%	Dystrybucja produktów Grupy Armatura, administracja i zarządzanie Grupą.
10	Armatoora SA	Nisko	10.12.2008	63,83%	63,83%	63,83%	63,83%	Produkcja i sprzedaż grzejników oraz baterii sanitarnych.
11	Armatoora SA i wspólnicy sp. k.	Kraków	10.02.2009	63,83%	63,83%	63,83%	63,83%	Wykorzystanie wolnych środków, inwestycje rozwojowe.
12	Armagor SA	Kraków	06.09.2009	63,83%	63,83%	63,83%	63,83%	Produkcja armatury wodnej, gazowej i centralnego ogrzewania.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego posiadanego bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		% głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności
				31 grudnia 2012	31 grudnia 2011	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011	
Jednostki objęte konsolidacją - ciąg dalszy								
13	Armadimp SA	Kraków	20.07.2012	63,83%	nd.	63,83%	nd.	Produkcja ceramicznych wyrobów sanitarnych.
14	PZU Specjalistyczny Fundusz Inwestycyjny Otwarty Dłużny	Warszawa	15.12.2009	100,00%	100,00%	nd.	nd.	Lokowanie środków zebranych od członków funduszu.
15	PZU Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Akcji ¹⁾	Warszawa	27.01.2010	100,00%	100,00%	nd.	nd.	Lokowanie środków zebranych od członków funduszu.
16	PZU Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Dynamiczny ²⁾	Warszawa	27.01.2010	100,00%	100,00%	nd.	nd.	Lokowanie środków zebranych od członków funduszu.
Jednostki zależne niekonsolidowane								
17	Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA („TFI PZU”)	Warszawa	30.04.1999	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Tworzenie, reprezentowanie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi.
18	PZU Asset Management SA („PZU AM”)	Warszawa	12.07.2001	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Zarządzanie cudzym pakietem papierów wartościowych na zlecenie.
19	PZU Pomoc SA	Warszawa	18.03.2009	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance.
20	UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	Wilno (Litwa)	26.04.2002	99,34%	99,34%	99,34%	99,34%	Ubezpieczenia na życie.
21	PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance („PZU Ukraine Life”)	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie.
22	Międzyzakładowe Pracownicze Towarzystwo Emerytalne PZU SA („MPTE PZU SA”)	Warszawa	13.08.2004	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Zarządzanie pracowniczym funduszem emerytalnym.
23	Ipsilon Sp. z o.o.	Warszawa	02.04.2009	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Spółka nie prowadzi działalności.
24	Ipsilon Bis SA	Warszawa	02.09.2011	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Spółka nie prowadzi działalności.
25	Omicron SA	Warszawa	13.09.2011	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Spółka nie prowadzi działalności.
26	Syta Development Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	29.04.1996	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Nabywanie i zbywanie nieruchomości, pośrednictwo w obrocie i administrowanie nieruchomościami.
27	Sigma Investments Sp. z o.o. w likwidacji ³⁾	Warszawa	28.12.1999	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Spółka nie prowadzi działalności.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego posiadanego bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		% głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności
				31 grudnia 2012	31 grudnia 2011	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011	
Jednostki zależne niekonsolidowane – ciąg dalszy								
28	LLC SOS Services Ukraine	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Usługi assistance.
29	Company with Additional Liability Inter-Risk Ukraine („Inter Risk”) ⁴⁾	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	0,00%	100,00%	0,00%	100,00%	Usługi prawne.
30	LLC Finansowa Kompania Idea-Kapitał ⁵⁾	Kijów (Ukraina)	06.10.2011	0,00%	100,00%	0,00%	100,00%	Usługi finansowe.
31	ICH Center SA w likwidacji ⁶⁾	Warszawa	31.01.1996	90,00%	90,00%	90,00%	90,00%	Spółka nie prowadzi działalności.
Jednostki stowarzyszone								
32	Kolej Gondolowa Jaworzyna Krynicka SA	Krynica	17.08.1998	37,53%	37,53%	36,71%	36,71%	Prowadzenie wyciągów narciarskich i turystycznych.
33	GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych SA (d. Nadwiślańska Agencja Ubezpieczeniowa SA)	Tychy	08.06.1999	30,00%	30,00%	30,00%	30,00%	Obsługa ubezpieczeń.

¹⁾ Objęty konsolidacją metodą pełną od dnia 1 lipca 2012 roku. Kwestia opisana w punkcie 2.3.1.

²⁾ Objęty konsolidacją metodą pełną od dnia 1 października 2012 roku. Kwestia opisana w punkcie 2.3.1.

³⁾ Uchwałą NWZ z dnia 19 lipca 2012 roku postanowiono o otwarciu procesu likwidacji z dniem 1 sierpnia 2012 roku.

⁴⁾ Sprzedaż opisana w punkcie 2.3.2.

⁵⁾ Sprzedaż opisana w punkcie 2.3.3.

⁶⁾ Uchwałą NWZ z dnia 8 marca 2012 roku postanowiono o otwarciu procesu likwidacji z dniem 16 marca 2012 roku.

Poza jednostkami wymienionym w tabeli powyżej Grupa PZU posiada jednostki uczestnictwa lub certyfikaty inwestycyjne następujących funduszy, w których udział Grupy PZU w aktywach netto przekracza 20%: PZU Specjalistycznego Funduszu Inwestycyjnego Otwartego Ochrony Majątku, PZU Funduszu Inwestycyjnego Otwartego Energia Medycyna Ekologia, PZU Dłużnego Rynków Wschodzących, PZU Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Sektora Nieruchomości, PZU Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Sektora Nieruchomości 2, PZU Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Sektora Nieruchomości 3, PZU Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego RE Income, PZU Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Aktywów Niepublicznych BIS 1, PZU Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Aktywów Niepublicznych BIS 2, PZU Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Forte oraz PZU Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Medycznego.

Tabela poniżej prezentuje podstawowe dane finansowe spółek Grupy PZU nieobjętych konsolidacją lub wyceną metodą praw własności za rok zakończony 31 grudnia 2012 roku.

Lp.	Nazwa jednostki	% kapitału akcyjnego/udziałowego posiadanego bezpośrednio lub pośrednio przez PZU na 31 grudnia 2012	Zysk (strata) netto	Przychody ze sprzedaży i przychody finansowe	Suma aktywów	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	Kapitały własne
1	Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA 1/6/	100,00%	13 174	74 821	63 628	18 688	44 940
2	PZU Asset Management SA 1/6/	100,00%	467	18 792	12 458	2 603	9 855
3	PZU Pomoc SA 1/6/	100,00%	304	17 494	19 412	2 814	16 598
4	UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas 1/2 /3 /4/	99,34%	545	28 294	79 942	52 683	27 259
5	PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance 1/5/	100,00%	1 989	40 381	86 201	74 131	12 070
6	Międzyzakładowe Pracownicze Towarzystwo Emerytalne PZU SA 6/	100,00%	685	1 940	1 578	226	1 352
7	Ipsilon Sp. z o.o. 1/6/	100,00%	(3)	1	38	1	37
8	Ipsilon BIS SA 6/	100,00%	(12)	4	87	3	84
9	Omicron SA 6/	100,00%	(3)	6	100	3	97
10	Syta Development Sp. z o.o. w likwidacji 1/6/	100,00%	2 210	4 787	5 370	8 419	(3 049)
11	Sigma Investments Sp. z o.o. w likwidacji 1/6/	100,00%	(5)	-	21	-	21
12	LLC SOS Services Ukraine 1 /5/	100,00%	(253)	3 687	701	151	550
13	ICH Center SA w likwidacji 1/6/	90,00%	(269)	64	399	20	379
14	Kolej Gondolowa Jaworzyna Krynicka SA 6/	37,53%	2 191	17 299	45 570	6 250	39 320
15	GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych SA 6/	30,00%	348	3 199	2 305	25	2 280

1/ Dane niezbadane przez biegłego rewidenta.

2/ Pozycja "Przychody ze sprzedaży" rozumiana jest jako suma składki przypisanej brutto oraz pozostałych przychodów technicznych na udziale własnym.

3/ Pozycja "Przychody finansowe" rozumiana jest jako różnica pomiędzy pozycjami "Przychody z lokat" i "Niezrealizowane zyski z lokat" a "Koszty działalności lokacyjnej" i "Niezrealizowane straty na lokatach".

4/ Dane wg standardów rachunkowości obowiązujących na Litwie (LT GAAP).

5/ Dane wg standardów rachunkowości obowiązujących na Ukrainie (UA GAAP).

6/ Dane wg standardów rachunkowości obowiązujących w Polsce (PSR).

2.3 Zmiany organizacji Grupy PZU

2.3.1. Ufunduszowanie części lokat finansowych

W 2012 roku kontynuowany był proces ufunduszowania lokat finansowych w Grupie PZU.

Przeprowadzone działania mają na celu poprawienie efektywności procesu zarządzania lokatami finansowymi m.in. poprzez optymalizację podatkową (w zakresie podatku CIT od zysków kapitałowych i podatku VAT płaconego dotychczas innym spółkom Grupy PZU za usługi zarządzania portfelem papierów wartościowych i niepodlegającemu odliczeniu przez spółki Grupy PZU).

Poniższe transakcje nie miały wpływu na aktywa netto ani wynik finansowy Grupy PZU. Nie zmieniły się także prezentacja, kwalifikacja i sposób wyceny przedmiotowych aktywów w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu Grupy PZU, ponieważ:

- PZU Specjalistyczny Fundusz Inwestycyjny Otwarty Dłużny jest konsolidowany metodą pełną od dnia 30 czerwca 2011 roku;
- PZU Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Akcji jest konsolidowany metodą pełną od 1 lipca 2012 roku;
- PZU Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Dynamiczny został objęty konsolidacją metodą pełną od 1 października 2012 roku.

2.3.1.1. Instrumenty dłużne

W dniu 2 lutego 2012 roku dokonano przeniesienia kolejnej części obligacji wyemitowanych przez Skarb Państwa należących do PZU Życie i zakwalifikowanych do portfela instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy zakwalifikowanych do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, o wartości rynkowej na dzień przeniesienia 953.162 tys. zł, do PZU Specjalistycznego Funduszu Inwestycyjnego Otwartego Dłużnego.

W okresie od 4 października do 17 grudnia 2012 roku PZU nabył za gotówkę jednostki uczestnictwa PZU Specjalistycznego Funduszu Inwestycyjnego Otwartego Dłużnego na łączną kwotę 5.000.000 tys. zł.

2.3.1.2. Instrumenty kapitałowe

W dniu 24 lipca 2012 roku PZU oraz PZU Życie dokonały zapisu na certyfikaty inwestycyjne serii B PZU Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Akcji, dokonując wpłaty:

- PZU - w formie pieniężnej w wysokości 79.000 tys. zł oraz w formie akcji zakwalifikowanych do portfela przeznaczonego do obrotu o wartości 361.712 tys. zł;
- PZU Życie - w formie akcji zakwalifikowanych do portfela przeznaczonego do obrotu o wartości 591.000 tys. zł.

W dniu 25 lipca TFI PZU dokonało przydziału certyfikatów inwestycyjnych na rzecz PZU w wartości 437.500 tys. zł oraz PZU Życie w wartości 585.700 tys. zł. Różnica pomiędzy wartością zapisu a wartością emisyjną została zwrócona na rachunki PZU i PZU Życie.

W dniu 24 października 2012 roku PZU oraz PZU Życie dokonały zapisu na certyfikaty inwestycyjne serii B PZU Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Dynamicznego, dokonując wpłaty:

- PZU – w formie pieniężnej w wysokości 178.286 tys. zł oraz w formie akcji zakwalifikowanych do portfela przeznaczonego do obrotu o wartości 196.734 tys. zł;
- PZU Życie – w formie pieniężnej w wysokości 178.287 tys. zł oraz w formie akcji zakwalifikowanych do portfela przeznaczonego do obrotu o wartości 196.731 tys. zł.

W dniu 31 października 2012 roku TFI PZU dokonało przydziału certyfikatów inwestycyjnych na rzecz PZU i PZU Życie w wartości po 375.000 tys. zł. Różnica pomiędzy wartością zapisu a wartością emisyjną została zwrócona na rachunki PZU i PZU Życie.

2.3.2. Sprzedaż spółki Inter-Risk

W dniu 22 grudnia 2011 roku PZU Ukraine i PZU Ukraine Life zawarły z Powszechną Kasą Oszczędności BP SA („PKO BP SA”) umowę sprzedaży spółki Inter-Risk za łączną kwotę 2.500 tys. zł.

W dniu 16 stycznia 2012 roku prawo własności akcji Inter-Risk zostało przeniesione na nabywcę. Zrealizowany zysk na sprzedaży akcji wyniósł 2.286 tys. zł.

2.3.3. Sprzedaż spółki LLC Finansowa Kompania Idea-Kapitał

W dniu 23 marca 2012 roku, zgodnie z umową z 20 marca 2012 roku prawo własności akcji spółki LLC Finansowa Kompania Idea-Kapitał zostało przeniesione na Publiczną Spółkę Akcyjną Kredobank za łączną kwotę 4.100 tys. UAH.

3. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie ze standardami MSSF zatwierdzonymi przez Komisję Europejską, co oznacza, że jest ono zgodne ze wszystkimi standardami oraz interpretacjami zatwierdzonymi przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, które na dzień 31 grudnia 2012 roku zostały opublikowane i weszły w życie oraz zostały zatwierdzone przez Komisję Europejską.

Proces sporządzania sprawozdania skonsolidowanego wymaga dokonania określonych szacunków oraz subiektywnych ocen przy stosowaniu zasad rachunkowości. Obszary wymagające kompleksowych ocen oraz obszary w największym stopniu uzależnione od przyjętych założeń i dokonanych szacunków zostały przedstawione w punktach 4 oraz 5.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest sporządzone zgodnie z koncepcją kosztu historycznego, z wyjątkiem aktualizacji wyceny nieruchomości inwestycyjnych i niektórych instrumentów finansowych.

3.1 Wprowadzenie nowych MSSF

3.1.1. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wchodzące w życie od 1 stycznia 2012 roku

W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano następującą zmianę standardu (wcześniejsze zastosowanie, ponieważ w przypadku skonsolidowanych sprawozdań Grupy PZU wchodziłaby ona w życie za okresy roczne rozpoczynające się 1 stycznia 2013 roku):

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację
Zmiany do MSR 1 – Prezentacja składników innych całkowitych dochodów	1 lipca 2012	475/2012

3.1.2. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują

Następujące standardy i interpretacje oraz zmiany standardów zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują:

- Zatwierdzone rozporządzeniem Komisji Europejskiej:

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację
Zmiany do MSR 19 – Poprawki do rachunkowości świadczeń po okresie zatrudnienia	1 stycznia 2013	475/2012
MSSF 10 – Skonsolidowane sprawozdania finansowe	1 stycznia 2013 ¹⁾	1254/2012
MSSF 11 – Wspólne ustalenia umowne	1 stycznia 2013 ¹⁾	1254/2012
MSSF 12 – Ujawnienia na temat zaangażowania w inne jednostki	1 stycznia 2013 ¹⁾	1254/2012
Znowelizowany MSR 27 – Jednostkowe sprawozdania finansowe	1 stycznia 2013 ¹⁾	1254/2012
Znowelizowany MSR 28 – Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych oraz wspólne przedsięwzięcia	1 stycznia 2013 ¹⁾	1254/2012
MSSF 13 – Wycena w wartości godziwej	1 stycznia 2013	1255/2012
Zmiana do MSR 12 - Podatek odroczony: realizacja aktywów	1 stycznia 2012 ²⁾	1255/2012
Ciężka hiperinflacja i usunięcie sztywnych terminów dla stosujących MSSF po raz pierwszy (Zmiany do MSSF 1)	1 lipca 2011 ²⁾	1255/2012
KIMSF 20 – Koszty usuwania nadkładu na etapie produkcji w kopalniach odkrywkowych	1 stycznia 2013	1255/2012
Zmiany do MSSF 7 - kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych	1 stycznia 2013	1256/2012
Zmiany do MSR 32 - kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych	1 stycznia 2014	1256/2012
Zmiany do MSSF 1 – Pożyczki rządowe	1 stycznia 2013	183/2013

¹⁾ Komisja Europejska głosowała za tym, aby regulacja obowiązywała najpóźniej dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia 1 stycznia 2014 roku (wcześniejsze stosowanie jest dozwolone).

²⁾ Komisja Europejska głosowała za tym, aby regulacja obowiązywała najpóźniej dla rocznych okresów rozpoczynających się od lub po trzecim dniu po publikacji, która nastąpiła dnia 29 grudnia 2012 roku (okresy rozpoczynające się od lub po 1 stycznia 2013 roku).

- Niezatwierdzone przez Komisję Europejską:

Nazwa standardu/interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)
MSSF 9 - Instrumenty finansowe	12 listopada 2009 16 grudnia 2011 (aktualizacja)	1 stycznia 2015
Zmiany do MSSF (2009-2011)	17 maja 2012	1 stycznia 2013
Wytyczne przejściowe (zmiany do MSSF 10, MSSF 11 i MSSF 12)	28 czerwca 2012	1 stycznia 2013
Jednostki inwestycyjne (zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27)	31 października 2012	1 stycznia 2014

Oczekuje się, że zastosowanie ww. standardów, interpretacji i zmian standardów nie będzie miało istotnego wpływu na całkowite dochody i kapitały własne Grupy PZU, za wyjątkiem:

- MSSF 9 - w przypadku którego, z uwagi na odległy termin wejścia w życie i oczekiwane dalsze zmiany zasad rachunkowości dotyczących instrumentów finansowych, związane m.in. z obecnie prowadzonymi pracami nad stopniowym zastępowaniem aktualnie obowiązującego MSR 39 nowymi regulacjami, nie dokonano oszacowań wpływu zastosowania MSSF 9 na całkowite dochody i kapitały własne Grupy PZU.
- MSSF 10 – w przypadku zastosowania którego od początku 2014 roku konsolidacją zostały objęte PZU Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Medyczny (wg stanu na 31 grudnia 2012 roku). Pełna lista funduszy, które

zostaną objęte konsolidacją od początku 2014 roku znana będzie po sporządzeniu sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy PZU wg stanu na 31 grudnia 2013 roku.

Z uwagi na możliwe zmiany udziału spółek Grupy PZU w aktywach netto ww. funduszu, możliwe nabycia przez spółki Grupy PZU jednostek uczestnictwa względnie certyfikatów inwestycyjnych innych funduszy inwestycyjnych oraz zmiany wycen posiadanych przez spółki Grupy PZU jednostek uczestnictwa względnie certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych nie jest możliwe podanie wpływu, jaki na całkowite dochody i kapitały własne Grupy PZU będzie miało zastosowanie MSSF 10 na dzień 1 stycznia 2014 roku.

3.2 Zmiany zasad (polityki) rachunkowości

W 2012 roku nie dokonano zmian zasad (polityki) rachunkowości.

3.3 Zmiany sposobu sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego w stosunku do roku poprzedniego

W 2012 roku dokonano następujących zmian w sposobie sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego w stosunku do sprawozdania finansowego Grupy PZU za rok 2011:

- od początku 2012 roku dokonano zmian prezentacji noty segmentowej, sporządzanej zgodnie z MSSF 8. Nowy sposób prezentacji noty segmentowej, którego założenia zostały szczegółowo opisane w punkcie 6 uwarunkowany został zmianami sposobu prezentacji wyników finansowych głównemu organowi odpowiedzialnemu za podejmowanie decyzji operacyjnych w PZU. Nowy sposób prezentacji danych dotyczących segmentów działalności – w porównaniu do sposobu dotychczas stosowanego – cechuje większy stopień szczegółowości oraz większa przydatność prezentowanych informacji;
- w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano zmiany do MSR 1 „Prezentacja składników innych całkowitych dochodów”, przyjęte przez Komisję Europejską dnia 5 czerwca 2012 roku (jest to wcześniejsze zastosowanie, ponieważ w przypadku skonsolidowanych sprawozdań Grupy PZU wchodziłyby one w życie za okresy rozpoczynające się 1 stycznia 2013 roku). Zmiana skutkowałą wprowadzeniem ujawnienia dotyczącego podziału innych całkowitych dochodów na podlegające oraz niepodlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat, a także ujawnieniu w nocy informacji na temat podatku dochodowego dotyczącego składników innych całkowitych dochodów
- w celu zwiększenia użyteczności skonsolidowanego sprawozdania z przepływu środków pieniężnych w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym dokonano wyodrębnienia pozycji dotyczących przepływów związanych z komisarką awaryjną oraz transakcjami buy-sell-back. Poniżej przedstawiono efekt poniższej zmiany na prezentację danych porównywalnych.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 31 grudnia 2011 (dane historyczne)	Zmiana	1 stycznia - 31 grudnia 2011 (dane porównywalne)
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
- wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego	-	220 906	220 906
- pozostałe wpływy operacyjne	1 335 881	(220 906)	1 114 975
- wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego	-	(423 401)	(423 401)
- pozostałe wydatki operacyjne	(1 402 845)	423 401	(979 444)
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
- realizacja dłużnych papierów wartościowych buy-sell-back	-	56 898 259	56 898 259
- realizacja pozostałych lokat	58 512 745	(56 898 259)	1 614 486
- nabycie instrumentów dłużnych buy-sell-back	-	(56 260 574)	(56 260 574)
- nabycie pozostałych lokat	(58 733 953)	56 260 574	(2 473 379)

3.4 Zasady konsolidacji

W roku obrotowym zakończonym 31 grudnia 2012 roku dokonano konsolidacji wszystkich istotnych jednostek zależnych. Przy określaniu istotności brane są pod uwagę kryteria osiąganych przychodów, wartości bezwzględnej wyniku finansowego oraz sumy bilansowej.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje salda jednostki dominującej oraz jednostek zależnych po wyeliminowaniu wzajemnych transakcji.

Aktywa i zobowiązania zagranicznych jednostek zależnych przelicza się na walutę polską po obowiązującym na koniec okresu sprawozdawczego średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski („NBP”). Pozycje rachunku zysków i strat przeliczane są po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów NBP na dzień kończący każdy miesiąc roku obrotowego. Powstałe na skutek tych przeliczeń różnice kursowe wykazuje się w kapitale własnym w pozycji „Różnice kursowe z przeliczenia”.

3.4.1. Ufunduszowanie części lokat finansowych

Zagadnienie zostało opisane w punkcie 2.3.1.

3.5 Kursy walutowe

W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym przyjęto następujące kursy walutowe do przeliczania danych finansowych zagranicznych jednostek podporządkowanych:

Kursy walutowe przyjęte do przeliczenia danych finansowych zagranicznych jednostek podporządkowanych	1 stycznia – 31 grudnia 2012	31 grudnia 2012	1 stycznia – 31 grudnia 2011	31 grudnia 2011
LTL	1,2087	1,1840	1,1990	1,2792
UAH	0,4001	0,3825	0,3716	0,4255

Kursy te są:

- dla pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej – kursami średnimi NBP na dzień bilansowy;
- dla pozycji rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych – kursami wyliczonymi jako średnia arytmetyczna z kursów NBP, obowiązujących na ostatni dzień każdego z miesięcy danego okresu.

3.6 Wartości niematerialne

Wartości niematerialne rozpoznaje się, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości spowodują one wpływ korzyści ekonomicznych, które mogą być powiązane z tymi aktywami i obejmują nabyte, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby własne.

Wartości niematerialne obejmują w szczególności: oprogramowanie komputerowe, autorskie prawa majątkowe, licencje oraz koncesje.

Wartości niematerialne wycenia się według ceny nabycia powiększonej o koszty bezpośrednio związane z nabyciem i przygotowaniem do użytkowania, pomniejszonej o odpisy amortyzacyjne, a także o odpisy z tytułu utraty wartości.

Wartości niematerialne amortyzuje się przy zastosowaniu metody liniowej przez przewidywany okres użytkowania, zgodnie z planem amortyzacji, w okresie od dwóch do pięciu lat.

3.7 Wartość firmy

Wartość firmy ustala się według wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych na dzień objęcia kontroli nad jednostkami podporządkowanymi, proporcjonalnie do nabywanych udziałów w kapitale tych jednostek. Wartość firmy nie podlega amortyzacji, lecz na koniec każdego roku obrotowego dokonuje się testu w celu stwierdzenia lub wykluczenia utraty wartości.

3.8 Rzeczowe aktywa trwałe

Składniki rzeczowych aktywów trwałych wykazuje się według ceny nabycia powiększonej o wszystkie koszty bezpośrednio związane z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdadnego do użytkowania, pomniejszonej o dotychczasowe umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Amortyzacji podlegają wszystkie rzeczowe aktywa trwałe oraz ich istotne komponenty, z wyjątkiem gruntów oraz rzeczowych aktywów trwałych w budowie. Amortyzacja przeprowadzana jest od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dany składnik przyjęto do użytkowania, metodą liniową przez oszacowany okres użyteczności tych aktywów.

Poniżej przedstawiono roczne stawki amortyzacji dla istotnych składników aktywów:

Kategoria aktywów	Stawka
Prawo wieczystego użytkowania gruntów	10%
Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego	2,5%
Budynki i budowle	1,5% - 4,5%
Maszyny i urządzenia techniczne	10% - 40%
Środki transportu	18% - 33%
Sprzęt informatyczny	18% - 30%
Pozostałe aktywa trwałe	7% - 20%

Aktywa utrzymywane na podstawie umowy leasingu finansowego amortyzuje się przez okres ich użyteczności, chyba że nie występuje prawdopodobieństwo ich zakupu lub przeniesienia własności. W takim przypadku amortyzuje się je przez okres nie dłuższy niż przez okres trwania leasingu.

3.9 Utrata wartości rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych

Na koniec okresu sprawozdawczego dokonuje się przeglądu składników aktywów w celu stwierdzenia, czy nie występują przesłanki wskazujące na możliwość utraty ich wartości.

Uznaje się, że utrata wartości składników wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych wystąpiła, jeżeli w wyniku zmian technologicznych, przeznaczenia do likwidacji, wycofania z użytkowania lub wystąpienia innych przesłanek wskazujących na zmniejszenie przydatności danego składnika aktywów zmniejszeniu uległa wartość przewidywanych korzyści ekonomicznych związanych ze składnikiem wartości niematerialnych lub rzeczowych aktywów trwałych.

W przypadku stwierdzenia takich przesłanek, przeprowadza się test na możliwość utraty wartości danego składnika aktywów mający na celu określenie jego wartości odzyskiwalnej i w razie konieczności dokonuje się odpisu aktualizującego do wartości odzyskiwalnej. W sytuacji, gdy składnik aktywów nie generuje przepływów pieniężnych, które są w znacznym stopniu niezależne od przepływów generowanych przez inne aktywa, analizę przeprowadza się dla najmniejszej możliwej do zidentyfikowania grupy aktywów generujących niezależne wpływy pieniężne, do której należy dany składnik aktywów.

3.10 Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne wykazuje się na koniec okresu sprawozdawczego w wartości godziwej. Zyski i straty wynikające ze zmiany wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnych ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej” w okresie, w którym powstały.

Budynki i budowle oraz grunty i prawa wieczystego użytkowania gruntu, częściowo wykorzystywane na własne potrzeby, a częściowo wynajmowane na rzecz osób trzecich, kwalifikuje się do właściwej kategorii nieruchomości w sposób następujący:

- część obiektu, która na koniec okresu sprawozdawczego nie jest wykorzystywana na własne potrzeby zaliczana jest do nieruchomości inwestycyjnych, a pozostała część obiektu – do nieruchomości wykorzystywanych na potrzeby własne;

- wartości części nieruchomości zaliczonych odpowiednio do nieruchomości inwestycyjnych lub do nieruchomości wykorzystywanych na potrzeby własne ustala się według metrażu;
- jeśli w nieruchomości częściowo wykorzystywanej na własne potrzeby, a częściowo wynajmowanej, na wynajem przeznaczona jest nie więcej niż 10% powierzchni, to cały obiekt zalicza się do nieruchomości wykorzystywanych na potrzeby własne.

Podziału nieruchomości, o którym mowa powyżej dokonuje się, gdy części te mogą być oddzielnie sprzedane lub oddane w leasing finansowy.

W przypadku gdy nieruchomość wykorzystywana na własne potrzeby staje się nieruchomością inwestycyjną, wykazywaną w wartości godziwej, amortyzacja jest kontynuowana do dnia reklasyfikacji, a ustalona na ten dzień różnica pomiędzy wartością bilansową a jej wartością godziwą odnoszona jest na kapitał z aktualizacji wyceny.

3.11 Instrumenty finansowe

Aktywa i zobowiązania finansowe ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w momencie, gdy jednostka Grupy PZU staje się stroną wiążącego kontraktu, z którego wynika, iż ponosi ona ryzyko i staje się beneficjentem korzyści związanych z instrumentem finansowym. W przypadku transakcji zawieranych na zorganizowanym rynku i na przyjętych na tym rynku warunkach rozliczenia transakcji, nabycie bądź sprzedaż aktywów i zobowiązań finansowych ujmuje się w księgach w dacie zawarcia transakcji.

Instrumenty finansowe kwalifikuje się w momencie nabycia do poszczególnych kategorii określonych w MSR 39 i ujmuje w wartości godziwej skorygowanej o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub wystawienia danego instrumentu finansowego (z wyjątkiem instrumentów zakwalifikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, w przypadku których koszty transakcyjne ujmuje się oddzielnie w pozycji „Przychody netto z inwestycji”). Wartością godziwą instrumentu finansowego w momencie jego początkowego ujęcia jest zwykle jego cena transakcyjna, o ile charakter instrumentu finansowego nie wskazuje, że jest inaczej.

W przypadku instrumentów finansowych przynoszących przychody odsetkowe, odsetki nalicza się począwszy od następnego dnia po dniu rozliczenia transakcji.

Wartości godziwe instrumentów finansowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku, a w przypadku ich braku – przy wykorzystaniu modeli wyceny odnoszonych do publikowanych notowań instrumentów finansowych, stóp procentowych i indeksów giełdowych. W wycenach uwzględnia się implikowane zmienności podawane przez banki. Współczynniki korelacji pomiędzy cenami instrumentów finansowych są kalkulowane na bazie obserwacji z przeszłości.

Akcje i udziały, których wartości godziwej nie można wiarygodnie oszacować, wycenia się wg kosztu nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

3.11.1. Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wycenia się według skorygowanej ceny nabycia, a wyniki wyceny ujmuje w pozycji „Przychody netto z inwestycji”.

3.11.2. Należności i pożyczki

Do należności i pożyczek zalicza się w szczególności:

- dłużne papiery wartościowe nabyte w ramach kontraktu, z którego wynika, iż zbywający nie utracił kontroli nad tymi papierami;
- dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku;
- udzielone pożyczki;
- należności z tytułu zawartych umów ubezpieczeniowych (w tym również reasekuracji);
- inne należności.

Należności i pożyczki, z wyjątkiem należności z tytułu zawartych umów ubezpieczeniowych i innych należności krótkoterminowych wycenia się na koniec okresu sprawozdawczego według skorygowanej ceny nabycia.

Należności z tytułu zawartych umów ubezpieczeniowych i inne należności krótkoterminowe, ze względu na ich charakter, wycenia się w wartości nominalnej z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości należności wątpliwych (sposób oszacowania tych odpisów dla należności ubezpieczeniowych został opisany w punkcie 4.1).

Skutki wyceny należności i pożyczek do wysokości wyceny według efektywnej stopy procentowej wykazuje w pozycji „Przychody netto z inwestycji”.

3.11.3. Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży

Do instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży zalicza się instrumenty finansowe niezakwalifikowane do innych kategorii.

Instrumenty zaliczone do tej kategorii wycenia się w wartości godziwej. Różnicę pomiędzy wartością godziwą na koniec okresu sprawozdawczego a ceną nabycia odnosi się bezpośrednio na kapitał z aktualizacji wyceny. W przypadku dłużnych papierów wartościowych odsetki naliczone przy wykorzystaniu efektywnej stopy procentowej ujmuje się w pozycji „Przychody netto z inwestycji”, a w kapitale z aktualizacji wyceny ujmuje się różnicę pomiędzy wartością godziwą a wartością według skorygowanej ceny nabycia.

3.11.4. Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują:

- instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu - aktywa nabyte w celu ich sprzedaży w bliskim terminie lub zobowiązania zaciągnięte w celu ich odkupienia w krótkim terminie oraz instrumenty pochodne;
- aktywa finansowe zaliczone w momencie nabycia do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, o ile ich wartość godziwą można wiarygodnie oszacować. Do takich instrumentów finansowych zalicza się:
  - niektóre instrumenty, które zgodnie z Ustawą z dnia 22 maja 2003 roku o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. Nr 11 z 2010 roku, poz. 66 z późn. zm. – dalej „Ustawa o działalności ubezpieczeniowej”) są przeznaczone na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz kontraktów inwestycyjnych w ubezpieczeniach na życie. Przyjęta klasyfikacja tych instrumentów eliminuje lub znacząco ogranicza niedopasowanie w zakresie wyceny i rozpoznawania aktywów i zobowiązań, których te pierwsze stanowią pokrycie,
  - inne instrumenty finansowe,
  - instrumenty finansowe zarządzane i oceniane, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem, w oparciu o wartość godziwą. Do niniejszej grupy zalicza się m. in. kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked).

Skutki zmiany wyceny instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej, w tym odnoszące się do nich przychody z tytułu odsetek ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej” w okresie, którego dotyczą.

3.11.5. Instrumenty pochodne

Instrumenty pochodne ujmuje się w księgach rachunkowych w wartości godziwej na dzień zawarcia transakcji i w późniejszych okresach wycenia się w wartości godziwej.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych takich jak np. kontrakty forward oraz kontrakty zamiany oprocentowania typu interest rate swap (IRS) nienotowanych na aktywnym rynku określana jest metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych, a dane do wyceny tych instrumentów pozyskiwane są z rynku pieniężnego.

Wartość godziwa opcji związanych z lokatami strukturyzowanymi określana jest na podstawie wycen podawanych przez wystawców tych opcji, z uwzględnieniem weryfikacji tych wycen przeprowadzanej przez spółki Grupy PZU w oparciu o posiadane własne modele wyceny.

Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych niebędących instrumentami zabezpieczającymi ujmuje się w rachunku zysków i strat okresu sprawozdawczego, w którym nastąpiło przeszacowanie, w pozycji „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.

Spółki Grupy PZU nie stosują rachunkowości zabezpieczeń.

3.11.6. Zobowiązania finansowe inne niż zobowiązania wyceniane w wartości godziwej

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług wykazuje się w wartości nominalnej, ze względu na ich krótkoterminowy charakter.

Pozostałe zobowiązania finansowe wycenia się według skorygowanej ceny nabycia.

Do zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu zalicza się kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach. Wyniki wyceny tych kontraktów ujmuje się w pozycji „Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych”.

Na mocy postanowień zmian MSR 39 i MSSF 4 obowiązujących od 1 stycznia 2006 roku zasady rachunkowości dla kontraktów ubezpieczeniowych stosowane są również w odniesieniu do gwarancji finansowych, spełniających zarówno definicję umowy ubezpieczenia, jak i instrumentu finansowego.

3.11.7. Utrata wartości aktywów finansowych

Ocena, czy występują obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, dokonywana jest na koniec każdego okresu sprawozdawczego.

W przypadku wystąpienia obiektywnych dowodów utraty wartości wynikających ze zdarzeń mających miejsce po pierwotnym ujęciu składników aktywów finansowych i powodujących zmniejszenie oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych dokonuje się stosownych odpisów w ciężar kosztów bieżącego okresu. Nie ujmuje się oczekiwanych strat z tytułu utraty wartości w wyniku przyszłych zdarzeń, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości zalicza się informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymanie warunków umowy, np. niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub nominału;
- przyznanie pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych, wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym przypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysokie prawdopodobieństwo upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
- zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe emitenta;
- obserwowane dane wskazujące na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu ich początkowego ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
  - negatywne zmiany dotyczące statusu płatności pożyczkobiorców w grupie (np. zwiększona ilość opóźnionych płatności) lub
  - niekorzystne zmiany sytuacji gospodarczej w danej branży, regionie itp., które wpływają na pogorszenie zdolności płatniczej dłużników;
- znaczący i przedłużający się spadek wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy poniżej kosztu nabycia;

- niekorzystne zmiany środowiska technologicznego, rynkowego, gospodarczego, prawnego lub innego, w którym działa emitent instrumentów kapitałowych, które wskazują na możliwość nieodzyskania kosztów inwestycji w ten instrument kapitałowy.

W przypadku wystąpienia dowodów utraty wartości instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży, rozpoznane uprzednio w kapitale z aktualizacji wyceny straty z wyceny odnosi się w ciężar rachunku zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione w ciężar rachunku zysków i strat:

- w przypadku instrumentów kapitałowych nie podlegają odwróceniu;
- w przypadku instrumentów dłużnych mogą zostać odwrócone, o ile w następnych okresach wartość godziwa danego instrumentu dłużnego wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat.

W przypadku sprzedaży instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży wartość kapitału z aktualizacji wyceny dotyczącego sprzedawanych instrumentów finansowych jest wyksięgowywana i ujmowana w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych”.

Założenia wykorzystywane do oszacowania grupowych odpisów na należności od ubezpieczających zostały zaprezentowane w punkcie 4.1.

3.12 Regresy i odzyski po szkodach w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

W przypadku niektórych grup (rodzajów) ubezpieczeń majątkowych i osobowych, po dokonaniu wypłaty odszkodowania lub świadczenia może dojść do przejęcia przez ubezpieczyciela roszczeń wobec osób trzecich (regresy) lub prawa własności do ubezpieczonego majątku (odzyski).

Odzyski prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako zapasy w pozycji „Inne aktywa”, a ich oszacowana wartość wg wartości godziwej na dzień fizycznego przejęcia pomniejsza koszty odszkodowań i świadczeń wypłaconych danego okresu.

Oszacowaną wartość przewidywanych przyszłych zwrotów kosztów zakładu na skutek przejęcia roszczeń wobec osób trzecich oraz przejęcia prawa własności do ubezpieczonego majątku ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Oszacowane regresy i odzyski”.

Oszacowane wartości regresów i odzysków, ujęte w księgach rachunkowych w danym okresie pomniejszają koszty utworzenia rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia tego okresu.

3.13 Koszty akwizycji oraz odroczone koszty akwizycji

Koszty akwizycji obejmują koszty związane z zawieraniem i odnawianiem umów ubezpieczenia. Do bezpośrednich kosztów akwizycji zalicza się między innymi koszty prowizji pośredników ubezpieczeniowych, koszty wynagrodzeń pracowników związane z zawieraniem umów ubezpieczenia, koszty atestów, ekspertyz, badań związanych z przyjmowanym przez zakład ubezpieczeń ryzykiem. Do pośrednich kosztów akwizycji zalicza się koszty związane z reklamą i promocją produktów ubezpieczeniowych oraz koszty związane z badaniem wniosków i wystawianiem polis.

W celu zachowania współmierności przychodów i kosztów, koszty akwizycji podlegają rozliczaniu w czasie.

Aktywowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej odroczone koszty akwizycji dotyczące zarówno ubezpieczeń majątkowych i osobowych, jak też ubezpieczeń na życie podlegają testom na utratę wartości poprzez ich uwzględnienie w teście adekwatności rezerw.

3.13.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Koszty akwizycji dotyczące ubezpieczeń majątkowych i osobowych odraczane są na zasadach stosowanych przy ustalaniu rezerwy składek i amortyzowane w ciężar rachunku zysków i strat (wykazywane w pozycji „Koszty akwizycji”) przez okres ochrony ubezpieczeniowej.

3.13.2. Ubezpieczenia na życie

W ubezpieczeniach na życie stosuje się metodę Zillmera do rozliczania kosztów akwizycji w czasie w przypadku tradycyjnych produktów z udziałem w zysku (ubezpieczenia na życie lub dożycie oraz zaopatrzenia dzieci).

3.13.3. Ubezpieczenia emerytalne

Koszty poniesione w związku z akwizycją na rzecz OFE „Złota Jesień”, zarządzanego przez PTE PZU („OFE PZU”), rozliczane są liniowo przez okres dwóch lat. Odroczone koszty akwizycji w ubezpieczeniach emerytalnych ujmują się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Rozliczenia międzyokresowe”.

3.14 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych obejmują między innymi środki pieniężne w kasie oraz na bieżących rachunkach bankowych.

Środki pieniężne wykazuje się w wartości nominalnej.

3.15 Kapitały

3.15.1. Kapitał podstawowy

Kapitał podstawowy ujmuje się w wysokości określonej w statucie jednostki dominującej i zarejestrowanej w Krajowym Rejestrze Sądowym.

3.15.2. Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy tworzony jest i podlega dystrybucji zgodnie z postanowieniami Kodeksu spółek handlowych (Dz. U. nr 94 z 2000 roku, poz. 1037 z późn. zm.) oraz statutów spółek Grupy PZU.

3.15.3. Kapitał z aktualizacji wyceny

W pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” ujmowane są skutki:

- przeszacowania aktywów finansowych zaliczonych do kategorii aktywów dostępnych do sprzedaży;
- przeszacowania wartości nieruchomości do ich wartości godziwej na dzień ich przekwalifikowania z nieruchomości wykorzystywanych na własne potrzeby do nieruchomości inwestycyjnych.

3.15.4. Niepodzielony wynik

W pozycji „Niepodzielony wynik” wykazuje się:

- zysk netto lat ubiegłych, który nie został podzielony przez Walne Zgromadzenie / Zgromadzenie Wspólników;
- wynik finansowy netto bieżącego okresu;
- niepokrytą stratę netto.

Podziału zysku (względnie pokrycia straty) netto jednostki dominującej oraz spółek Grupy PZU dokonuje się wyłącznie w odniesieniu do zysków (straty) netto wykazanych w jednostkowych sprawozdaniach finansowych tych podmiotów sporządzonych zgodnie ze standardami rachunkowości przyjętymi w kraju siedziby danej spółki.

3.16 Klasyfikacja produktów ubezpieczeniowych

Zgodnie z wymogami MSSF 4 dokonuje się klasyfikacji umów na umowy ubezpieczeniowe, które niosą za sobą znaczące ryzyko ubezpieczeniowe oraz umowy inwestycyjne, które niosą ze sobą ryzyko finansowe bez znaczącego ryzyka ubezpieczeniowego.

3.16.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Wszystkie bezpośrednie ubezpieczenia majątkowe i osobowe transferują istotne ryzyko ubezpieczeniowe w rozumieniu MSSF 4. W przypadku umów reasekuracji dokonuje się transferu albo przejścia ryzyka ubezpieczeniowego lub ryzyka ubezpieczeniowego i finansowego jednocześnie.

W przypadku bezpośrednich ubezpieczeń majątkowych i osobowych umowy ubezpieczenia nie zawierają elementu depozytowego, który mógłby być wydzielony z właściwej umowy ubezpieczenia.

Umowy reasekuracji biernej, których stroną są spółki Grupy PZU, zawierają klauzule podziału zysku reasekuratora według schematu i w terminach określonych w umowie. W rezultacie część składki płaconej reasekuratorom z tytułu zawartych umów reasekuracji biernej może być traktowana jako element depozytowy.

Na koniec okresu sprawozdawczego ujmuje się wszelkie prawa i obowiązki związane z elementem depozytowym, w tym w szczególności składnik aktywów reasekuracyjnych odpowiadający należności z tytułu elementu depozytowego wynikającego z umowy reasekuracji biernej z uwzględnieniem wszystkich warunków umownych, takich jak np. przenoszenie strat w poszczególnych latach. Na podstawie zapisu paragrafu 10 MSSF 4 nie jest dokonywane wyodrębnienie elementu depozytowego z zawartych umów reasekuracji biernej.

Do umów reasekuracji czynnej stosowane są zasady rachunkowości jednolite z zasadami rachunkowości dla ubezpieczeń bezpośrednich. Na koniec okresu sprawozdawczego należności depozytowe od cedentów wycenia się wg skorygowanej ceny nabycia (określonej zgodnie z warunkami umowy reasekuracji) z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

3.16.2. Ubezpieczenia na życie

Zgodnie z założeniami przyjętymi przez Grupę PZU z istotnym ryzykiem ubezpieczeniowym mamy do czynienia wtedy, gdy wystąpienie zdarzenia objętego ubezpieczeniem pociąga za sobą wypłatę świadczenia co najmniej o 10% wyższego od świadczenia, jakie byłoby wypłacone w przypadku gdyby zdarzenie nie wystąpiło. Na podstawie tego kryterium kontrakty zawierane przez PZU Życie ujmowane są albo zgodnie z MSSF 4 albo zgodnie z MSR 39.

W trakcie przeprowadzonej klasyfikacji nie zidentyfikowano żadnych umów ubezpieczenia na życie, w przypadku których następuje transfer zarówno ryzyka ubezpieczeniowego jak i finansowego, dla których wymagane byłoby wydzielenie części ubezpieczeniowej i inwestycyjnej (ang. *unbundling*). W odniesieniu do umów, w przypadku których wydzielenie wbudowanych opcji (takich, jak prawo do wykupu umowy, zamiany na umowę bezskładkową, gwarantowaną wysokość renty za umówioną z góry składkę, indeksację sum ubezpieczeń i składek) jest możliwe, ale nieobowiązkowe, stosowana jest zasada, iż element inwestycyjny nie jest wydzielany.

3.16.2.1. Umowy ubezpieczeniowe i umowy inwestycyjne z DPF

Zarówno umowy ubezpieczeniowe jak i inwestycyjne mogą zawierać uznaniowe udziały w zyskach (ang. *discretionary participation features*, „DPF”), uprawniające ubezpieczonego do otrzymania dodatkowego świadczenia lub premii jako dodatku do świadczenia gwarantowanego, przy czym świadczenie to jest znaczącą częścią całego kontraktowego/umownego świadczenia, jego kwota lub okres trwania są umowne i zależne od decyzji ubezpieczyciela, a jego wystąpienie zależy od:

- przebiegu określonego zbioru lub określonego typu umów;
- zrealizowania lub niezrealizowania zysków z określonych aktywów;
- osiągnięcia zysków lub strat przez ubezpieczyciela, fundusz lub inną jednostkę związaną z umową.

Wszystkie kontrakty zawierające uznaniowy udział w zyskach, który może być określany jednostronnie przez zakład ubezpieczeń są rozpoznawane zgodnie z MSSF 4.

3.16.2.2. Umowy z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (unit-linked)

Umowy z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym na podstawie kryterium przenoszenia istotnego ryzyka ubezpieczeniowego, opisanego w punktach 3.16.2 i 5.1, ujmowane są albo zgodnie z MSSF 4, albo zgodnie z MSR 39.

3.16.2.3. Umowy inwestycyjne bez DPP

Zasady prezentacji i wyceny umów niespełniających według MSSF 4 kryteriów klasyfikacji jako umowy ubezpieczenia, a więc klasyfikowanych jako umowy inwestycyjne, określone są przez MSR 39. W odniesieniu do umów inwestycyjnych stosuje się zatem zasady wyceny zobowiązań finansowych: wycena wg zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej lub wycena w wartości godziwej przez wynik finansowy. Skutki wyceny zobowiązań finansowych wynikających z umów inwestycyjnych odnosi się w ciężar rachunku zysków i strat i wykazuje w pozycji „Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych”.

3.17 Umowy ubezpieczeniowe

3.17.1. Składka przypisana i rezerwa składki

3.17.1.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

PZU, PZU Lietuva i PZU Ukraine są stronami umów ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych oraz mogą być stronami umów reasekuracji czynnej i biernej w tym zakresie. Znacząca większość zawartych kontraktów ubezpieczeń majątkowych i osobowych jest kontraktami krótkoterminowymi, przykładami kontraktów długoterminowych są niektóre ubezpieczenia sprzedawane we współpracy z bankami i ubezpieczenia o charakterze gwarancji finansowych.

Przypis składek rozpoznaje się w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia.

Przypis składek rozpoznaje się jako przychód proporcjonalnie do okresu objętego ochroną ubezpieczeniową. Część składki przypisanej dotyczącej okresu ochrony ubezpieczeniowej przypadającego po końcu okresu sprawozdawczego ujmuje się w rezerwie składek. Rezerwę składek ustala się na koniec każdego okresu sprawozdawczego metodą indywidualną, z dokładnością do jednego dnia.

W przypadku, gdy wskaźnik szkodowości (stosunek odszkodowań i świadczeń, z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, do składki zarobionej; przy kalkulacji wskaźnika uwzględnia się koszty likwidacji szkód i windykacji regresów oraz regresy i odzyski otrzymane) przekracza 100%, tworzy się rezerwę na ryzyka niewygasłe - jako uzupełnienie rezerwy składek. Rezerwę na ryzyka niewygasłe ustala się metodą ryczałtową, jako różnicę pomiędzy iloczynem rezerwy składek i wskaźnika szkodowości danego roku obrotowego a rezerwą składek – dotyczącymi tego samego okresu ubezpieczenia.

Mechanizm tworzenia rezerwy na ryzyka niewygasłe odpowiada minimalnym wymaganiom dla testu adekwatności rezerw określonym w punkcie 16 MSSF 4.

Udział reasekuratorów w składce, rezerwie składek oraz rezerwie na ryzyka niewygasłe ustala się w wysokości zgodnej z warunkami odpowiednich umów reasekuracyjnych.

3.17.1.2. Ubezpieczenia na życie

Składki przypisane w ubezpieczeniach na życie obejmują kwoty należne z tytułu umów ubezpieczenia zawartych w trakcie okresu sprawozdawczego, bez względu na to, czy kwoty te odnoszą się do całości, czy części okresu sprawozdawczego. Składki te koryguje się o zmianę stanu rezerwy składek w ciągu okresu sprawozdawczego, a także zmniejsza o składki należne reasekuratorom. Rezerwę składki tworzy się jako tę część składki przypisanej, która przypada na przyszłe okresy sprawozdawcze proporcjonalnie do okresu, na który składka jest przypisana i wykazuje w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych.

3.17.2. Koszty odszkodowań i świadczeń wypłaconych oraz rezerwy techniczne

3.17.2.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

W kosztach okresu sprawozdawczego ujmuje się wszelkie koszty wypłaconych odszkodowań i świadczeń z zawartych umów ubezpieczenia wraz z bezpośrednimi i pośrednimi kosztami likwidacji szkód i windykacji regresów oraz zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia. Koszty odszkodowań i świadczeń pomniejsza się o wszelkie otrzymane regresy i odzyski, a także zmianę stanu oszacowanych regresów i odzysków.

Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach ustala się dla tych grup ubezpieczeń, dla których istnieje pokrycie reasekuracyjne, w takiej części, w jakiej reasekuratorzy uczestniczą w odszkodowaniach i świadczeniach, zgodnie z odpowiednimi umowami reasekuracyjnymi.

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia obejmuje:

- rezerwę na niewypłacone odszkodowania i świadczenia za szkody i wypadki zaistniałe i zgłoszone do końca okresu sprawozdawczego;
- rezerwę na szkody i wypadki zaistniałe do końca okresu sprawozdawczego i niezgłoszone;
- rezerwę na koszty likwidacji szkód;
- rezerwę na skapitalizowaną wartość rent.

Rezerwę na szkody zgłoszone niezlikwidowane i zlikwidowane niewypłacone („RBNP”, ang. *Reported But Not Paid*, lub „I rezerwa”) ustala się w wysokości średniej szkody dla szkód nieszacowanych przez likwidatora lub w wysokości określonej przez komórki likwidacji szkód. Utworzona rezerwa uwzględnia udział własny ubezpieczonego, oczekiwany wzrost cen towarów i usług naprawczych i nie może przekraczać sumy ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej. Rezerwę aktualizuje się niezwłocznie po uzyskaniu informacji mających wpływ na jej wysokość, metodą indywidualnej oceny lub szacunku szkód i świadczeń.

Rezerwę na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone („IBNR”, ang. *Incurred But Not Reported*, lub „II rezerwa”) tworzy się na szkody i świadczenia, które nie zostały zgłoszone do dnia, na który tworzona jest rezerwa. IBNR wylicza się przy wykorzystaniu metod analizy trójkątów szkód: uogólnionej metody Chain Ladder, ewentualnie metody Bornhuettera-Fergusona w podziale na lata, w których powstały szkody. Podstawą do wyliczeń są roczne trójkąty zarówno szkód wypłaconych, jak i szkód zgłoszonych.

Rezerwa na bezpośrednie koszty likwidacji dla szkód zgłoszonych ustalana jest przez jednostki operacyjne, zaś dla szkód zaistniałych i niezgłoszonych jest ustalana przy wykorzystaniu uogólnionej metody Chain Ladder, na podstawie analizy trójkątów kosztów, w podziale na lata, w których powstały szkody.

Rezerwa na pośrednie koszty likwidacji szkód tworzona jest jako procent sumy rezerwy na szkody zgłoszone nieuregulowane i rezerwy na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone oraz rezerwy na bezpośrednie koszty likwidacji szkód.

Rezerwy I i II oraz rezerwę na koszty likwidacji szkód ujmuje się w wartości nominalnej, tj. bez ich dyskontowania.

Rezerwę na skapitalizowaną wartość rent wylicza się indywidualnie, jako wartość obecną renty (dożywotniej lub czasowej), płatnej z góry.

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego tworzy się również rezerwę na skapitalizowaną wartość rent, ze szkód zaistniałych po 31 grudnia 1990 roku i do końca okresu sprawozdawczego nieujawnionych jako renty (IBNR rentowy).

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego ustala się wysokość dodatkowej rezerwy przeznaczonej na pokrycie zobowiązań wynikających z podwyższania świadczeń rentowych pochodzących z tzw. starego portfela. Doszacowania dokonuje się dla tych rentobiorców, dla których wyliczono analogiczną rezerwę na koniec 1997 roku, a których świadczenie nie osiągnęło na koniec danego okresu satysfakcjonującej wysokości. Satysfakcjonującą wysokość świadczeń przyjęto jako ustalony procent średniej obecnej wartości wynagrodzeń w

latach 1960-1990. Dla różnicy pomiędzy świadczeniami satysfakcjonującym, a świadczeniem faktycznym oblicza się, zgodnie z obowiązującymi zasadami, skapitalizowaną wartość renty.

Udział reasekuratorów w rezerwach na niewypłacone odszkodowania i świadczenia ustala się w wysokości zgodnej z warunkami odpowiednich umów reasekuracyjnych.

3.17.2.2. Ubezpieczenia na życie

W kosztach okresu sprawozdawczego ujmuje się wszelkie koszty wypłaconych odszkodowań i świadczeń z zawartych umów ubezpieczenia wraz z bezpośrednimi i pośrednimi kosztami likwidacji szkód oraz zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia.

Koszty odszkodowań i świadczeń wypłaconych

Świadczenia wypłacone obejmują wszelkie wypłaty i obciążenia dokonywane w okresie sprawozdawczym z tytułu świadczeń powstałych w okresie sprawozdawczym i w okresach ubiegłych (w tym również świadczenia rentowe i wykupy), łącznie z wszelkimi bezpośrednimi i pośrednimi, zewnętrznymi i wewnętrznymi kosztami likwidacji świadczeń. Koszty likwidacji obejmują również koszty postępowań spornych.

Wartość świadczeń ujmuje się w wysokości faktycznie wypłaconej, po potrąceniu zwrotów i refundacji (z wyjątkiem refundacji z tytułu reasekuracji biernej), powiększonej o zmianę stanu rezerwy na niewypłacone świadczenia oraz pomniejszonej o udział reasekuratorów w wypłaconych świadczeniach i rezerwach.

Rezerwa ubezpieczeń na życie

Wysokość rezerw ubezpieczeń na życie odpowiada wartości zobowiązań wynikających z zawartych umów ubezpieczeń i jest ustalana jako różnica pomiędzy wartością bieżącą oczekiwanych świadczeń, a wartością bieżącą oczekiwanych składek przy zastosowaniu tzw. metody składki netto.

Oznacza to, że w kalkulacji rezerw uwzględnia się wszystkie świadczenia oraz składki przewidziane w umowach jako kontraktowe zobowiązania i należności bez względu na fakt, czy umowa będzie przez ubezpieczającego realizowana do końca umówionego okresu, czy też będzie przez niego wypowiedziana. Przyjęte założenia dotyczące częstotliwości występowania zdarzeń objętych ochroną ubezpieczeniową, tj. śmiertelność, zachorowalność i wypadkowość ustala się na podstawie publicznie dostępnych statystyk, takich jak Polskie Tablice Trwania Życia („PTTŻ”) lub w oparciu o statystyki własne opracowane na podstawie danych historycznych z poszczególnych grup produktów znajdujących się w portfelu.

Założenia stosowane w kalkulacji rezerw ubezpieczeń na życie określa się odrębnie dla poszczególnych produktów ubezpieczeniowych w momencie ustalania tariff składek i wprowadzenia danego produktu do sprzedaży (tzw. *lock-in-assumptions*). Każdorazowo, przy sporządzaniu sprawozdania finansowego założenia te weryfikuje się pod względem adekwatności. W przypadku stwierdzenia nieadekwatności danego założenia jest ono weryfikowane, co bezpośrednio prowadzi do zmiany wysokości rezerw prezentowanych w sprawozdaniu finansowym. Rezerwy ubezpieczeń na życie określa się metodami aktuarialnymi w następujący sposób:

- ubezpieczenia grupowe pracownicze i indywidualnie kontynuowane – w oparciu o metodę aktuarialną prospektywną polegającą na ustaleniu rezerwy dla każdej umowy ubezpieczenia oddzielnie, w oparciu o określone dane statystyczne; odpowiada ona bieżącej wartości oczekiwanych świadczeń jakie wyniknąć mogą w związku z udzieloną ochroną ubezpieczeniową pomniejszoną o bieżącą wartość przyszłych składek;
- ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – rezerwa ta tworzona jest w celu pokrycia bieżących świadczeń z tytułu udzielonej ochrony ubezpieczeniowej ponad wartość środków zgromadzonych w funduszu, odpowiednio dla poszczególnych rodzajów ubezpieczeń, zgodnie z ich warunkami ogólnymi; jej wysokość odpowiada części opłat pobranych z tytułu udzielonej ochrony ubezpieczeniowej przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze;
- pozostałe ubezpieczenia – metodą aktuarialną prospektywną, indywidualnie dla każdej umowy ubezpieczenia i odpowiada różnicy pomiędzy oczekiwaną wartością bieżącą gwarantowanych świadczeń, a wartością bieżącą należnych składek z tytułu umów ubezpieczenia.

Rezerwy ubezpieczeń na życie nie są pomniejszane o wartość odroczonej kosztów akwizycji.

Rezerwa dla ubezpieczeń na życie jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający

Rezerwy dla ubezpieczeń na życie jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający tworzy się w wysokości sumy wartości udziałów w funduszu znajdujących się na rachunkach ubezpieczonych wycenianych według wartości godziwej na koniec okresu sprawozdawczego.

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia

Rezerwę na niewypłacone odszkodowania i świadczenia tworzy się niezależnie na:

- świadczenia zgłoszone niewypłacone – metodą indywidualną lub w przypadku braku możliwości oceny wysokości świadczenia, jeżeli występowanie świadczeń jest zjawiskiem masowym, metodą średniej wysokości świadczenia z ostatniego kwartału poprzedzającego okres sprawozdawczy;
- świadczenia zaistniałe niezgłoszone - metodą ryczałtową jako procent świadczeń wypłaconych za okres ostatnich dwunastu miesięcy.

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia obejmuje również rezerwę na koszty likwidacji świadczeń.

Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych

Rezerwa ta odpowiada przewidywanym wysokościami udziałów w zyskach ubezpieczyciela zarachowanych na koniec okresu sprawozdawczego, które zostaną przyznane po zakończeniu okresu rozliczeniowego.

Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie obejmują:

- rezerwę na rewaloryzację świadczeń z ubezpieczeń jednostkowych na życie i rent przejętych z Państwowego Zakładu Ubezpieczeń („stary portfel”);
- rezerwę na prowadzone procesy sądowe oraz świadczenia w związku z orzeczeniami sądowymi (na podstawie art. 358 § 3 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks Cywilny (Dz. U. Nr 16 z 1964 roku poz. 93 z późn. zm., „Kodeks cywilny”) w sprawie zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego;
wyżej wymienione rezerwy na postępowania sporne odpowiadają przewidywanej wartości dodatkowych świadczeń wynikających z postępowań spornych, w oparciu o posiadane przez PZU Życie informacje dotyczące trendów zawartych ugod i zakończonych procesów sądowych.
- rezerwę na wypadek wystąpienia niskich stóp procentowych - związaną z przewidywanym obniżeniem się rentowności lokat funduszu ubezpieczeniowego w przypadku ubezpieczeń jednostkowych na życie, ubezpieczeń jednostkowych z rosnącą sumą i składką, ubezpieczeń grupowych typu Firma oraz ubezpieczeń rentowych tworzoną metodą aktuarialną indywidualnie dla każdej umowy ubezpieczenia w wysokości odpowiadającej różnicy pomiędzy:
  - wysokością rezerw matematycznych ustalonych przy użyciu odpowiednich formuł matematycznych i zastosowaniu zmodyfikowanych stóp technicznych uwzględniających przewidywaną ich obniżkę w przyszłości oraz
  - wysokością rezerw matematycznych ustalonych zgodnie z obowiązującymi regulaminami tworzenia rezerw, przy oryginalnej stopie technicznej, jaka miała zastosowanie w taryfikacji tych produktów.

3.17.3. Testy adekwatności rezerw

Na koniec każdego roku PZU Życie dokonuje prognozy przebiegu umów dla poszczególnych grup produktów opartych na dotychczasowych trendach i ekstrapolacji zidentyfikowanych trendów dotyczących śmiertelności, wypadkowości, rezygnacji oraz przewidywanych kosztów obsługi i likwidacji świadczeń. W ramach testu porównuje się obecną wartość zdyskontowanych prognozowanych przepływów pieniężnych z wysokością rezerw

wykazywaną na koniec każdego roku. W przypadku stwierdzenia niewystarczalności rezerw w stosunku do wartości zdyskontowanych przepływów dokonuje się zmiany założeń w zasadach wyznaczania rezerw i automatycznej korekty wysokości rezerw technicznych.

3.18 Świadczenia na rzecz pracowników

3.18.1. Programy określonych składek

Składki na ubezpieczenia społeczne

Spółki Grupy PZU podlegają, wynikającemu z przepisów prawa kraju siedziby spółki, obowiązkowi ponoszenia przez pracodawcę części lub całości kosztów składek stanowiących ustawowe narzuty na wynagrodzenia pracownicze. W Polsce obejmują one części składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz całość składek na ubezpieczenie wypadkowe, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Spółki Grupy PZU są zobowiązane do zapłaty określonych składek i nie posiadają zobowiązań prawnych lub zwyczajowych do uczestniczenia w wypłacie przyszłych świadczeń na rzecz pracowników z ww. tytułów.

Płatności do programów emerytalnych określonych składek obciążają rachunek zysków i strat w okresie, którego dotyczą.

3.18.2. Programy określonych świadczeń

3.18.2.1. Rezerwy na odprawy emerytalne

Na mocy przepisów Ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy (tekst jednolity: Dz. U. Nr 21 z 1998 roku, poz. 94 z późn. zm., „Kodeks pracy”) pracownicy spółek Grupy PZU, mających siedziby w Polsce są uprawnieni do otrzymania odprawy emerytalnej w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia w momencie przejścia na emeryturę.

Koszty odpraw emerytalnych oszacowane metodami aktuarialnymi rozpoznaje się memoriałowo przy zastosowaniu metody prognozowanych uprawnień jednostkowych.

Zyski i straty aktuarialne rozpoznaje się w całości w okresie, w którym wystąpiły.

3.18.2.2. Rezerwy na świadczenia pośmiertne

Na mocy Kodeksu pracy pracownicy spółek Grupy PZU, mających siedziby w Polsce są uprawnieni do otrzymania świadczeń pośmiertnych. W razie śmierci pracownika w czasie trwania stosunku pracy lub w czasie pobierania zasiłku z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby, rodzinie przysługuje od pracodawcy świadczenie pośmiertne, którego wysokość jest uzależniona od okresu zatrudnienia pracownika w spółkach Grupy PZU i stanowi równowartość wynagrodzenia za okres od 1 do 6 miesięcy.

Zobowiązanie z tytułu świadczeń pośmiertnych prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wycenia się w wartości bieżącej zdyskontowanych przepływów finansowych.

3.18.3. Rezerwy na świadczenia socjalne po okresie zatrudnienia

Na mocy Ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. Nr 70 z 1996, poz. 335 z późn. zm.) oraz regulacji wewnętrznych spółek Grupy PZU posiadających siedziby w Polsce i tworzących ZFŚS, do korzystania ze świadczeń i usług finansowanych z funduszu uprawnionymi są między innymi emeryci i renciści (byli pracownicy tych spółek) oraz ich rodziny. Zobowiązanie z tytułu świadczeń socjalnych po okresie zatrudnienia prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wycenia się w wartości bieżącej zdyskontowanych przepływów finansowych.

Koszty świadczeń socjalnych po okresie zatrudnienia oszacowane metodami aktuarialnymi rozpoznaje się memoriałowo przy zastosowaniu metody prognozowanych uprawnień jednostkowych.

3.18.4. Koszty urlopów pracowniczych

Pracownikom spółek Grupy PZU przysługuje prawo do urlopów na warunkach określonych w aktach prawnych z zakresu prawa pracy (w Polsce - w Kodeksie pracy). Koszt urlopów pracowniczych uznaje się na bazie memoriałowej, stosując metodę zobowiązań. Zobowiązanie z tytułu urlopów pracowniczych ustala się w oparciu o różnicę pomiędzy faktycznym stanem wykorzystania urlopów przez pracowników, a stanem, jaki istniałby, gdyby urlopy były wykorzystywane proporcjonalnie do upływu czasu w okresie, za które te urlopy przysługują pracownikom i wykazuje w pozycji „Rozliczenia międzyokresowe kosztów”.

3.19 Rozpoznawanie przychodów

Rozpoznawanie przychodów z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych zostało opisane w punkcie 3.17.1.

Odsetki

Przychody z tytułu odsetek rozpoznaje się w oparciu o efektywną stopę procentową i ujmuje w rachunku zysków i strat w okresie, którego dotyczą, w pozycjach „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej” oraz „Przychody netto z inwestycji” (dla pozostałych aktywów).

Dywidendy

Dywidendy ujmuje się jako przychody w momencie nabycia prawa do dywidendy z zastrzeżeniem, że - w przypadku dywidend wypłacanych z zysków wypracowanych przed nabyciem akcji i udziałów wycenianych wg kosztu nabycia - wartość należnej dywidendy pomniejsza wartość nabycia akcji lub udziałów. Przychody z tytułu dywidend wykazuje się w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody netto z inwestycji”.

Przychody z tytułu usług zarządzania funduszem emerytalnym

Przychody z tytułu usług zarządzania OFE PZU rozpoznaje się w okresach, w których usługi te zostały wykonane. Przychody te obejmują w szczególności:

- opłaty od składek przekazanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych („ZUS”) do OFE PZU w wysokości określonej w statucie OFE PZU, z uwzględnieniem limitów określonych w Ustawie z dnia 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (tekst jednolity: Dz. U. Nr 34 z 2010 roku, poz. 189 z późn. zm. „Ustawa o funduszach emerytalnych”),
- opłaty za zarządzanie aktywami OFE PZU - w wysokości ustalonej w statucie OFE PZU z uwzględnieniem limitów określonych w Ustawie o funduszach emerytalnych,
- inne opłaty określone w statucie OFE PZU.

Przychody z działalności operacyjnej PTE PZU wykazuje się w pozycji „Przychody z tytułu prowizji i opłat”.

3.20 Podatki

Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat obejmuje część bieżącą i odroczoną.

Bieżące zobowiązania z tytułu podatku dochodowego nalicza się zgodnie z przepisami podatkowymi obowiązującymi w kraju siedziby spółki.

Wykazywana w rachunku zysków i strat część odroczonego stanowi różnicę pomiędzy stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i na początek okresu sprawozdawczego z zastrzeżeniem, że rezerwy i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące operacji rozliczanych z kapitałem własnym, odnosi się na kapitał własny.

Wysokość rezerwy i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się metodą bilansową przy uwzględnieniu stawek podatku dochodowego od osób prawnych, które - zgodnie z oczekiwaniami - będą obowiązywały w momencie realizacji aktywa lub rezerwy, zgodnie z przepisami prawa podatkowego w krajach siedzib poszczególnych spółek Grupy PZU, wydanymi do końca okresu sprawozdawczego.

3.21 Ujmowanie transakcji i sald wyrażonych w walutach obcych

Transakcje przeprowadzane w walucie innej niż polski złoty ujmuje się po średnim kursie waluty obowiązującym na dzień transakcji ustalonym przez NBP. Na koniec okresu sprawozdawczego, pozycje pieniężne denominowane w walutach obcych przelicza się według średniego kursu NBP obowiązującego na ten dzień. Pozycje niepieniężne wyceniane w wartości godziwej i denominowane w walutach obcych wycenia się według kursu średniego NBP obowiązującego w dniu ustalenia wartości godziwej. Zyski i straty wynikłe z przeliczenia walut odnosi się bezpośrednio do rachunku zysków i strat.

4. Kluczowe założenia przyjmowane do oszacowań rachunkowych

4.1 Należności od ubezpieczających

Należności od ubezpieczających poddaje się przeglądowi w celu stwierdzenia, czy nie istnieją przesłanki wskazujące na możliwość utraty ich wartości.

W zakresie, w którym nie dokonano oszacowania w drodze oceny indywidualnej (jako odpis celowy - określony w oparciu o dokonaną ocenę sytuacji gospodarczej i majątkowej dłużnika), oszacowania utraty wartości należności dokonuje się jako oceny zbiorczej - w drodze łącznej oceny ryzyka utraty wartości dla portfela należności od ubezpieczających w oparciu o historyczne informacje o przepływach pieniężnych występujących dla należności od ubezpieczających.

4.1.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Dla ustalenia wysokości odpisu na bazie zbiorczej na należności od ubezpieczających stosuje się wypracowany model jego szacowania w zakresie łącznej oceny ryzyka, uwzględniający sumę oczekiwanych przepływów finansowych:

- dotyczących należności zapadłych, opartą na historycznej analizie ściągłości należności zapadłych oraz
- dotyczących należności niewymagalnych, opartą na historycznej analizie dotyczącej odsetka należności niespłaconych w terminie połączonej z historyczną analizą ściągłości, jak w przypadku należności zapadłych.

4.1.2. Ubezpieczenia na życie

Do oszacowania wysokości utraty wartości należności przyjęto następujące współczynniki:

- dla należności od ubezpieczających – współczynniki wynikające z historycznej analizy spłat należności przeterminowanych przy uwzględnieniu specyfiki poszczególnych produktów, wynikającej z ogólnych warunków ubezpieczeń;
- dla należności spornych – współczynniki oparte o historyczną analizę spłat wynikających z decyzji sądowych oraz analizę przypadków odstąpienia przez PZU Życie od ściągania zaległych należności.

4.2 Założenia przyjęte w procesie szacowania rezerw technicznych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Szacowana wartość ostateczna wypłacanych odszkodowań i świadczeń pokazana została w trójkątach rozwoju rezerw w punkcie 7.5.1.1. Techniki stosowane przy wyliczaniu rezerwy IBNR oraz metodologia szacowania rezerw na stary portfel zostały opisane w punkcie 3.17.2.1.

Przy wyliczaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent, przyszły wzrost średniej renty szacuje się na podstawie danych historycznych z uwzględnieniem innych informacji mogących mieć wpływ na przyszły wzrost rent.

Przyszłą rentowność portfela lokat pokrywających rezerwę na skapitalizowaną wartość rent ustala się jako przewidywaną rentowność portfela obligacji utrzymywanych do terminu wykupu liczoną zgodnie z zasadami ostrożnej wyceny.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku dla rent pochodzących z wypadków objętych umowami ubezpieczenia zawartymi do 30 kwietnia 2006 roku zastosowano stopę techniczną w wysokości 3,7%, a dla pozostałych odpowiednią maksymalną stopę techniczną publikowaną przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”). Na dzień 31 grudnia 2012 roku dla wszystkich rent przyjęto stopę techniczną w wysokości 3,6%. Jednocześnie w oparciu o prognozy inflacji oraz wzrostu wynagrodzeń na dzień 31 grudnia 2012 roku została przyjęta stopa wzrostu rent w wysokości 3,9% (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 3,7%).

Dla rent dożywczych okres, przez jaki renta będzie wypłacana ustala się na podstawie PTTŻ za 2011 rok (na 31 grudnia 2011 roku na podstawie PTTŻ za 2010 rok) publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny. Dodatkowo, przy ustalaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent uwzględnia się koszt przyszłej ich obsługi w wysokości 3% wartości wypłacanych świadczeń.

Analiza wrażliwości wyniku netto oraz kapitałów własnych na zmianę założeń wykorzystywanych przy wyliczaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent została zaprezentowana w punkcie 7.5.1.1.

4.3 Założenia przyjęte w procesie szacowania rezerw technicznych w ubezpieczeniach na życie

Stopy techniczne w ubezpieczeniach na życie

W przypadku grupowych ubezpieczeń pracowniczych w zakładach pracy oraz ubezpieczeń indywidualnie kontynuowanych pracowniczych i rodzinnych na koniec 2012 roku PZU Życie dokonał obniżenia stopy technicznej stosowanej w kalkulacji rezerw ubezpieczeń na życie do poziomu 3,0%.

W ostatnim kwartale 2012 roku obserwowano zmianę na rynkach dłużnych papierów skarbowych, dotyczącą spadków rentowności zarówno w zakresie obligacji o zapadalności do 3 lat, jak również obligacji o zapadalności 5 i 10 lat. W rezultacie, w ciągu ostatniego kwartału 2012 roku odnotowano stosunkowo szybki spadek rentowności, gdzie rentowność obligacji w porównaniu do rentowności z początku roku 2012 zmniejszyła się około 2 punkty procentowe. Prognozy ekonomiczne przewidują, że w najbliższym okresie należy oczekiwać utrzymania się niskich stóp procentowych, szczególnie w przypadku obligacji krótkoterminowych, co będzie miało negatywny wpływ na przyszłe stopy zwrotu i osiągnięte przychody z lokat aktywów stanowiących pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Prognozowany przyszły poziom stóp zwrotu z tych aktywów powoduje obniżenie stosowanej w kalkulacji rezerw ubezpieczeń na życie stopy technicznej do poziomu 3,0%.

Analiza wrażliwości wyniku netto oraz kapitałów własnych na zmianę stóp technicznych wykorzystywanych przy wyliczaniu rezerw technicznych w ubezpieczeniach na życie została zaprezentowana w punkcie 7.5.1.2.

Częstość występowania zdarzeń objętych ochroną ubezpieczeniową

Kluczowe założenia przyjęte w procesie szacowania rezerw technicznych w ubezpieczeniach na życie, odnoszące się między innymi do przyjętych częstotliwości występowania zdarzeń objętych ochroną ubezpieczeniową, zostały opisane w punkcie 3.17.2.2.

Grupowe ubezpieczenia pracownicze w zakładach pracy oraz ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane pracownicze i rodzinne obejmują ochroną ubezpieczeniową, oprócz osób ubezpieczonych zwanych głównymi ubezpieczonymi, również członków ich rodzin. Ze względu na fakt posiadania informacji wyłącznie o głównych ubezpieczonych objętych ubezpieczeniami kontynuowanymi oraz z uwagi na brak pełnych informacji na temat wieku, płci oraz stanu cywilnego i rodzinnego osób ubezpieczonych w ubezpieczeniach grupowych, na początku 2004 roku przeprowadzono badanie statystyczne dotyczące struktury wieku i płci osób objętych ubezpieczeniami grupowymi oraz członków ich rodzin. Na tej podstawie określono również założenia dotyczące struktury rodzinnej osób objętych ubezpieczeniami indywidualnie kontynuowanymi.

Przyjęte na podstawie wyników badania statystycznego założenia do stosowanej metody ustalania rezerw dla ubezpieczeń grupowych, opartej na rachunku prawdopodobieństwa i statystyce pozwalają na uwzględnienie struktury wieku i płci ubezpieczonych oraz członków ich rodzin i wiarygodne oszacowanie rezerw zbiorczo dla całego portfela.

Analiza wrażliwości wyniku netto oraz kapitałów własnych na zmianę założeń wykorzystywanych przy wyliczaniu rezerw technicznych w ubezpieczeniach na życie została zaprezentowana w punkcie 7.5.1.2.

Rezerwa na waloryzację świadczeń z ubezpieczeń „starego portfela” oraz rezerwa na prowadzone procesy sądowe

Kluczowe założenia dotyczące sposobu ustalania rezerwy na waloryzację świadczeń z ubezpieczeń „starego portfela” oraz rezerwy na prowadzone procesy sądowe zostały opisane w punkcie 27.2.2.

Testy adekwatności rezerw

Zasady przeprowadzania testów adekwatności rezerw w ubezpieczeniach na życie zostały opisane w punkcie 3.17.3.

4.4 Odroczone koszty akwizycji w ubezpieczeniach na życie

Zasady rachunkowości związane z rozliczaniem w czasie odroczonego kosztów akwizycji w ubezpieczeniach na życie zostały opisane w punkcie 3.13.2.

5. Subiektywne oceny dokonane w procesie wyboru i stosowania zasad (polityki) rachunkowości

Sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnego z MSSF wymaga dokonania istotnych założeń oraz szacunków, które mają wpływ na dane finansowe prezentowane w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w odniesieniu do wartości aktywów, zobowiązań, przychodów oraz kosztów, a także do prezentowanych ujawnień.

Jakkolwiek przyjęte założenia i szacunki opierają się na najlepszej wiedzy Zarządów spółek Grupy PZU na temat bieżących działań i zdarzeń, rzeczywiste wyniki mogą się różnić od przewidywanych.

Szacunki i założenia, które podlegają ciągłej ocenie, oparte są o doświadczenia historyczne i inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w oparciu o dane dostępne na dzień sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego wydawały się uzasadnione.

5.1 Klasyfikacja kontraktów ubezpieczeniowych zgodnie z MSSF 4

Spółki Grupy PZU prowadzące działalność ubezpieczeniową, tj. PZU, PZU Życie, PZU Lietuva oraz PZU Ukraine stosują wytyczne zawarte w MSSF 4, dotyczące klasyfikacji swoich produktów jako kontraktów ubezpieczeniowych podlegających MSSF 4 bądź kontraktów inwestycyjnych. Umowa spełnia definicję kontraktu ubezpieczeniowego jedynie wtedy, gdy zdarzenie objęte ubezpieczeniem może spowodować konieczność wypłacenia przez ubezpieczyciela znacznych świadczeń dodatkowych w każdym scenariuszu, wyłączając scenariusze, którym brakuje treści ekonomicznej (tzn. nie wywierają dostrzegalnego wpływu na ekonomikę transakcji), a więc gdy umowa przenosi znaczące ryzyko ubezpieczeniowe.

Ocena, czy dana umowa przenosi znaczące ryzyko ubezpieczeniowe wymaga analizy przepływów pieniężnych związanych z danym produktem w różnych scenariuszach oraz oszacowania prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Ocena ta zawiera element subiektywnego osądu, który ma istotny wpływ na stosowane zasady rachunkowości.

5.1.1. Klasyfikacja kontraktów w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Na podstawie przeprowadzonej analizy, wszystkie umowy ubezpieczeń majątkowych i osobowych przenoszą istotne ryzyko ubezpieczeniowe i w rezultacie podlegają wymogom MSSF 4, a nie wymogom MSR 39.

Dodatkowo, mając na uwadze prowadzone przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości prace nad drugą fazą MSSF 4, kontynuowane jest stosowanie rachunkowości kontraktów ubezpieczeniowych w odniesieniu do gwarancji finansowych, spełniających definicję instrumentu finansowego w myśl zmian MSR 39 i MSSF 4 obowiązujących od dnia 1 stycznia 2006 roku.

5.1.2. Klasyfikacja kontraktów w ubezpieczeniach na życie

Na podstawie przeprowadzonej analizy Zarząd PZU Życie stwierdził, iż w ofercie PZU Życie znajdują się produkty, które nie transferują istotnego ryzyka ubezpieczeniowego (są to niektóre produkty z gwarantowaną stopą zwrotu oraz niektóre produkty w formie funduszu kapitałowego – unit-linked), w związku z czym nie spełniają definicji kontraktu ubezpieczeniowego w myśl MSSF 4 i zostały zaklasyfikowane dla potrzeb niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jako kontrakty inwestycyjne, ujmowane zgodnie z wymogami MSR 39, to znaczy - w zależności od konstrukcji oraz klasyfikacji danego produktu - według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej.

5.2 Utrata wartości instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży

Utratę wartości instrumentów kapitałowych dostępnych do sprzedaży uznaje się, gdy wystąpiło znaczne i przedłużające się obniżenie ich wartości godziwej poniżej wartości początkowej. Ustalenie, czy obniżenie jest znaczne i przedłużające się wymaga zastosowania własnej oceny. Przeprowadzając taką ocenę, obok innych czynników, ocenia się normalną zmienność cen instrumentów kapitałowych. Wykazanie odpisu z tytułu utraty wartości jest uzależnione od wystąpienia obiektywnych dowodów utraty wartości, opisanych w punkcie 3.11.7.

5.3 Klasyfikacja nieruchomości wykorzystywanych zarówno na własne potrzeby, jak i przeznaczonych na cele inwestycyjne

Nieruchomości wykorzystywane na własne potrzeby wycenia się zgodnie z modelem kosztu historycznego określonego w MSR 16, natomiast nieruchomości inwestycyjne wycenia się zgodnie z MSR 40 w wartości godziwej, ze zmianami wartości godziwej odnoszonymi do rachunku zysków i strat.

W przypadku nieruchomości, które są częściowo wykorzystywane na własne potrzeby, a częściowo na cele inwestycyjne, dokonuje się podziału nieruchomości dla potrzeb wyceny wg zasad opisanych w punkcie 3.10, o ile części te mogą być oddzielnie sprzedane lub oddane w leasing finansowy.

5.4 Nierozpoznane aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Z uwagi na brak precyzyjnie określonych zamiarów realizacji inwestycji w akcje i udziały w jednostki zależne lub stowarzyszone, które w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym nie zostały objęte konsolidacją lub wyceną metodą praw własności, nie rozpoznano aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w związku z różnicami przejściowymi związanymi z tymi inwestycjami.

Grupa PZU nie rozpoznała także części aktywów z tytułu podatku odroczonego w związku ze stratami podatkowymi poniesionymi przez PZU Lietuva w części, w której szacuje, że realizacja tych aktywów byłaby niemożliwa.

Wartość ujemnych różnic przejściowych związanych z tymi inwestycjami oraz wartość nierozpoznanych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w związku ze stratami podatkowymi poniesionymi przez PZU Lietuva została zaprezentowana w punkcie 18.

5.5 Prezentacja transakcji z jednostkami powiązаныmi ze Skarbem Państwa

Mając na uwadze zapisy Statutu PZU (w szczególności dotyczące ograniczeń prawa głosowania akcjonariuszy innych niż Skarb Państwa oraz zasad powoływania Rady Nadzorczej PZU), dla potrzeb przedstawienia obrotów i sald transakcji z podmiotami powiązаныmi, przyjmuje się założenie, że Skarb Państwa zachował kontrolę nad PZU w rozumieniu MSR 27, a w konsekwencji PZU pozostaje podmiotem zależnym od Skarbu Państwa i w dalszym ciągu zobowiązany jest prezentować w swoich sprawozdaniach finansowych transakcje przeprowadzane z jednostkami powiązаныmi ze Skarbem Państwa.

Podmioty z Grupy PZU zawierały w toku swojej statutowej działalności transakcje z podmiotami zależnymi, współzależnymi i stowarzyszonymi ze Skarbem Państwa innymi niż spółki prawa handlowego i przedsiębiorstwa państwowe wymienione na stronach internetowych Ministerstwa Skarbu Państwa. Z uwagi na bardzo dużą liczbę takich podmiotów i zawieranych z nimi transakcji, ograniczenia systemu sprawozdawczości przyjętego w Grupie

PZU oraz nieistotność wpływu tych transakcji na wyniki Grupy PZU, w ocenie PZU prezentacja takich transakcji nie ma znaczenia dla rzetelnego przedstawienia sytuacji finansowej Grupy PZU.

6. Sprawozdawczość dotycząca segmentów

6.1 Segmenty sprawozdawcze

6.1.1. Kryterium podstawowe podziału

MSSF 8 określa, w jaki sposób jednostki powinny prezentować informacje o segmentach działalności w rocznych i w śródrocznych sprawozdaniach finansowych. Segmenty operacyjne to części składowe jednostki, dla których dostępne są odrębne informacje finansowe, podlegające regularnej ocenie przez główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych („GOOZPDO”, w praktyce jest to Zarząd PZU), związanej z alokacją zasobów i oceną wyników działalności.

Podstawowy wzór segmentacji Grupy PZU oparty jest na kryterium jednostek podlegających konsolidacji, z zastrzeżeniem, że w odniesieniu do wiodących spółek Grupy PZU (PZU i PZU Życie) wyodrębnia się dodatkowo segmenty oparte na kryteriach grup klientów, linii produktowych oraz charakteru działalności.

W przypadku PZU wyodrębniono następujące segmenty:

- ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia osobowe i majątkowe);
- ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia osobowe i majątkowe);
- inwestycje – obejmujące działalność lokacyjną w zakresie środków własnych.

W przypadku PZU Życie wyodrębniono następujące segmenty:

- ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie);
- ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie);
- inwestycje - obejmujące działalność lokacyjną w zakresie środków własnych;
- kontrakty inwestycyjne – opisane szerzej w dalszej części tego rozdziału.

Ze względu na swą odrębność, funkcjonowanie w odrębnych środowiskach regulacyjnych, stosowany w Grupie PZU system wewnętrznej sprawozdawczości finansowej, zgodnie ze wzorem segmentacji Grupy PZU opartym na kryterium jednostek podlegających konsolidacji oraz przydatność użytkownikom sprawozdań finansowych wyodrębniono dodatkowo następujące segmenty:

- ubezpieczenia emerytalne;
- Ukraina (ubezpieczenia osobowe i majątkowe);
- Kraje bałtyckie – Litwa, Łotwa i Estonia, dalej: „Kraje bałtyckie” - (ubezpieczenia osobowe i majątkowe).

W przypadku zaistnienia przesłanek jakościowych lub ilościowych, opisanych w MSSF 8 pkt 12-19, segmenty operacyjne mogą podlegać łączeniu w segmenty sprawozdawcze. W niniejszym sprawozdaniu finansowym nie dokonano łączenia wyodrębnionych segmentów operacyjnych w segmenty sprawozdawcze, za wyjątkiem segmentu inwestycje, obejmującego działalność lokacyjną w zakresie środków własnych spółek Grupy PZU.

6.1.2. Informacje dotyczące obszarów geograficznych

Grupa PZU stosuje uzupełniający podział segmentów wg kryterium geograficznego, na podstawie którego wyodrębniono następujące segmenty:

- Polska;
- Kraje bałtyckie;
- Ukraina.

6.2 Rozliczenia pomiędzy segmentami

Transakcje gospodarcze zawierane zarówno pomiędzy segmentami operacyjnymi, jak i geograficznymi zawierane są na warunkach rynkowych.

Wynik netto z inwestycji (różnica pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami) wykazywany w ubezpieczeniach korporacyjnych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach masowych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (ubezpieczenia na życie), ubezpieczeniach indywidualnych (ubezpieczenia na życie) określany jest na podstawie cen transferowych opartych na stopach procentowych z krzywych rentowności skarbowych papierów wartościowych (stopa wolna od ryzyka), z uwzględnieniem faktu, że w przypadku produktów ubezpieczeniowych typu unit – linked, z gwarantowaną stopą oraz strukturyzowanych wykazuje się wprost wynik netto z lokat stanowiących pokrycie odpowiadających im rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

6.3 Miara zysku segmentu

Podstawową miarą zysku segmentu w Grupie PZU jest:

- w przypadku spółek ubezpieczeniowych - wynik na ubezpieczeniach według lokalnych standardów rachunkowości obowiązujących w kraju siedziby spółki, będący wynikiem finansowym przed podatkiem oraz pozostałymi przychodami i kosztami operacyjnymi (w tym kosztami finansowania), uwzględniający jednak wynik netto z inwestycji przypisywany lokatom dającym 100% pokrycie rezerw techniczno – ubezpieczeniowych. Wynik na ubezpieczeniach jest miarą zbliżoną do zdefiniowanego w PSR wyniku technicznego ubezpieczeń z tym, że zarówno w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych jak też ubezpieczeniach na życie zawiera wynik netto z inwestycji opisany w zdaniu poprzednim;
- w przypadku spółek innych niż ubezpieczeniowe – wynik z działalności operacyjnej według lokalnych standardów rachunkowości w kraju siedziby spółki lub według MSSF, będący wynikiem finansowym przed podatkiem i kosztami finansowania.

6.4 Charakterystyka segmentów

Poniżej przedstawiono charakterystykę wszystkich wyodrębnionych segmentów sprawozdawczych Grupy PZU z przedstawieniem standardów rachunkowości, według których przedstawiono ich dane finansowe:

- ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia osobowe i majątkowe) – raportujący wg PSR - obejmujący szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, dostosowanych do potrzeb klienta i z indywidualną wyceną ryzyka, oferowanych przez PZU dużym podmiotom gospodarczym;
- ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia osobowe i majątkowe) - raportujący wg PSR - obejmujący szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, wypadkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, oferowanych przez PZU klientom indywidualnym oraz podmiotom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw;
- ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie) - raportujący wg PSR - obejmujący ubezpieczenia grupowe, skierowane przez PZU Życie do grup pracowników oraz innych grup formalnych (np. związki zawodowe), w ramach których do umowy ubezpieczenia przystępują osoby pozostające w stosunku prawnym z ubezpieczającym (np. pracodawca, związek zawodowy) oraz ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane, gdzie ubezpieczający nabył prawo do indywidualnej kontynuacji w fazie grupowej. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych;
- ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie) - raportujący wg PSR - obejmujący ubezpieczenia oferowane przez PZU Życie klientom indywidualnym, w ramach których umowa ubezpieczenia dotyczy konkretnego ubezpieczonego a ubezpieczony podlega indywidualnej ocenie ryzyk. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych;

- inwestycje - raportujący wg PSR - obejmujący działalność lokacyjną w zakresie środków własnych Grupy PZU rozumianych jako nadwyżka lokat nad rezerwami techniczno- ubezpieczeniowymi w wiodących spółkach ubezpieczeniowych Grupy PZU (PZU i PZU Życie, przy czym ta nadwyżka jest rozbieżna z pojęciem lokat środków własnych zakładów ubezpieczeń zdefiniowanych w PSR) oraz innych wolnych środków finansowych w Grupie PZU;
- ubezpieczenia emerytalne - raportujący wg PSR - obejmujący spółkę PZU PTE;
- Ukraina (ubezpieczenia osobowe i majątkowe) - raportujący wg standardów ukraińskich – obejmujący spółkę PZU Ukraine;
- Kraje bałtyckie (ubezpieczenia osobowe i majątkowe) - raportujący wg standardów litewskich - obejmujący spółkę PZU Lietuva, prowadzącą działalność na terenie Litwy, a od 2012 roku poprzez swoje oddziały – także Łotwy i Estonii;
- kontrakty inwestycyjne – raportujący wg PSR - obejmujący produkty PZU Życie nietransferujące istotnego ryzyka ubezpieczeniowego w rozumieniu MSSF 4 i niespełniające definicji kontraktu ubezpieczeniowego (tj. niektóre produkty z gwarantowaną stopą zwrotu oraz niektóre produkty w formie ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego – unit-linked). Produkty te według MSSF, zgodnie z wymogami MSR 39, rozpoznawane są metodą depozytową i wyceniane w zależności od konstrukcji danego produktu - według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej. W obu przypadkach według MSSF nie jest rozpoznawany przypis składki z tytułu tych produktów. Według PSR wszystkie powyższe produkty wykazywane są jako produkty ubezpieczeniowe, a przypis składki jest rozpoznawany;
- pozostałe - raportujący łącznie wg MSSF lub PSR (MSSF 8 nie wymaga prezentacji wyników segmentów zakwalifikowanych do kategorii „pozostałe” wg spójnych zasad rachunkowości) – obejmuje pozostałe jednostki objęte konsolidacją, niezakwalifikowane do żadnego innego segmentu powyżej, których przychody pochodzą w przeważającej mierze z działalności produkcyjnej armatury, grzejników i odlewów oraz z działalności usługowej.

6.5 Zastosowane zasady rachunkowości według PSR

6.5.1. PZU

PSR oraz różnice pomiędzy PSR i MSSF w zakresie dotyczącym jednostkowej sprawozdawczości finansowej PZU zostały szczegółowo przedstawione w rocznym jednostkowym sprawozdaniu finansowym Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej za 2012 rok, sporządzonym zgodnie z PSR, podpisanym przez Zarząd PZU w dniu 12 marca 2013 roku i na temat którego biegły rewident wydał tego samego dnia opinię bez zastrzeżeń („Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2012 rok”).

Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2012 rok dostępne jest na stronie internetowej PZU pod adresem www.pzu.pl w zakładce „Grupa PZU / Relacje inwestorskie / Raporty okresowe i bieżące / Raporty okresowe”.

6.5.2. PZU Życie

Zasady rachunkowości według PSR dotyczące PZU Życie są zbieżne z PSR dotyczącymi PZU (pomijając rachunkowość kontraktów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych).

Zasady dotyczące rachunkowości kontraktów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych PZU Życie według MSSF zostały przedstawione w punkcie 3, w częściach odnoszących się do ubezpieczeń na życie.

Podstawowe różnice pomiędzy PSR i MSSF w odniesieniu do rachunkowości kontraktów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych PZU Życie obejmują:

- klasyfikację kontraktów ubezpieczeniowych zgodnie z wytycznymi zawartymi w MSSF 4 dotyczącymi klasyfikacji produktów jako kontrakty ubezpieczeniowe podlegających MSSF 4 bądź kontrakty inwestycyjne ujmowane zgodnie z MSR 39. Według MSSF 4 umowa spełnia definicję kontraktu ubezpieczeniowego jedynie wtedy, gdy zdarzenie objęte ubezpieczeniem może spowodować konieczność wypłacenia przez ubezpieczyciela znacznych świadczeń dodatkowych w każdym scenariuszu, wyłączając scenariusze, którym

brakuje treści ekonomicznej (tzn. nie wywierają dostrzegalnego wpływu na ekonomikę transakcji), a więc gdy umowa przenosi znaczące ryzyko ubezpieczeniowe. Ocena, czy dana umowa przenosi znaczące ryzyko finansowe wymaga analizy przepływów pieniężnych związanych z danym produktem w różnych scenariuszach oraz oszacowania prawdopodobieństwa ich wystąpienia.

- wysokość stopy technicznej stosowanej do wyliczenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Zgodnie z MSSF 4, jeżeli ubezpieczyciel wycenia swoje umowy ubezpieczeniowe z zastosowaniem dostatecznej ostrożności, to nie powinien w kolejnych okresach sprawozdawczych wprowadzać dodatkowych elementów zwiększających jej poziom. W sprawozdawczości finansowej według PSR dokonywane są obniżki stóp technicznych dla niektórych typów ubezpieczeń, co wynika z maksymalnych poziomów stóp technicznych ogłaszanych przez Komisję Nadzoru Finansowego, skutkujące podwyższeniem poziomu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych według PSR w porównaniu do analogicznych rezerw według MSSF.

Na koniec roku 2012 dokonano wyrównania poziomu stóp technicznych stosowanych według PSR i według MSSF, działanie to w obydwu przypadkach połączone było z obniżeniem stosowanych stóp technicznych. Przedmiotowe obniżenie wraz z przedstawieniem przesłanek przemawiających za jego dokonaniem zostało opisane w punkcie 4.3.

Wpływ ww. różnic pomiędzy PSR i MSSF został przedstawiony w nocie segmentowej w osobnych kolumnach.

6.6 Konstrukcja noty segmentowej i uzgodnienia w niej zawarte

Z uwagi na oparcie miar zysku segmentów na lokalnych standardach rachunkowości obowiązujących w kraju siedziby spółki Grupy PZU, dane finansowe segmentów wykazywane są kilku różnych standardach rachunkowości, ponadto z uwagi na znacząco odmienny układ raportów zarządczych przedkładanych GOOZPDO w porównaniu do formatu sprawozdań finansowych według MSSF koniecznym było zastosowanie dwóch układów sprawozdawczych: układu raportów zarządczych przedkładanych GOOZPDO (strona lewa noty) i formatu sprawozdań finansowych według MSSF (strona prawa noty).

- W konsekwencji zawarte w nocie uzgodnienie sumy przychodów oraz sumy zysków lub strat segmentów sprawozdawczych z analogicznymi wartościami skonsolidowanymi, wymagane zgodnie z MSSF 8 pkt 28, jest złożone i składa się z następujących etapów opisanych w kolejności umieszczenia kolumn uzgodnieniowych w nocie segmentowej: przejście z układu raportów zarządczych przedkładanych GOOZPDO na format sprawozdań finansowych według MSSF (kolumna „różnice prezentacyjne”), dokonujące szeregu zmian prezentacyjnych, w tym przeniesienia pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych do pozycji według MSSF umieszczonych w ramach miary „zysk (strata) z działalności operacyjnej”;
- uzgodnienie różnic pomiędzy standardami rachunkowości w których prezentowane są dane finansowe segmentów a MSSF oraz osobna prezentacja najistotniejszych z nich;
- naniesienie korekt konsolidacyjnych (z uwagi, że jest to ostatni etap uzgodnień – korekty zaprezentowano już w układzie danych finansowych według MSSF).

6.7 Uproszczenia w nocie segmentowej

W nocie segmentowej zastosowano pewne uproszczenia w porównaniu do wymogów MSSF 8. Poniżej przedstawiono ich uzasadnienie:

- odstępianie od prezentacji danych o alokacji wszystkich aktywów i zobowiązań do poszczególnych segmentów – wynikające z niesporządzania i nieprezentowania GOOZPDO takich zestawień. Główną informacją dostarczaną GOOZPDO są dane o wynikach danych segmentów i na tej podstawie podejmowane są decyzje zarządcze, w tym o alokacji zasobów. Analiza dotycząca alokowanych do segmentów aktywów i zobowiązań ograniczona jest do monitoringu spełniania wymogu regulacyjnego według PSR, tj. posiadania aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w wysokości przekraczającej poziom tych rezerw (analiza w podziale na poszczególne spółki ubezpieczeniowe, a nie grupy produktów);

-
- prezentacja wyniku netto z inwestycji jedną kwotą jako różnicy pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami z inwestycji – wynikająca z wewnętrznej oceny wyników segmentów w oparciu o taką łączną miarę wyników inwestycyjnych;
  - niealokowanie do segmentu „inwestycje” przychodów i kosztów innych niż dotyczących zrealizowanych i niezrealizowanych przychodów i kosztów z inwestycji – wynikająca ze sposobu analizy danych tego segmentu oraz niepraktyczność takiej alokacji;
  - prezentacja pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych oraz kosztów finansowych w odniesieniu do spółek PZU i PZU Życie łącznie dla segmentów operacyjnych w nich wyodrębnionych (w konsekwencji także nieprzypisanie żadnych kwot w tym zakresie do segmentu kontrakty inwestycyjne) – wynikająca z przyjętych miar zysku segmentów operacyjnych oraz niepraktyczność takiej alokacji;
  - prezentacja obciążenia podatkiem dochodowym jedną kwotą na poziomie danych skonsolidowanych - wynikająca z przyjętych miar zysku segmentów operacyjnych oraz niepraktyczność przeprowadzania alokacji w tym zakresie.

(w tysiącach złotych)

ROK 2012	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	15 905 182	195 721	142 228	-	16 243 131
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	827	-	-	(827)	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	237 102	-	-	-	237 102
Przychody netto z inwestycji (operacje na zewnątrz)	2 024 286	6 168	14 091	2 509	2 047 054
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji (operacje na zewnątrz)	524 150	927	(370)	(3 439)	521 268
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej (operacje na zewnątrz)	1 129 777	2 795	-	3 835	1 136 407
Aktywa trwałe inne niż instrumenty finansowe*	1 159 760	10 625	6 717	(1 547)	1 175 555
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	12 753	-	1 210	-	13 963
Aktywa	55 025 653	284 912	158 151	440 844	55 909 560

* dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych

ROK 2011	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	14 994 071	164 299	120 892	-	15 279 262
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	3 277	-	-	(3 277)	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	281 351	-	-	-	281 351
Przychody netto z inwestycji	1 956 166	6 065	8 023	-	1 970 254
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	(177 914)	(9 066)	(267)	-	(187 247)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	(186 011)	(3 170)	-	-	(189 181)
Aktywa trwałe inne niż instrumenty finansowe*	1 205 179	10 410	7 752	(1 922)	1 221 419
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	7 289	-	1 311	-	8 600
Aktywa	52 017 213	279 246	147 909	(315 086)	52 129 282

* dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych

7. Zarządzanie ryzykiem

7.1 Wprowadzenie

Celem zarządzania ryzykiem jest zapewnienie, że Grupa PZU realizując swoje cele biznesowe, monitoruje i zarządza portfelami inwestycyjnymi i ubezpieczeniowymi oraz ryzykiem operacyjnym w sposób bezpieczny i adekwatny do skali ponoszonego ryzyka. Strategia zarządzania ryzykiem jest integralną częścią procesu zarządzania PZU i PZU Życie. Do głównych elementów strategii zarządzania ryzykiem należą:

- ustalony przez Zarządy i Rady Nadzorcze PZU i PZU Życie oraz właściwe Komitety system limitów i ograniczeń akceptowalnego poziomu ryzyka, w tym poziom apetytu na ryzyko;
- procesy obejmujące identyfikację, pomiar i ocenę, monitorowanie i kontrolowanie, raportowanie oraz działania zarządcze dotyczące poszczególnych ryzyk;
- struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem, w której kluczową rolę odgrywają Zarządy i Rady Nadzorcze PZU i PZU Życie oraz Komitety: Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAP) oraz Komitet Ryzyka Kredytowego (KRK).

7.2 Podstawowe założenia zarządzania ryzykiem

7.2.1. Apetyt na ryzyko

Apetyt na ryzyko, rozumiany jest jako poziom ryzyka, które Grupa PZU jest gotowa podjąć w trakcie realizacji swoich celów biznesowych. Tak zdefiniowany apetyt na ryzyko wyznacza ograniczenia funkcjonujące w ramach strategii zarządzania ryzykiem, służy również do określenia poziomów ryzyka, przy których Grupa PZU podejmuje działania zarządcze dostosowujące poziom ryzyka do akceptowalnych wartości.

Apetyt na ryzyko został określony za pomocą systemu limitów, uwzględniających pomiar wrażliwości na wszystkie istotne czynniki ryzyka. Apetyt na ryzyko w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyka określany jest w postaci limitów zatwierdzonych na poziomie Zarządów lub odpowiednich Komitetów. Limity określone na poziomie spółek są alokowane do jednostek organizacyjnych znajdujących się na niższych poziomach struktury organizacyjnej.

Raporty w zależności od rodzaju ryzyka sporządzane są na bazie dziennej – w celach operacyjnych oraz okresowo (miesięcznie, kwartalnie) – w celach zarządczych. Odbiorcami raportów okresowych są przede wszystkim Zarządy PZU oraz PZU Życie, Rady Nadzorcze i Komitety.

7.2.2. Proces zarządzania ryzykiem

Poprzez ustrukturyzowaną identyfikację, pomiar i ocenę, monitorowanie i kontrolowanie, raportowanie ryzyka oraz działania zarządcze PZU skutecznie realizuje strategię zarządzania ryzykiem we wszystkich obszarach prowadzonej działalności.

7.3 Struktura organizacyjna i odpowiedzialność w procesie zarządzania ryzykiem

Struktura zarządzania ryzykiem oparta jest na czterech poziomach kompetencyjnych. Trzy pierwsze poziomy obejmują:

- Rady Nadzorcze, które sprawują nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem oraz oceniają adekwatność i skuteczność tego procesu w ramach kompetencji określonych w statutach PZU i PZU Życie i regulaminach Rad Nadzorczych;
- Zarządy, który organizują i zapewniają działanie systemu zarządzania ryzykiem poprzez uchwalanie strategii, polityk, wyznaczanie apetytu na ryzyko, określenie profilu ryzyka i tolerancji na poszczególne kategorie ryzyk;

- Komitety (KZAP i KRK), które podejmują decyzje dotyczące ograniczania poziomu poszczególnych ryzyk do wyznaczonego przez apetyt na ryzyko. Komitety przyjmują procedury i metodyki związane z ograniczaniem poszczególnych ryzyk, a także akceptują limity dla poszczególnych rodzajów ryzyk.

Czwarty poziom kompetencyjny dotyczy poziomu operacyjnego, w którym zadania związane z procesem zarządzania ryzykiem podzielone są pomiędzy trzy linie obrony:

- Pierwsza linia obrony: zarządzanie ryzykiem na poziomie jednostek biznesowych (jednostek organizacyjnych) na podstawie obowiązujących procedur, wytycznych oraz ustanowionych limitów. Zarządzanie ryzykiem na tym poziomie jest dodatkowo wspierane poprzez obowiązujące zasady kontroli wewnętrznej, włącznie z czynnościami kontrolnymi realizowanymi przez przełożonych w ramach kontroli bieżących oraz okresowych, jak również mechanizmami kontrolnymi wbudowanymi w procedury i procesy realizowane przez daną jednostkę organizacyjną.
- Druga linia obrony: zarządzanie ryzykiem poprzez wyspecjalizowane jednostki i komitety (ustanowione w celu zarządzania poszczególnymi typami ryzyk) w ramach istniejącej struktury zarządzania ryzykiem na bazie obowiązujących zasad, metodologii i procedur. Na tym poziomie realizowane są zadania związane z identyfikacją, pomiarem i kontrolą ryzyka, opracowywaniem wytycznych, jak i raportowaniem i przygotowaniem informacji zarządczej dotyczącej ekspozycji na ryzyko.
- Trzecia linia obrony: audyt wewnętrzny, który przeprowadza niezależne kontrole i audyty kluczowych elementów systemu zarządzania ryzykiem oraz czynności kontrolnych wbudowanych w działalność Grupy PZU na bazie opracowanych i podlegających ciągłemu udoskonalaniu metodologii audytu i kontroli wewnętrznej. Dodatkowo, w ramach tej funkcji wykonywany jest monitoring realizacji zaleceń i rekomendacji biegłego rewidenta.

7.4 Istotne wydarzenia w obszarze zarządzania ryzykiem w 2012 roku

Zmiany organizacyjne

W 2012 roku w ramach optymalizacji i koncentracji procesu decyzyjnego KRK przejął uprawnienia poniższych, zlikwidowanych komitetów:

- Komitetu ds. Ryzyka Ubezpieczeń Finansowych i Gwarancji PZU, którego głównym zadaniem było określanie strategii i systemu limitowania w segmencie ubezpieczeń finansowych i gwarancji ubezpieczeniowych;
- Komitetu Inwestycyjnego, którego zadaniem było ustalanie limitów zaangażowania dla podmiotów niebankowych.

Opracowanie strategii działań w obszarze ryzyka na lata 2012 – 2014

W roku 2012 opracowano Strategię działań w obszarze ryzyka na lata 2012 – 2014, której głównym zadaniem będzie:

- dostosowanie Grupy PZU do wymogów Dyrektywy Wyłącalność II (dalej: „Solvency II”);
- ujednoczenie siatki pojęciowej, narzędzi pomiaru i raportowania ryzyka w Grupie PZU;
- budowa mapy ryzyka.

Solvency II

W roku 2012 w PZU uruchomiono projekt strategiczny dotyczący dostosowania PZU do wymogów Solvency II, prace w ramach projektu toczą się zgodnie z przyjętym pierwotnie harmonogramem. PZU i PZU Życie współpracują z KNF w pracach przygotowawczych do wdrożenia Dyrektywy, w szczególności uczestniczą we wszystkich badaniach ilościowych.

7.5 Profil ryzyka

Zarządzanie najistotniejszymi typami ryzyka w przypadku występowania danego typu ryzyka w PZU i PZU Życie jest przeprowadzane na poziomie scentralizowanym. Dotyczy to ryzyka rynkowego, kredytowego w zakresie działalności lokacyjnej i działalności reasekuracyjnej oraz ryzyka płynności. W przypadku ryzyka ubezpieczeniowego i operacyjnego jest ono zarządzane na poziomie każdej ze spółek ze względu na charakter działalności.

Zarządzanie ryzykiem w PZU i PZU Życie koncentruje się na identyfikacji istotnych ryzyk występujących w danych obszarach działalności i zarządzaniem nimi poprzez odpowiednie limitowanie (określanie apetytu na ryzyko), monitoring, jak również jasne określenie obowiązków i odpowiedzialności za zarządzanie ryzykiem w danym obszarze.

PZU i PZU Życie kontrolują poszczególne typy ryzyka zarówno poprzez analizę ilościową (np.: kwantyfikacja ryzyk na bazie modeli), jak również analizę jakościową (odgrywa najistotniejszą rolę w przypadku ryzyk jakościowych). Na tej podstawie PZU i PZU Życie określają swój profil ryzyka i ekspozycje na poszczególne typy ryzyka.

Definicja poszczególnych typów ryzyka

Ryzyko ubezpieczeniowe - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny i tworzenia rezerw.

Ryzyko rynkowe – ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające bezpośrednio lub pośrednio z wahań poziomu i wahań zmienności rynkowych cen aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych.

Ryzyko kredytowe - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające z wahań zdolności kredytowej emitentów papierów wartościowych, kontrahentów i wszelkich dłużników.

Ryzyko koncentracji – ryzyko wynikające z braku dywersyfikacji portfela aktywów lub z dużej ekspozycji na ryzyko niewykonania zobowiązania przez pojedynczego emitenta papierów wartościowych, kontrahenta lub dłużnika.

Ryzyko operacyjne – możliwość poniesienia straty wynikającej z niewłaściwych lub błędnych procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych.

Ryzyko braku zgodności (compliance) – ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji lub wiarygodności wskutek niezastosowania się spółki, pracowników spółki lub podmiotów działających w jej imieniu do przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez spółkę standardów postępowania, w tym norm etycznych.

7.5.1. Ryzyko ubezpieczeniowe (ubezpieczenia majątkowe i osobowe oraz ubezpieczenia na życie)

Ryzyko ubezpieczeniowe w PZU i PZU Życie obejmuje:

- w przypadku ubezpieczeń majątkowych i osobowych (PZU):
  - **ryzyko składki** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmienności w zakresie występowania, częstotliwości i skali ubezpieczanych zdarzeń,
  - **ryzyko rezerw** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmienności w zakresie występowania wypłat odszkodowań i ich kwot,
  - **ryzyko długowieczności** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynnika umieralności, tendencji współczynnika umieralności lub jego zmienności, w przypadku gdy spadek współczynnika umieralności prowadzi do zwiększenia wartości zobowiązań ubezpieczeniowych,
  - **ryzyko rewizji wysokości rent** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynników korygujących stosowanych do

- ubezpieczeń rentowych, tendencji tych współczynników lub ich zmienności, w związku ze zmianami otoczenia prawnego lub stanu zdrowia ubezpieczonej osoby,
- **ryzyko związane z wysokością ponoszonych kosztów** – ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie wydatków ponoszonych na obsługę umów ubezpieczenia lub umów reasekuracji, tendencji tych wydatków lub ich zmienności,
  - **ryzyko katastroficzne** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze znacznej niepewności założeń dotyczących wyceny i tworzenia rezerw, związanych z ekstremalnymi lub wyjątkowymi zdarzeniami.
- w przypadku ubezpieczeń na życie (PZU Życie):
    - **ryzyko śmiertelności** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian poziomu, trendu lub zmienności współczynnika umieralności, w przypadku gdy jego wzrost prowadzi do zwiększenia wartości zobowiązań ubezpieczeniowych,
    - **ryzyko długowieczności** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynnika umieralności, tendencji współczynnika umieralności lub jego zmienności, w przypadku gdy spadek współczynnika umieralności prowadzi do zwiększenia wartości zobowiązań ubezpieczeniowych,
    - **ryzyko zachorowalności (niezdolności do pracy)** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynników niezdolności do pracy, chorobowości i zachorowalności, tendencji tych współczynników lub ich zmienności,
    - **ryzyko związane z wysokością ponoszonych kosztów** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie wydatków ponoszonych na obsługę umów ubezpieczenia lub umów reasekuracji, tendencji tych wydatków lub ich zmienności,
    - **ryzyko związane z rezygnacjami z umów** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynników rezygnacji z umów, zamykania, odnawiania i wykupów polis lub zmienności tych współczynników,
    - **ryzyko katastroficzne** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze znacznej niepewności założeń dotyczących wyceny i tworzenia rezerw związanych z ekstremalnymi lub wyjątkowymi zdarzeniami.

PZU oraz PZU Życie zarządzają ryzykiem ubezpieczeniowym poprzez stosowanie następujących narzędzi:

- kalkulacja i monitoring adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych,
- strategia taryfowa oraz monitoring obecnych szacunków i ocena adekwatności składki,
- underwriting,
- reasekuracja.

Kalkulacja i monitoring adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

PZU oraz PZU Życie zarządzają ryzykiem adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych poprzez stosowanie odpowiedniej metodologii ich obliczania, jak również kontrolę procesów związanych z ustalaniem rezerw. Polityka tworzenia rezerw opiera się na:

- ostrożnościowym podejściu do określania wielkości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych,
- zasadzie ciągłości, polegającej na tym, iż metodologia tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych nie powinna być zmieniana, chyba że nastąpią istotne okoliczności uzasadniające dokonanie takiej zmiany.

W przypadku ubezpieczeń majątkowych i osobowych (PZU) poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych ocenia się raz w miesiącu i w określonych okolicznościach (dokonanie wypłaty, pozyskanie nowych informacji od likwidatorów lub prawników) aktualizuje się ich wysokość. Do analizy rezerw techniczno-ubezpieczeniowych PZU

wykorzystuje zestawienia ich rozwoju oraz wypłat w kolejnych latach bilansowych. Wynikiem tej analizy jest ocena dokładności stosowanych przez PZU metod aktuarialnych.

W przypadku ubezpieczeń na życie (PZU Życie) głównymi źródłami danych przy szacowaniu oczekiwanej częstości występowania świadczeń są statystyki publiczne (tablice trwania życia) publikowane przez wyspecjalizowane jednostki statystyczne oraz analizy danych historycznych z portfeli ubezpieczeniowych. PZU Życie dokonuje okresowych analiz statystycznych częstości występowania świadczeń na poziomie grup produktów, poszczególnych portfeli ubezpieczeniowych oraz odpowiednio zdefiniowanych homogenicznych grup ryzyka. Przeprowadzane analizy dają możliwość określenia względnych częstości występowania zdarzeń w stosunku do statystyk publicznych. Stosowanie odpowiednich metod statystycznych pozwala na określenie istotności wyznaczanych statystyk i tam, gdzie jest to wymagane, pozwala PZU Życie na określenie i zastosowanie odpowiednich narzutów bezpieczeństwa przy tworzeniu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i wycenie ryzyka.

W PZU oraz PZU Życie oszacowanie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych przeprowadzane jest pod nadzorem głównych aktuariuszy. Ponadto w każdym roku niezależny zewnętrzny ekspert dokonuje własnej kalkulacji rezerw w celu sprawdzenia otrzymanych przez PZU wyników bądź dokonuje wyceny portfeli ubezpieczeń na życie PZU Życie w ramach kalkulacji *embedded value*.

Strategia taryfowa oraz monitoring obecnych szacunków i ocena adekwatności składki

Celem polityki taryfowej prowadzonej przez PZU i PZU Życie jest zagwarantowanie adekwatnego poziomu składki (tj. wystarczającego na pokrycie obecnych i przyszłych zobowiązań wynikających z zawartych polis oraz wydatków). Równoległe z opracowywaniem taryfy składek wykonywane są symulacje dotyczące prognozowanego wyniku ubezpieczeń w kolejnych latach. Ponadto dokonywane są regularne analizy adekwatności składek oraz rentowności portfeli dla poszczególnych ubezpieczeń na podstawie różnego typu analiz i zestawień, w tym m.in. oceny wyniku technicznego produktu za dany okres sprawozdawczy. Dla wybranych produktów przeprowadzana jest również ocena rentowności produktu na podstawie wyceny portfeli ubezpieczeniowych w ramach kalkulacji *embedded value*. Częstość analiz zależy od wielkości produktu i możliwej fluktuacji wyniku. W przypadku niekorzystnego przebiegu ubezpieczenia podejmowane są działania mające na celu przywrócenie określonego poziomu rentowności, polegające na modyfikacji taryfy składek lub na zmianie profilu ubezpieczonego ryzyka poprzez modyfikację odpowiednich zapisów ogólnych warunków ubezpieczenia.

Underwriting

W przypadku klientów korporacyjnych oraz małych i średnich przedsiębiorstw (SME) funkcjonuje niezależny od sprzedaży proces underwritingu. Proces sprzedaży ubezpieczeń dla klientów korporacyjnych jest poprzedzony analizą i oceną ryzyka realizowaną przez dedykowane do tego celu zespoły. Z kolei proces underwritingu obejmuje trójpoziomowy system akceptacji ryzyka w zależności od przyznanych zakresów kompetencyjnych i limitów (Zespół Sprzedaży w Oddziale Regionalnym, Zespół Underwritingu w Oddziale Regionalnym, Centrala).

Reasekuracja

Program reasekuracyjny PZU pełni funkcję zabezpieczającą jego podstawową działalność, ograniczając ryzyko wystąpienia zjawisk o charakterze katastroficznym, mogących w negatywny sposób wpłynąć na pozycję finansową PZU. Zadanie to jest realizowane poprzez reasekuracyjne umowy obligatoryjne wraz z uzupełniającą je reasekuracją fakultatywną.

Na bazie zawieranych umów reasekuracyjnych PZU ogranicza swoje ryzyko m.in. poprzez nieproporcjonalną umowę nadwyżki szkód chroniącą portfel PZU przed szkodami o charakterze katastroficznym (np. powódź, huragan), nieproporcjonalne umowy nadwyżki szkód chroniące między innymi portfele ubezpieczeń majątkowych, technicznych, morskich, transportowych i lotniczych OC (w tym OC z ubezpieczeń komunikacyjnych) przed skutkami dużych pojedynczych szkód. Ograniczenie ryzyka PZU jest realizowane także poprzez proporcjonalną umowę chroniącą portfel ubezpieczeń finansowych.

PZU opracował własny model szkód katastroficznych. Wyniki tego modelu oraz modeli firm zewnętrznych są wykorzystywane do optymalizacji programu reasekuracyjnego w zakresie ochrony przed szkodami o charakterze katastroficznym.

W ramach umów reasekuracji biernej zawieranych przez PZU Życie realizowana jest ochrona portfela PZU Życie przed kumulacją ryzyk (umowa katastroficzna), ochrona pojedynczych polis z wyższymi sumami ubezpieczenia, jak również ochrona portfela grupowego ubezpieczenia następstw ciężkiej choroby dziecka.

7.5.1.1. Stopień narażenia na ryzyko ubezpieczeniowe - ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Poniższa tabela prezentuje podstawowe wskaźniki kosztów Grupy PZU w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych.

Nazwa współczynnika	1 stycznia – 31 grudnia 2012	1 stycznia – 31 grudnia 2011
Współczynnik wydatków	26,86%	27,74%
Współczynnik szkodowości na udziale własnym	65,77%	67,57%
Współczynnik zatrzymania ryzyka przez reasekuratora	2,67%	3,31%
Współczynnik mieszany	92,63%	95,31%

Współczynnik wydatków to stosunek sumy kosztów akwizycji, kosztów administracyjnych oraz prowizji reasekuracyjnych i udziału w zyskach reasekuratorów do składek zarobionych netto.

Współczynnik szkodowości na udziale własnym to stosunek odszkodowań oraz zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto do składek zarobionych netto.

Współczynnik zatrzymania ryzyka przez reasekuratora to stosunek udziału reasekuratora w składkach ubezpieczeniowych przypisanych brutto do składek przypisanych brutto.

Współczynnik mieszany to stosunek sumy kosztów akwizycji, kosztów administracyjnych, prowizji reasekuracyjnych i udziału w zyskach reasekuratorów, odszkodowań oraz zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto do składek zarobionych netto.

Poniższe tabele prezentują rozwój rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz wypłaty w kolejnych okresach sprawozdawczych (w mln zł).

Rozwój szkód w ubezpieczeniach bezpośrednich majątkowych i osobowych brutto (wg okresu sprawozdawczego)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Rezerwa na koniec okresu sprawozdawczego	7 295	7 247	7 458	7 541	7 898	8 293	8 699	9 381	9 870	10 989
Rezerwa oraz łączne wypłaty odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego):										
- wyliczone 1 rok później	6 471	6 868	6 916	7 300	7 698	8 382	8 561	9 681	10 298	
- wyliczone 2 lata później	6 534	6 387	6 815	7 287	7 833	8 410	8 856	10 192		
- wyliczone 3 lata później	6 097	6 355	7 014	7 437	7 852	8 758	9 346			
- wyliczone 4 lata później	6 083	6 560	7 113	7 443	8 141	9 215				
- wyliczone 5 lat później	6 272	6 659	7 120	7 661	8 600					
- wyliczone 6 lat później	6 361	6 700	7 307	8 103						
- wyliczone 7 lat później	6 422	6 868	7 703							
- wyliczone 8 lat później	6 577	7 228								
- wyliczone 9 lat później	6 904									
Suma rezerwy oraz łącznych wypłat odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego)	6 904	7 228	7 703	8 103	8 600	9 215	9 346	10 192	10 298	
Łączne wypłaty odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego)	3 357	3 367	3 485	3 455	3 434	3 386	2 797	2 746	1 617	
Rezerwa wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	3 547	3 861	4 218	4 648	5 166	5 829	6 549	7 446	8 681	
Różnica pomiędzy rezerwą pierwotnie oszacowaną a rezerwą oszacowaną na koniec okresu sprawozdawczego (ang. <i>run-off result</i>)	391	19	(245)	(562)	(702)	(922)	(647)	(811)	(428)	
Powyższa różnica jako procent rezerwy pierwotnie oszacowanej	5%	0%	-3%	-7%	-9%	-11%	-7%	-9%	-4%	

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2012 roku

(w milionach złotych)

Rozwój szkód w ubezpieczeniach bezpośrednich majątkowych i osobowych na udziale własnym (wg okresu sprawozdawczego)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Rezerwa na koniec okresu sprawozdawczego	5 750	5 980	6 246	6 356	6 916	7 433	7 973	8 639	9 305	10 413
Rezerwa oraz łączne wypłaty odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego):										
- wyliczone 1 rok później	5 134	5 630	5 651	6 146	6 791	7 568	7 844	8 838	9 731	
- wyliczone 2 lata później	5 251	5 175	5 605	6 202	6 969	7 598	8 092	9 345		
- wyliczone 3 lata później	4 839	5 200	5 839	6 396	6 991	7 910	8 558			
- wyliczone 4 lata później	4 874	5 405	5 979	6 405	7 246	8 344				
- wyliczone 5 lat później	5 063	5 529	5 984	6 589	7 683					
- wyliczone 6 lat później	5 173	5 568	6 146	7 009						
- wyliczone 7 lat później	5 233	5 712	6 515							
- wyliczone 8 lat później	5 364	6 050								
- wyliczone 9 lat później	5 668									
Suma rezerwy oraz łącznych wypłat odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego)	5 668	6 050	6 515	7 009	7 683	8 344	8 558	9 345	9 731	
Łączne wypłaty odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego)	2 440	2 518	2 643	2 725	2 884	2 891	2 396	2 336	1 516	
Rezerwa wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	3 228	3 532	3 872	4 284	4 799	5 453	6 162	7 009	8 215	
Różnica pomiędzy rezerwą pierwotnie oszacowaną a rezerwą oszacowaną na koniec okresu sprawozdawczego (ang. <i>run-off result</i>)	82	(70)	(269)	(653)	(767)	(911)	(585)	(706)	(426)	
Powyższa różnica jako procent rezerwy pierwotnie oszacowanej	1%	-1%	-4%	-10%	-11%	-12%	-7%	-8%	-5%	

Główną część portfela PZU stanowią ubezpieczenia komunikacyjne – autocasco oraz OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. Oba rodzaje ubezpieczeń zawierane są na ogół na rok, w trakcie którego szkoda musi zaistnieć, aby została wypłacona. W przypadku ubezpieczenia autocasco czas na zgłoszenie szkody jest krótki i nie jest źródłem niepewności. Inaczej jest w przypadku ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, gdzie czas na zgłoszenie szkody może wynosić aż 30 lat. Wysokość szkód majątkowych jest w szczególności wrażliwa na ilość zgłaszanych roszczeń sądowych oraz zapadające w poszczególnych sprawach wyroki sądowe. W przypadku kontraktów ubezpieczeń OC pojawiają się nowe typy szkód oraz dodatkowe roszczenia ujawniane ze znacznym opóźnieniem, co znacznie komplikuje proces szacowania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Na podstawie bazy danych indywidualnych dla grup majątkowych wyliczono dla każdego oddziału procentowy udział wartości wypłaconych szkód powodziowych i huraganowych w łącznej wartości szkód wypłaconych w latach, w których dochodziło do zdarzeń o charakterze *katastroficznym, tj. powodzi czy huraganów*. Oddziały podzielono na trzy grupy w zależności od wysokości tego udziału. Następnie dla każdego oddziału ustalono odpowiednie wartości sum ubezpieczenia i ilości polis i pogrupowano według przyjętego podziału uzyskując koncentrację ryzyka powodziowego i huraganowego dla ubezpieczeń majątkowych.

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody powodziowe

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody powodziowe wg stanu na 31 grudnia 2012		Suma ubezpieczenia					Razem
		0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1000 tys. zł	1000-2000 tys. zł	pow. 2000 tys. zł	
Regiony A - oddziały, gdzie odszkodowania powodziowe stanowią od 0 do 5% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	3,6%	4,0%	1,8%	1,2%	10,9%	21,5%
	Liczba polis	18,1%	4,0%	0,8%	0,2%	0,3%	23,4%
Regiony B - oddziały, gdzie odszkodowania powodziowe stanowią od 5 do 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	2,8%	3,2%	1,5%	1,0%	9,0%	17,5%
	Liczba polis	14,7%	3,2%	0,7%	0,2%	0,2%	19,0%
Regiony C - oddziały, gdzie odszkodowania powodziowe stanowią powyżej 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	8,7%	12,2%	4,4%	2,3%	33,4%	61,0%
	Liczba polis	42,4%	12,1%	2,0%	0,5%	0,6%	57,6%
Razem	Suma ubezpieczenia	15,1%	19,4%	7,7%	4,5%	53,3%	100,0%
	Liczba polis	75,2%	19,3%	3,5%	0,9%	1,1%	100,0%

(w tysiącach złotych)

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody powodziowe wg stanu na 31 grudnia 2011		Suma ubezpieczenia					Razem
		0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1000 tys. zł	1000-2000 tys. zł	pow. 2000 tys. zł	
Regiony A - oddziały, gdzie odszkodowania powodziowe stanowią od 0 do 5% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	3,4%	3,7%	1,7%	1,1%	12,9%	22,8%
	Liczba polis	19,2%	3,8%	0,8%	0,3%	0,3%	24,4%
Regiony B - oddziały, gdzie odszkodowania powodziowe stanowią od 5 do 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	2,6%	2,9%	1,3%	0,9%	6,2%	13,9%
	Liczba polis	13,6%	3,0%	0,6%	0,2%	0,3%	17,7%
Regiony C - oddziały, gdzie odszkodowania powodziowe stanowią powyżej 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	8,3%	10,7%	4,0%	2,2%	38,1%	63,3%
	Liczba polis	43,7%	11,2%	1,9%	0,5%	0,6%	57,9%
Razem	Suma ubezpieczenia	14,3%	17,3%	7,0%	4,2%	57,2%	100,0%
	Liczba polis	76,5%	18,0%	3,3%	1,0%	1,2%	100,0%

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody huraganowe

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody huraganowe wg stanu na 31 grudnia 2012		Suma ubezpieczenia					Razem
		0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1000 tys. zł	1000-2000 tys. zł	pow. 2000 tys. zł	
Regiony A - oddziały, gdzie odszkodowania huraganowe stanowią od 0 do 5% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	12,3%	16,3%	6,7%	3,8%	47,7%	86,8%
	Liczba polis	61,9%	16,0%	3,0%	0,8%	0,9%	82,6%
Regiony B - oddziały, gdzie odszkodowania huraganowe stanowią od 5 do 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	1,0%	1,2%	0,4%	0,2%	3,0%	5,8%
	Liczba polis	4,8%	1,2%	0,2%	0,1%	0,1%	6,4%
Regiony C - oddziały, gdzie odszkodowania huraganowe stanowią powyżej 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	1,9%	1,9%	0,6%	0,4%	2,6%	7,4%
	Liczba polis	8,5%	2,0%	0,3%	0,1%	0,1%	11,0%
Razem	Suma ubezpieczenia	15,2%	19,4%	7,7%	4,4%	53,3%	100,0%
	Liczba polis	75,2%	19,2%	3,5%	1,0%	1,1%	100,0%

(w tysiącach złotych)

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody huraganowe wg stanu na 31 grudnia 2011		Suma ubezpieczenia					Razem
		0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1000 tys. zł	1000-2000 tys. zł	pow. 2000 tys. zł	
Regiony A - oddziały, gdzie odszkodowania huraganowe stanowią od 0 do 5% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	4,4%	5,7%	2,9%	1,8%	30,1%	44,9%
	Liczba polis	27,8%	5,9%	1,4%	0,4%	0,6%	36,1%
Regiony B - oddziały, gdzie odszkodowania huraganowe stanowią od 5 do 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	5,4%	7,7%	3,0%	1,6%	22,0%	39,7%
	Liczba polis	26,7%	8,0%	1,4%	0,4%	0,4%	36,9%
Regiony C - oddziały, gdzie odszkodowania huraganowe stanowią powyżej 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	4,5%	3,8%	1,1%	0,8%	5,2%	15,4%
	Liczba polis	22,0%	4,1%	0,5%	0,2%	0,2%	27,0%
Razem	Suma ubezpieczenia	14,3%	17,2%	7,0%	4,2%	57,3%	100,0%
	Liczba polis	76,5%	18,0%	3,3%	1,0%	1,2%	100,0%

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – ubezpieczenia OC inne niż komunikacyjne

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych z tytułu ubezpieczeń OC innych niż komunikacyjne, mierzonego wielkością składki przypisanej brutto, została przedstawiona według sum gwarancyjnych i rodzajów ochrony ubezpieczeniowej.

Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – ubezpieczenia OC wg stanu na 31 grudnia 2012	Suma ubezpieczenia					Razem
	0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1000 tys. zł	1000-2000 tys. zł	pow. 2000 tys. zł	
OC ogólne, w życiu prywatnym oraz inne pozostałe	15,2%	3,4%	2,4%	2,7%	17,5%	41,2%
OC personelu medycznego oraz ZOZ	0,8%	1,6%	1,4%	5,9%	21,6%	31,3%
OC podmiotów z tytułu wykonywanej działalności gospodarczej poza medyczną i rolniczą (usługi prawne, doradcze i inne)	13,2%	2,9%	1,2%	1,2%	3,6%	22,1%
OC rolników oraz dotyczące ich majątku ruchomego	0,0%	5,0%	0,0%	0,1%	0,0%	5,1%
OC za produkt	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,2%	0,3%
Razem	29,2%	12,9%	5,1%	9,9%	42,9%	100,0%

Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – ubezpieczenia OC wg stanu na 31 grudnia 2011	Suma ubezpieczenia					Razem
	0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1000 tys. zł	1000-2000 tys. zł	pow. 2000 tys. zł	
OC ogólne, w życiu prywatnym oraz inne pozostałe	17,2%	4,5%	3,3%	4,0%	15,7%	44,7%
OC personelu medycznego oraz ZOZ	2,1%	3,1%	2,4%	2,6%	3,6%	13,8%
OC podmiotów z tytułu wykonywanej działalności gospodarczej poza medyczną i rolniczą (usługi prawne, doradcze i inne)	25,8%	2,7%	1,3%	1,5%	3,0%	34,3%
OC rolników oraz dotyczące ich majątku ruchomego	0,0%	6,7%	0,0%	0,0%	0,0%	6,7%
OC za produkt	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,4%	0,5%
Razem	45,1%	17,0%	7,1%	8,1%	22,7%	100,0%

Analiza wrażliwości

Skapitalizowana wartość rent

Poniżej zaprezentowano analizę wrażliwości wyniku netto oraz kapitałów własnych na zmianę założeń wykorzystywanych przy wyliczaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent. Analiza nie uwzględnia wpływu na wynik finansowy netto oraz kapitały własne zmian wyceny lokat uwzględnianych przy wyliczaniu wartości rezerwy.

Zmiana założeń dla rezerwy na skapitalizowaną wartość rent brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (w milionach złotych)	Wpływ zmiany założeń na wynik finansowy netto		Wpływ zmiany założeń na kapitały własne	
	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Stopa techniczna – podwyższenie o 0,5 p.p.	415	366	415	366
Stopa techniczna – obniżenie o 1,0 p.p.	(1 076)	(947)	(1 076)	(947)
Śmiertelność 110% obecnie założonej	125	110	125	110
Śmiertelność 90% obecnie założonej	(140)	(123)	(140)	(123)

Zmiana założeń dla rezerwy na skapitalizowaną wartość rent na udziale własnym w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (w milionach złotych)	Wpływ zmiany założeń na wynik finansowy netto		Wpływ zmiany założeń na kapitały własne	
	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Stopa techniczna – podwyższenie o 0,5 p.p.	397	348	397	348
Stopa techniczna – obniżenie o 1,0 p.p.	(1 028)	(900)	(1 028)	(900)
Śmiertelność 110% obecnie założonej	119	104	119	104
Śmiertelność 90% obecnie założonej	(133)	(116)	(133)	(116)

7.5.1.2. Stopień narażenia na ryzyko ubezpieczeniowe - ubezpieczenia na życie

Koncentracja ryzyka związana jest z koncentracją umów lub sum ubezpieczenia. W przypadku tradycyjnych ubezpieczeń indywidualnych, gdzie ryzyko koncentracji związane jest z możliwością wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego lub związane jest z potencjalną wysokością wypłat z tytułu pojedynczego zdarzenia, ocena ryzyka dokonywana jest w sposób indywidualny i opiera się zarówno na ocenie ryzyka medycznego jak też – w uzasadnionych przypadkach – finansowego. Dzięki temu dokonywana jest selekcja ryzyk (ocena osoby przystępującej do umowy ubezpieczenia), jak również określenie maksymalnego poziomu akceptowalnego ryzyka.

W ubezpieczeniach grupowych wystąpienie ryzyka koncentracji jest ograniczone poprzez wielkość portfela umów, co istotnie pozwala zmniejszyć poziom zaburzeń wynikających z losowości przebiegów ubezpieczeń. Ponadto, istotnym czynnikiem zmniejszającym ryzyko związane z koncentracją jest forma umowy, w ramach której wszyscy członkowie grupy objęci jedną umową zbiorową mają tę samą sumę ubezpieczenia, jak i zakres gwarantowanej ochrony. Tym samym zjawisko koncentracji niektórych ryzyk w ramach portfela umów nie występuje.

W przypadku umów ubezpieczeń grupowych, gdzie dopuszcza się możliwość kształtowania zakresu ochrony ubezpieczeniowej na poziomie poszczególnych umów grupowych, stosowana jest uproszczona ocena ryzyka na podstawie informacji o branży zawodowej danego zakładu pracy przy założeniu odpowiednich limitów uczestnictwa osób ubezpieczonych w stosunku do osób zatrudnionych w zakładzie pracy. Stosowane w tych przypadkach składki ubezpieczeniowe i odpowiednie narzuty wynikają z prowadzonych przez PZU Życie analiz statystycznych częstości występowania świadczeń na poziomie zdefiniowanych homogenicznych grup ryzyka, z uwzględnieniem względnych częstości występowania zdarzeń w stosunku do statystyk publicznych.

Należy również zaznaczyć, że dla większości umów oferowanych przez PZU Życie wielkość świadczenia jest ściśle zdefiniowana w umowie ubezpieczenia. Tym samym, w porównaniu do typowych umów ubezpieczeń majątkowych i osobowych, zmniejsza się ryzyko koncentracji polegające na stosunkowo rzadkim występowaniu zdarzeń o znacznej wysokości wypłat z tytułu pojedynczego zdarzenia.

Analiza wrażliwości

Ubezpieczenia rentowe w ubezpieczeniach na życie

Zmiana założeń dla ubezpieczeń rentowych w ubezpieczeniach na życie (w milionach złotych)	Wpływ zmiany założeń na wynik finansowy netto		Wpływ zmiany założeń na kapitały własne	
	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Stopa techniczna - obniżenie o 1,0 p.p.	(38)	(36)	(38)	(36)
Śmiertelność 90% obecnie założonej	(13)	(14)	(13)	(14)

Zobowiązania z tytułu zobowiązań ubezpieczeniowych i inwestycyjnych z DPF w ubezpieczeniach na życie z wyłączeniem ubezpieczeń rentowych

Wpływ zmiany założeń dla rezerw dotyczących kontraktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych z DPF w ubezpieczeniach na życie z pominięciem ubezpieczeń rentowych przedstawiony został w poniższej tabeli.

Zmiana założeń dla rezerw dotyczących kontraktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych z DPF w ubezpieczeniach na życie z wyłączeniem ubezpieczeń rentowych (w milionach złotych)	Wpływ zmiany założeń na wynik finansowy netto		Wpływ zmiany założeń na kapitały własne	
	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Stopa techniczna - obniżenie o 1,0 p.p.	(2 296)	(2 168)	(2 296)	(2 168)
Śmiertelność 110% obecnie założonej	(954)	(961)	(954)	(961)
110% zachorowalności i wypadkowości	(199)	(205)	(199)	(205)

Wpływ rezygnacji klientów w ubezpieczeniach na życie

W wyliczeniach rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie nie jest uwzględnione ryzyko rezygnacji ubezpieczonych. Poniżej zaprezentowano wpływ na sytuację finansową PZU Życie hipotetycznej rezygnacji 10% wszystkich klientów w ubezpieczeniach na życie.

Pozycja sprawozdania finansowego (w milionach złotych)	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	1 926	1 741
Odszkodowania i świadczenia wypłacone	(648)	(567)
Zmiana stanu odroczonej kosztów akwizycji	(6)	(7)
Wynik finansowy brutto	1 272	1 167
Wynik finansowy netto	1 031	945
Kapitały własne	1 031	945

7.5.2. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe w PZU i PZU Życie pochodzi z dwóch głównych źródeł:

- działalności związanej z dopasowaniem aktywów do zobowiązań (portfel ALM),
- działalności związanej z aktywną alokacją, tj. wyznaczaniem optymalnej średnioterminowej struktury aktywów (portfele AA).

Organizacja zarządzania ryzykiem rynkowym opiera się na procesie obejmującym etapy identyfikacji ryzyk, ich pomiarze, monitorowaniu, raportowaniu oraz działaniach zarządczych. Podstawą działalności inwestycyjnej są zatwierdzone przez Rady Nadzorcze (PZU i PZU Życie) *Zasady lokowania środków finansowych*. Szczegółowe standardy i zasady zarządzania ryzykiem rynkowym zdefiniowano w *Regulaminach działalności lokacyjnej*, *Polityce zarządzania ryzykiem rynkowym* i w *Strategii zarządzania ryzykiem rynkowym* oraz w *Celach i wytycznych inwestycyjnych*. Na podstawie *Celów i wytycznych inwestycyjnych*, zatwierdzonych przez KZAP, TFI PZU zarządza portfelami AA PZU i PZU Życie.

Obok portfeli zarządzanych przez TFI PZU zarządzanie ryzykiem rynkowym w PZU i PZU Życie jest również dokonywane na poziomie Biura Skarbnika („BSK”) i Biura Inwestycji Strukturyzowanych („BIS”). BSK zarządza

portfelami dłużnych papierów wartościowych (Portfel ALM) w celu ich dopasowania do terminów zapadalności i wysokości zobowiązań. BIS zarządza zaangażowaniami długoterminowymi w akcje notowane, jak również dokonuje inwestycji w dług ustrukturyzowany.

Biuro Ryzyka („BRY”) współuczestniczy w identyfikacji ryzyk, dokonuje ich pomiaru oraz monitoruje i raportuje o tych ryzykach. Pomiar ryzyka rynkowego dokonywany jest przez BRY na podstawie metody wartości zagrożonej („VaR”, „Value at Risk”) oraz w oparciu o analizę scenariuszową polegającą na analizie utraty wartości spowodowaną przez zmianę czynników ryzyka (tylko w przypadku ryzyka cen nieruchomości). Całkowita wartość ryzyka rynkowego jest wyznaczana poprzez agregację wielkości poszczególnych ryzyk na podstawie zdefiniowanej macierzy korelacji. Pomiar ryzyka jest zgodny z założeniami *Solvency II*. W celu efektywnego zarządzania ryzykiem rynkowym ustalone są limity w postaci kwoty kapitału alokowanego na dane ryzyko rynkowe, jak również limity na poszczególne czynniki ryzyka rynkowego. Dopuszczalne rozmiary ryzyka rynkowego są określane przez Zarządy PZU i PZU Życie oraz KZAP w postaci ogólnych limitów ryzyka.

Ekspozycja na ryzyko rynkowe

Poniżej zaprezentowano wartość aktywów finansowych narażonych na ryzyko rynkowe.

Wartość bilansowa na 31 grudnia 2012	Aktywa na ryzyko Grupy	Aktywa na ryzyko klienta	Razem
Aktywa finansowe narażone na ryzyko stopy procentowej	42 419 221	1 792 673	44 211 894
- Dłużne papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu	29 583 008	1 381 922	30 964 930
- Dłużne papiery wartościowe o zmiennym oprocentowaniu	4 888 157	76 512	4 964 669
- Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 405 653	110 521	4 516 174
- Pożyczki	1 021 121	-	1 021 121
- Środki pieniężne	136 586	-	136 586
- Transakcje buy-sell-back	2 242 439	223 718	2 466 157
- Instrumenty pochodne	142 257	-	142 257
Aktywa finansowe narażone na inne ryzyko cenowe	3 689 918	2 533 000	6 222 918
- Instrumenty notowane na rynku regulowanym	1 862 359	541 282	2 403 641
- Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	1 805 746	1 991 718	3 797 464
- Instrumenty pochodne	21 813	-	21 813
Razem	46 109 139	4 325 673	50 434 812

Wartość bilansowa na 31 grudnia 2011	Aktywa na ryzyko Grupy	Aktywa na ryzyko klienta	Razem
Aktywa finansowe narażone na ryzyko stopy procentowej	40 276 691	1 562 741	41 839 432
- Dłużne papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu	31 258 945	1 368 930	32 627 875
- Dłużne papiery wartościowe o zmiennym oprocentowaniu	2 546 756	20 401	2 567 157
- Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 655 101	173 410	4 828 511
- Pożyczki	877 774	-	877 774
- Środki pieniężne	237 724	-	237 724
- Transakcje buy-sell-back	628 497	-	628 497
- Instrumenty pochodne	71 894	-	71 894
Aktywa finansowe narażone na inne ryzyko cenowe	3 142 307	1 902 710	5 045 017
- Instrumenty notowane na rynku regulowanym	2 066 398	440 738	2 507 136
- Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	1 063 015	1 461 972	2 524 987
- Instrumenty pochodne	12 894	-	12 894
Razem	43 418 998	3 465 451	46 884 449

W ramach swojej działalności lokacyjnej Grupa PZU wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe jako jedno z dostępnych narzędzi zarządczych służących do zarządzania ryzykiem inwestycyjnym. Większość instrumentów służy do zmniejszenia ekspozycji na poszczególne typy ryzyka. Instrumentami pochodnymi stosowanymi w Grupie

(w tysiącach złotych)

PZU w 2012 i 2011 roku były transakcje typu swap i forward na stopę procentową i kursy walut, a także kontrakty terminowe na indeksy giełdowe lub ceny obligacji. W tabelach przedstawiono zaangażowanie Grupy PZU w instrumenty pochodne wg stanu na 31 grudnia 2012 roku oraz 31 grudnia 2011 roku.

Wszystkie instrumenty pochodne posiadane przez Grupę PZU są kwalifikowane jako przeznaczone do obrotu.

Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na dzień 31 grudnia 2012					Razem	Aktywa w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012	Zobowiązania w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat				
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	3 671 220	2 014 407	16 151 261	1 489 867	23 326 755	142 257	(123 389)	
- transakcje FRA	1 250 000	1 000 000	8 176 400	-	10 426 400	22 260	(1 128)	
- transakcje SWAP	2 421 220	1 014 407	7 974 861	1 489 867	12 900 355	119 997	(122 261)	
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową, razem	3 671 220	2 014 407	16 151 261	1 489 867	23 326 755	142 257	(123 389)	

Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na dzień 31 grudnia 2011					Razem	Aktywa w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2011	Zobowiązania w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2011
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat				
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	416 891	14 811 503	9 099 211	488 568	24 816 173	71 894	(74 767)	
- transakcje FRA	-	13 644 612	-	-	13 644 612	8 993	(15 047)	
- transakcje SWAP	416 891	1 166 891	9 099 211	488 568	11 171 561	62 901	(59 720)	
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową, razem	416 891	14 811 503	9 099 211	488 568	24 816 173	71 894	(74 767)	

Instrumenty pochodne związane z kursami walut	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na dzień 31 grudnia 2012					Razem	Aktywa w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012	Zobowiązania w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat				
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	1 473 145	8 636	-	-	1 481 781	9 284	(6 532)	
- transakcje forward	332 281	-	-	-	332 281	310	(2 598)	
- transakcje SWAP	1 140 864	8 636	-	-	1 149 500	8 974	(3 934)	
Instrumenty pochodne związane z kursami walut, razem	1 473 145	8 636	-	-	1 481 781	9 284	(6 532)	

(w tysiącach złotych)

Instrumenty pochodne związane z kursami walut	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na dzień 31 grudnia 2011					Aktywa w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2011	Zobowiązania w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2011
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem		
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	347 566	618 981	21 220	-	987 767	4 482	(18 652)
- transakcje forward	138 147	185 307	-	-	323 454	2 068	(13 088)
- transakcje SWAP	209 419	433 674	21 220	-	664 313	2 414	(5 564)
Instrumenty pochodne związane z kursami walut, razem	347 566	618 981	21 220	-	987 767	4 482	(18 652)

Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na dzień 31 grudnia 2012					Aktywa w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012	Zobowiązania w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem		
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	-	76 727	264 763	-	341 490	12 529	-
- opcje call (zakup)	-	76 727	264 763	-	341 490	12 529	-
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych, razem	-	76 727	264 763	-	341 490	12 529	-

Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na dzień 31 grudnia 2011					Aktywa w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2011	Zobowiązania w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2011
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem		
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:	9 195	-	-	-	9 195	-	(24)
- kontrakty terminowe	9 195	-	-	-	9 195	-	(24)
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	-	74 857	171 384	-	246 241	8 412	-
- opcje call (zakup)	-	74 857	171 384	-	246 241	8 412	-
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych, razem	9 195	74 857	171 384	-	255 436	8 412	(24)

Koncentracja ryzyka

Zaangażowanie w skarbowe papiery wartościowe wyemitowane przez Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej - na dzień 31 grudnia 2012 roku zaangażowanie Grupy PZU w skarbowe papiery wartościowe wyemitowane przez Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej wraz z transakcjami warunkowymi na tych papierach wynosiło 32.399 mln zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 32.857 mln zł), co stanowiło 64,3% wartości aktywów finansowych (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 70,2%).

Zaangażowanie Grupy PZU w akcje notowane na GPW - na dzień 31 grudnia 2012 roku zaangażowanie Grupy PZU w akcje notowane na GPW wynosiło 2.401,3 mln zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 2.468 mln zł), co stanowiło 4,8% wartości aktywów finansowych (na dzień 31 grudnia 2011: 5,3%) oraz 99,9% zaangażowania w notowane instrumenty kapitałowe (na dzień 31 grudnia 2011: 98,4%).

Zaangażowanie w aktywa PKO BP SA - zaangażowanie w aktywa związane z jednym bankiem było najwyższe w przypadku Banku PKO BP SA. Na dzień 31 grudnia 2012 roku łączne zaangażowanie w depozyty bankowe, obligacje i akcje tego banku wyniosło 2.133,6 mln zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 2.885 mln zł).

Ogólne zaangażowanie w depozyty bankowe, dłużne papiery wartościowe wyemitowane przez banki, akcje banków oraz transakcje w instrumenty pochodne zawarte z bankami wynosiło 9.199 mln zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 7.734 mln zł), co stanowiło 18,2% wartości lokat finansowych (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 16,5%).

Zaangażowanie w aktywa i zobowiązania denominowane w polskim złotym - aktywa finansowe denominowane w polskim złotym na dzień 31 grudnia 2012 roku stanowiły 95,7% wszystkich aktywów finansowych (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 96,6%).

Portfel kontraktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych, dla których ryzyko lokaty ponosi klient stanowił na dzień 31 grudnia 2012 roku 8,16% aktywów finansowych Grupy PZU (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 7,4%).

7.5.2.1. Ryzyko stopy procentowej

Analiza wrażliwości

W tabeli poniżej został zaprezentowany test wrażliwości portfela aktywów finansowych Grupy PZU, w odniesieniu do aktywów finansowych, dla których ryzyko ponosi Grupa PZU.

Zmiana wartości portfela (w milionach złotych)	31 grudnia 2012		31 grudnia 2011	
	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne
spadek rynkowych stóp proc. o 100 pb.	315	360	135	299
wzrost rynkowych stóp proc. o 100 pb.	(295)	(337)	(126)	(283)

Powyższe testy wrażliwości nie zawierają wpływu zmian stóp procentowych dla prezentowanych w zobowiązaniach kontraktów ubezpieczeniowych ani inwestycyjnych. Analiza wpływu zmiany stopy technicznej na wycenę kontraktów ubezpieczeniowych oraz inwestycyjnych została zaprezentowana w punkcie 7.5.1.

7.5.2.2. Ryzyko walutowe

Stopień narażenia na ryzyko

Informacja o narażeniu instrumentów finansowych na ryzyko walutowe w podziale na klasy została zaprezentowana w punkcie 13.

Analiza wrażliwości

W tabeli poniżej został zaprezentowany test wrażliwości portfela aktywów finansowych Grupy PZU, w odniesieniu do aktywów finansowych, dla których ryzyko ponosi Grupa PZU.

Zmiana wartości portfela (w milionach złotych)	31 grudnia 2012		31 grudnia 2011	
	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne
wzrost kursów walut obcych wobec PLN o 20%	83	140	232	167
spadek kursów walut obcych wobec PLN o 20%	(83)	(140)	(232)	(167)

W skład aktywów finansowych narażonych na ryzyko kursów walutowych wchodzi transakcje depozytowe oraz dłużne papiery wartościowe które stanowią zabezpieczenie realizacji wydatków z tytułu rezerw techniczno - ubezpieczeniowych denominowanych w walutach obcych, zaangażowania w instrumenty kapitałowe notowane na giełdach innych niż GPW, jednostki i certyfikaty funduszy inwestycyjnych, zaangażowania w instrumenty pochodne denominowane w walutach obcych oraz aktywa finansowe konsolidowanych spółek ubezpieczeniowych na Litwie i Ukrainie.

7.5.2.3. Inne ryzyko cenowe

Stopień narażenia na ryzyko

Wartość portfela instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy została zaprezentowana odpowiednio w punktach 13.2 oraz 13.3.

Analiza wrażliwości

W tabeli poniżej został zaprezentowany test wrażliwości portfela aktywów finansowych Grupy PZU, w odniesieniu do aktywów finansowych, dla których ryzyko ponosi Grupa PZU. Ujawnione wartości dotyczą wpływu zmiany cen instrumentów kapitałowych.

Zmiana wartości portfela (w milionach złotych)	31 grudnia 2012		31 grudnia 2011	
	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne
wzrost wyceny notowanych instrumentów kapitałowych o 20%	234	304	254	336
spadek wyceny notowanych instrumentów kapitałowych o 20%	(234)	(304)	(254)	(336)

7.5.3. Ryzyko kredytowe

Ekspozycja na ryzyko kredytowe w PZU i PZU Życie wynika bezpośrednio z działalności lokacyjnej, działalności w segmencie ubezpieczeń finansowych i gwarancji, a także umów reasekuracji oraz działalności bancassurance. W PZU i PZU Życie wyróżnia się trzy rodzaje ekspozycji na ryzyko kredytowe:

- ryzyko bankructwa emitenta instrumentów finansowych, w które PZU i PZU Życie inwestują lub którymi obracają, np. obligacje korporacyjne,
- ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta PZU i PZU Życie, np. reasekuracja lub pozagiełdowe instrumenty pochodne oraz działalność bancassurance,
- ryzyko niewykonania zobowiązania klienta PZU wobec osoby trzeciej, np. ubezpieczenia wierzycielności pieniężnych, gwarancje ubezpieczeniowe.

Działalność inwestycyjna

Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym wynikającym z działalności inwestycyjnej zostały zdefiniowane w *Regulaminach działalności lokacyjnej*, *Polityce zarządzania ryzykiem kredytowym* i *Strategii zarządzania ryzykiem kredytowym* oraz w *Metodyce nadawania ratingów wewnętrznych bankom*, *Metodyce nadawania ratingów wewnętrznych emitentom obligacji korporacyjnych*, *Metodyce nadawania ratingów wewnętrznych emitentom obligacji municypalnych*.

Limity w zakresie ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji ustalone są przez KRK.

Limity dla banków i pozostałych emitentów papierów dłużnych ustalone są w odniesieniu do wielkości zaangażowania. Każdy wniosek dotyczący limitów, przed zatwierdzeniem, jest opiniowany przez BRY. Podczas ustalania limitów bierze się pod uwagę łączne zaangażowanie PZU oraz PZU Życie, jednakże limity są wyznaczone dla każdej spółki osobno. Limity dla PZU i PZU Życie mają charakter limitów zaangażowania wobec pojedynczego podmiotu lub/i grupy kapitałowej (zarówno limity kredytowe, jak i limity koncentracji). Monitoring wykorzystania limitów zarówno w zakresie limitów ryzyka kredytowego jak i ryzyka koncentracji dokonywany jest przez BRY w cyklach dziennych z wyjątkiem limitów dla Biura Bancassurance, które monitorowane są w trybie tygodniowym. O przekroczeniach informowana jest jednostka, w której nastąpiło przekroczenie oraz Zarząd. W sytuacji przekroczenia limitu jednostka, w której nastąpiło przekroczenie zobligowana jest do przygotowania i przedstawienia planu obniżenia zaangażowania.

W zakresie oceny ryzyka kredytowego danego podmiotu wyznaczone są wewnętrzne ratingi kredytowe (podejście do wyznaczania ratingu różni się w zależności od typu podmiotu), które są oparte na analizie ilościowej oraz jakościowej. Ratingi stanowią również podstawę do wyznaczania limitów. W celu monitorowania jakości kredytowej danych podmiotów dokonywana jest aktualizacja ratingu.

Stopień narażenia na ryzyko kredytowe

W tabeli poniżej została zaprezentowana ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów obciążonych ryzykiem kredytowym w poszczególnych kategoriach ratingów Fitch (w przypadku braku ratingu agencji Fitch zastosowano rating agencji Standard&Poors lub Moody's). Ekspozycja na ryzyko kredytowe wynikające z transakcji warunkowych została przedstawiona jako ekspozycja wobec emitenta papierów przyjętych jako zabezpieczenie.

(w tysiącach złotych)

W zestawieniu nie uwzględniono należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych z uwagi na znaczne rozproszenie tego portfela aktywów skutkujące m.in. znacznym udziałem należności od małych podmiotów i osób fizycznych, nie posiadających ratingów.

Aktywa obciążone ryzykiem kredytowym na 31 grudnia 2012 (w milionach złotych)	AAA	AA	A	BBB	BB	Brak ratingu	Aktywa na ryzyko klienta	Razem
Dłużne papiery wartościowe	61	24	31 965	1 765	568	89	1 458	35 930
- utrzymywane do terminu wymagalności	-	-	20 856	254	8	-	-	21 118
- dostępne do sprzedaży	59	-	1 637	57	245	-	-	1 998
- wyceniane w wartości godziwej	-	-	8 656	636	315	-	1 458	11 065
- pożyczki	2	24	816	818	-	89	-	1 749
Depozyty bankowe i transakcje warunkowe na skarbowych papierach wartościowych	15	55	4 282	1 837	315	144	334	6 982
Pożyczki hipoteczne	-	-	-	-	-	27	-	27
Pozostałe pożyczki	-	1	2	-	-	991	-	994
Instrumenty pochodne	-	6	57	84	5	12	-	164
Udział reasekuratorów w rezerwach szkodowych netto	-	159	317	25	-	57	-	558
Należności z tytułu reasekuracji	-	5	5	1	-	4	-	15
Aktywa obciążone ryzykiem kredytowym, razem	76	250	36 628	3 712	888	1 324	1 792	44 670

Aktywa obciążone ryzykiem kredytowym na 31 grudnia 2011 (w milionach złotych)	AAA	AA	A	BBB	BB	Brak ratingu	Aktywa na ryzyko klienta	Razem
Dłużne papiery wartościowe	480	-	32 883	322	58	63	1 389	35 195
- utrzymywane do terminu wymagalności	-	-	21 467	185	8	-	-	21 660
- dostępne do sprzedaży	480	-	6 011	43	-	-	-	6 534
- wyceniane w wartości godziwej	-	-	5 405	43	50	-	1 389	6 887
- pożyczki	-	-	-	51	-	63	-	114
Depozyty bankowe i transakcje warunkowe na skarbowych papierach wartościowych	-	-	4 705	492	14	73	173	5 457
Pożyczki hipoteczne	-	-	-	-	-	32	-	32
Pozostałe pożyczki	-	-	-	-	-	846	-	846
Instrumenty pochodne	-	34	51	-	-	-	-	85
Udział reasekuratorów w rezerwach szkodowych netto	2	329	123	18	11	54	-	537
Należności z tytułu reasekuracji	-	19	7	3	2	3	-	34
Aktywa obciążone ryzykiem kredytowym, razem	482	382	37 769	835	85	1 071	1 562	42 186

W tabeli poniżej przedstawiono współczynniki ryzyka kredytowego wykorzystywane przez Grupę PZU do pomiaru ryzyka kredytowego.

Ratingi Standard&Poor's	AAA	AA	A	BBB	BB	Brak ratingu*
Współczynnik (%) rok 2012	0,78	0,86	1,77	4,88	15,59	28,70
Współczynnik (%) rok 2011	0,79	0,82	1,84	5,22	16,54	39,94

*W przypadku zaangażowania w pożyczki hipoteczne bez ratingu przyjęto współczynnik w wysokości 2%.

Wielkość ryzyka kredytowego dla aktywów, dla których ryzyko ponosi Grupa PZU na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 1.343 mln zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku 1.070 mln zł; a przy zastosowaniu współczynników z 31 grudnia 2012 roku wartość ta wyniosłaby 1.028 mln zł).

Ubezpieczenia finansowe i gwarancje

Ryzyko kredytowe wynikające z działalności w sektorze ubezpieczeń finansowych i gwarancji (głównie kontraktowych, zabezpieczających właściwe wykonanie zobowiązań wynikających z zawartego kontraktu oraz gwarancji celnych na bazie Kodeksu celnego) związane jest przede wszystkim z niebezpieczeństwem niewywiązania się klienta ze zobowiązań wobec osoby trzeciej.

Apetyt na ryzyko w zakresie podejmowanego ryzyka jest określany przez KRK w postaci zatwierdzenia granicznych wartości zaangażowania kredytowego w podziale na ekspozycję, portfel, linie produktowe, jednostki terenowe oraz pojedyncze ryzyko i grupę kapitałową.

Funkcja kontrolna w zakresie monitorowania ryzyka, niezależna od funkcji sprzedaży, jest ustanowiona na trzech poziomach. Pierwszym poziomem jest ocena ryzyka ubezpieczeń finansowych (*ang. underwriting*). Drugim poziomem jest poziom portfelowy realizowany przez Biuro Ubezpieczeń Finansowych („BUF”). BUF dokonuje analizy zmian wartości ekspozycji jak również szkodowości portfela pod kątem wartości i ilości oraz dokonuje analizy koncentracji i zaangażowania w jeden podmiot i grupę kapitałową. Informacje o poziomie ryzyka w portfelu przekazywane są BRY w celu całościowego monitoringu ekspozycji na poziomie spółki. Trzecim poziomem jest KRK.

Jednostką odpowiedzialną za bieżącą kontrolę ryzyka kredytowego jest BUF. Zarządzanie ryzykiem prowadzone jest na trzech poziomach – na poziomie indywidualnym, na poziomie produktu i portfela.

Stopień narażenia na ryzyko

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe wynikające z gwarancji ubezpieczeniowych wyrażone kwotą czynnej odpowiedzialności na dzień 31 grudnia 2012 roku wyniosło 2.786 mln zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku 3.114 mln zł).

Reasekuracja (z perspektywy ryzyka kredytowego reasekuratora)

W celu ograniczenia zobowiązań wynikających z podstawowej działalności PZU i PZU Życie zawierane są umowy reasekuracyjne o charakterze nieproporcjonalnym oraz proporcjonalnym. Działalność ta jest narażona na ryzyko kredytowe związane z ryzykiem ewentualnego niewykonania zobowiązania przez reasekuratora.

Ocena reasekuratorów, pod kątem ich jakości kredytowej, dokonywana jest na podstawie danych rynkowych, danych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych np. z Standard&Poor's, a także na podstawie modelu wewnętrznego. Model dzieli reasekuratorów na kilka klas w zależności od poziomu szacowanego ryzyka. Akceptowane są tylko te podmioty, których ryzyko jest niższe niż ustalony punkt odcięcia. Akceptacja nie jest automatyczna, a analiza jest uzupełniana o ocenę dokonaną przez brokerów reasekuracyjnych. W ramach monitoringu ryzyka kredytowego ocena danego podmiotu dokonana na podstawie modelu jest aktualizowana raz na kwartał. Dodatkowo wykonywane są testy warunków skrajnych (stress-test).

(w tysiącach złotych)

Poniższe tabele przedstawiają listę ważniejszych reasekuratorów, z którymi współpracowały spółki Grupy PZU, wraz z udziałem reasekuratorów w rezerwach technicznych netto oraz ratingiem Standard&Poor's.

Reasekurator	Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno - ubezpieczeniowych (netto) na dzień 31 grudnia 2012	Rating Standard&Poor's wg stanu na dzień 31 grudnia 2012	Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno - ubezpieczeniowych (netto) na dzień 31 grudnia 2011	Rating Standard&Poor's wg stanu na dzień 31 grudnia 2011
AXA France IARD - AAI Reassurance	184 816	A+	194 601	AA-
Swiss Reinsurance Company	56 600	AA-	53 129	AA-
Hannover Ruckversicherung AG	57 326	AA-	25 316	AA-
Swiss RE Europe S.A. Niederlassung Deutschland	40 812	AA-	22 141	AA-
Scor Global P&C SE Zurich Branch	24 332	A+	12 696	A
Munich Reinsurance Company	23 072	AA-	11 102	AA-
Scor Global P&C SE	17 726	A+	16 194	A
Polskie Towarzystwo Reasekuracji SA	19 780	BBB+	19 435	BBB+
TUIR Allianz Polska SA	12 622	brak ratingu	13 803	brak ratingu
Compagnie Generale Reassurance Monte-Carlo	10 644	brak ratingu	9 961	brak ratingu
Endurance Speciality Insurance Ltd	10 612	A	8 882	A
Scor Switzerland Ltd	10 156	A+	13 296	A
AXIS Re Limited, Dublin, Zurich Branch	9 406	A+	4 053	A+
General Reinsurance AG, Vienna Branch	8 893	AA+	8 251	AA+
STU Ergo Hestia SA	8 290	brak ratingu	18 093	BB
Mutuelle Centrale de Reassurance	7 108	brak ratingu	6 683	brak ratingu
The Toa Reinsurance Company Ltd	6 760	A+	9 227	A+
Aspen Insurance UK Limited, Zurich Branch	6 087	A	4 740	A
Mapfre Re Compania de Reaseguros S.A., Munich Branch	5 980	BBB+	5 403	AA-
R + V Versicherung AG	6 281	AA-	4 559	AA-
Liberty Mutual Insurance Europe Limited	5 946	A-	1 586	A-
Office National du Ducreire	5 838	AA	2 097	AA
Arch Reinsurance Europe Underwriting Limited, Dublin (Ireland), Zurich Branch	5 489	A+	-	A+
Munich Reinsurance Company (ex Victoria Ruck)	5 235	AA-	4 877	AA-
The Motor Insurers' Bureau of the Republic of Lithuania	8 327	brak ratingu	12 270	brak ratingu
Pozostali	191 196		218 318	
Razem	749 334		700 713	

7.5.4. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności jest zagrożeniem wystąpienia utraty zdolności do terminowego regulowania zobowiązań.

Źródłem ryzyka płynności finansowej w PZU i PZU Życie jest możliwość wystąpienia trzech rodzajów zdarzeń:

- niedobór środków płynnych w stosunku do bieżących potrzeb,
- brak płynności posiadanych instrumentów finansowych w portfelu każdej spółki,
- strukturalne niedopasowanie zapadalności aktywów do wymagalności zobowiązań.

W procesie zarządzania ryzykiem płynności PZU i PZU Życie kontrolują płynność w wymiarze krótkoterminowym, średnioterminowym oraz długoterminowym.

W zakresie zarządzania ryzykiem **płynności krótkoterminowej** w PZU i PZU Życie utrzymywane są środki w portfelu płynnościowym oraz walutowym w wysokości nie większej niż wyznaczony dla nich limit. Ponadto obie spółki wykorzystują do zarządzania płynnością transakcje warunkowe typu sell-buy-back. W odniesieniu do zarządzania ryzykiem **płynności średnioterminowej** w PZU i PZU Życie utrzymywane są portfele lokat o odpowiedniej płynności finansowej. Zarządzanie ryzykiem **płynności długoterminowej** oraz ryzykiem strukturalnego niedopasowania zapadalności aktywów do wymagalności zobowiązań PZU i PZU Życie odbywa się poprzez zarządzanie dopasowaniem aktywów do zobowiązań (Asset Liability Management, ALM), czyli dopasowaniem struktury lokat finansowych na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (RTU) stosownie do charakteru RTU. Proces ALM opiera się również na możliwie najlepszym zagwarantowaniu zdolności do wypłaty świadczeń i odszkodowań, także w niesprzyjających scenariuszach ekonomicznych. Pomiar ryzyka płynności w PZU i PZU Życie dokonywany jest poprzez oszacowanie niedoborów środków pieniężnych na wypłaty zobowiązań. Oszacowanie to dokonywane jest na podstawie zestawu analiz obejmujących m.in. luki płynności (niedopasowania przepływów netto), analizy rozkładu wydatków z działalności operacyjnej, dokonywanych w krótkich okresach i analizy niedopasowania walutowego.

Stopień narażenia na ryzyko

Przyszłe przepływy z aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych przedstawiono w wysokości nominalnej wartości prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych w podziale na okres, w którym nastąpi przepływ pieniężny. W przypadku dłużnych papierów wartościowych, pożyczek i lokat terminowych uwzględniono wszystkie przepływy, które nastąpią do dnia wykupu papieru wartościowego, likwidacji lokaty bądź spłaty pożyczki. Akcje i jednostki uczestnictwa zostały zaprezentowane w okresach przewidywanej ich sprzedaży lub odkupu.

Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

W tabeli poniżej zostało zaprezentowane dopasowanie przepływów finansowych wynikających z rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych oraz aktywów stanowiących ich pokrycie.

Wyszczególnienie	Przewidywana wartość przepływów pieniężnych (w milionach zł)				
	do 3 miesiący	powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	powyżej 6 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat
A. Prognozowane wydatki netto wynikające z umów ubezpieczenia zawartych do końca okresu sprawozdawczego (I + II)	(1 298)	(1 010)	(1 538)	(4 250)	(9 334)
I. Wydatki	(1 308)	(1 017)	(1 546)	(4 277)	(9 406)
II. Wpływy	10	7	8	27	72
B. Wpływy z tytułu aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	2 426	1 090	2 638	5 353	11 005
I. Przyszłe wpływy, których wartość jest znana na koniec okresu sprawozdawczego	2 426	936	2 591	4 720	4 447
- Obligacje Skarbu Państwa	784	790	2 432	3 888	3 608
- Bony skarbowe	-	-	-	-	-
- Inne dłużne papiery wartościowe	28	18	57	651	792
- Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1 093	15	2	-	-
- Należności	518	42	20	5	-
- Pozostałe	3	71	80	176	47
II. Przyszłe wpływy, których wartość zależy bezpośrednio od rynkowych stóp procentowych lub innych wskaźników i nie jest znana na koniec okresu sprawozdawczego	-	154	47	633	6 478
- Obligacje Skarbu Państwa	-	-	19	440	335
- Inne dłużne papiery wartościowe	-	-	26	193	134
- Jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych	-	154	2	-	6 009
- Pozostałe	-	-	-	-	-
III. Wpływy z pozostałych aktywów	-	-	-	-	80
C. Saldo prognozowanych przepływów (A + B)	1 128	80	1 100	1 103	1 671
D. Saldo skumulowanych przepływów	1 128	1 208	2 308	3 411	5 082

Prognozowane przepływy netto wynikające z umów ubezpieczeń majątkowych i osobowych zawartych do końca okresu sprawozdawczego zostały wyznaczone metodami statystyki i matematyki aktuarialnej z uwzględnieniem danych historycznych. Wpływy zostały skalkulowane w oparciu o składkę brutto. W wydatkach ujęte zostały wszystkie prognozowane koszty, jakie zakład ubezpieczeń poniesie w związku z zawartymi umowami ubezpieczenia.

Miarą niedopasowania terminów dat zapadalności aktywów (lokat) oraz wymagalności zobowiązań (rezerw techniczno – ubezpieczeniowych) jest luka duracji. Duracja lokat w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych wynosiła 3,7 (3,8 w 2011 roku) natomiast duracja rezerw techniczno - ubezpieczeniowych 5,4 (4,2 w 2011 roku).

Ubezpieczenia na życie

W tabeli poniżej zostało zaprezentowane dopasowanie przepływów finansowych wynikających z rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i zobowiązań z tytułu kontraktów inwestycyjnych oraz aktywów stanowiących ich pokrycie w PZU Życie. Tabela ta nie obejmuje przepływów związanych z produktami ubezpieczeniowymi i kontraktami inwestycyjnymi, dla których ryzyko inwestycyjne ponosi ubezpieczający.

Wyszczególnienie	Przewidywana wartość przepływów pieniężnych (w milionach zł)					
	do 6 miesięcy	powyżej 6 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat do 10 lat	powyżej 10 lat do 20 lat	powyżej 20 lat
A. Prognozowane wydatki netto wynikające z umów ubezpieczenia i kontraktów inwestycyjnych zawartych do końca okresu sprawozdawczego (I + II)	(1 305)	(363)	(1 403)	(1 326)	(3 431)	(5 812)
I. Wydatki	(2 153)	(1 185)	(7 121)	(6 816)	(10 540)	(10 591)
II. Wpływy	848	822	5 718	5 490	7 109	4 779
B. Wpływy z tytułu aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	2 066	4 348	8 183	5 229	3 471	4 339
I. Przyszłe wpływy, których wartość jest znana na koniec okresu sprawozdawczego	2 066	4 319	7 787	5 144	2 432	1 915
- Obligacje Skarbu Państwa	1 260	4 194	7 078	4 616	2 432	1 915
- Inne dłużne papiery wartościowe	3	51	303	528	-	-
- Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	757	74	406	-	-	-
- Należności	46	-	-	-	-	-
II. Przyszłe wpływy, których wartość zależy bezpośrednio od rynkowych stóp procentowych lub innych wskaźników i nie jest znana na koniec okresu sprawozdawczego	-	29	396	85	1 039	2 424
- Obligacje Skarbu Państwa	-	12	272	-	-	-
- Inne dłużne papiery wartościowe	-	17	124	85	-	-
- Jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych	-	-	-	-	1 039	2 424
III. Wpływy z pozostałych aktywów	-	-	-	-	-	-
C. Saldo prognozowanych przepływów (A + B)	761	3 985	6 780	3 903	40	(1 473)
D. Saldo skumulowanych przepływów	761	4 746	11 526	15 429	15 469	13 996

Prognoza przyszłych świadczeń oraz przyszłych składek netto w ubezpieczeniach na życie opracowana została przy uwzględnieniu założeń dotyczących współczynników śmiertelności, współczynników wypadkowości i urodzenia dzieci, rezygnacji ubezpieczonych, prognozowanych świadczeń, prognozowanych wpływów z tytułu składek netto.

Miarą niedopasowania terminów dat zapadalności aktywów (lokat) oraz wymagalności zobowiązań (rezerw techniczno – ubezpieczeniowych) jest luka duracji. Duracja lokat w ubezpieczeniach na życie wynosiła 4,7 (5,0 w 2011 roku), podczas gdy duracja rezerw techniczno - ubezpieczeniowych 20,4 (19,5 w 2011 roku).

7.5.5. Ryzyko operacyjne

Zgodnie z definicją przyjętą przez Grupę PZU ryzyko operacyjne jest rozumiane jako możliwość poniesienia straty wynikającej z niewłaściwych lub błędnych procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest optymalizacja poziomu ryzyka operacyjnego i efektywności operacyjnej w działalności Grupy PZU, prowadząca do ograniczenia strat i kosztów spowodowanych materializacją tego ryzyka oraz zapewnieniu adekwatnych i efektywnych mechanizmów kontrolnych, przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań organizacyjnych, proceduralnych i technicznych.

Poprzez gromadzenie i analizę informacji o ryzyku operacyjnym, w szczególności dla obszarów: bezpieczeństwa, kadrowego, technologii teleinformatycznych i prawnego, Grupa PZU identyfikuje i ocenia poziom ryzyka operacyjnego. Pozwala to na określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka operacyjnego.

W celu ograniczenia poziomu ryzyka operacyjnego PZU stosuje rozwiązania takie jak:

- aktualizacja oraz optymalizacja procesów i procedur;
- zmiana struktury punktów kontrolnych, rekonyliacji i walidacji;
- automatyzacja systemów kontrolnych;
- plany awaryjne;
- monitorowanie i analizą liczby incydentów bezpieczeństwa;
- analiza rotacji pracowników i działania podejmowane w celu minimalizacji poziomu ryzyka w tym obszarze, takie jak: dobór kadr, podnoszenie kwalifikacji pracowników, systemy motywacyjne;
- monitorowanie i analiza przyczyn liczby awarii najistotniejszych systemów informatycznych.

Spółki wchodzące w skład Grupy PZU zarządzają ryzykiem operacyjnym zgodnie z wytycznymi zdefiniowanymi przez Grupę PZU z uwzględnieniem swojej specyfiki i skali działalności.

Okresowo Członkom Zarządu oraz Radzie Nadzorczej przekładane są informacje na temat poziomu ryzyka operacyjnego

Plany ciągłości działania

W spółkach Grupy PZU (PZU, PZU Życie, PZU AM, TFI PZU, PZU CO, PZU PTE) wdrożono i przetestowano plany ciągłości działania zabezpieczające poprawne funkcjonowanie kluczowych dla tych spółek procesów w przypadku wystąpienia awarii.

7.5.6. Ryzyko braku zgodności

Grupa PZU w toku prowadzenia swojej działalności narażona jest na ryzyko braku zgodności. Na podstawie regulacji wewnętrznych wprowadzono podział kompetencji w ramach systemowego i bieżącego zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Zarządzanie systemowe, za które odpowiadają w szczególności Zarządy PZU i PZU Życie oraz BRY polega w szczególności na:

- formułowaniu rozwiązań dotyczących realizacji zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności;
- monitorowaniu procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności w PZU i PZU Życie;
- promowaniu i monitorowaniu przestrzegania przez PZU i PZU Życie regulacji wewnętrznych oraz przyjętych standardów postępowania w zakresie zgodności.

Działania zarządcze w obszarze ryzyka braku zgodności obejmują w szczególności monitorowanie dostosowania działalności do wymogów regulacyjnych, zapobieganie angażowaniu się w działania niezgodne z obowiązującymi wymogami regulacyjnymi, dobrymi praktykami rynkowymi lub mogące negatywnie wpłynąć na wizerunek oraz działania prewencyjne.

Za bieżące zarządzanie ryzykiem braku zgodności (w tym identyfikację, ocenę i pomiar) oraz dostosowanie do wymogów regulacyjnych odpowiadają kierujący obszarami, jednostkami i komórkami organizacyjnymi w PZU oraz PZU Życie.

Identyfikowanie i ocena ryzyka braku zgodności realizowane jest dla sklasyfikowanych procesów wewnętrznych, przez kierujących komórkami organizacyjnymi, zgodnie z podziałem odpowiedzialności za raportowanie.

Ocena i pomiar ryzyka braku zgodności dokonywane są poprzez określanie finansowych (np. kar administracyjnych lub umownych, wyroków sądowych lub odszkodowań) lub niematerialnych skutków materializacji ryzyka.

Monitorowanie ryzyka braku zgodności realizowane jest m. in. poprzez analizę raportów, przegląd wymogów regulacyjnych, udział w pracach legislacyjnych w zakresie zmian obowiązujących powszechnie przepisów, podejmowanie aktywności w organizacjach branżowych.

Raportowanie ryzyka braku zgodności do BRY dokonywane jest kwartalnie. Raporty dotyczące ryzyka w skali spółek przekazywane są do Zarządów PZU i PZU Życie.

8. Zarządzanie kapitałem własnym

Zarządzanie kapitałem wiąże się m. in. z monitorowaniem głównych parametrów wypłacalności zakładów ubezpieczeń, np. wysokości środków własnych i stopnia pokrycia nimi marginesu wypłacalności oraz kapitału gwarancyjnego. MSSF nie regulują sposobu wyliczania marginesu wypłacalności oraz środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności.

8.1 Zewnętrzne wymogi kapitałowe

Zgodnie z Ustawą o działalności ubezpieczeniowej zakład ubezpieczeń mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest obowiązany posiadać środki własne w wysokości nie niższej niż margines wypłacalności i nie niższej niż kapitał gwarancyjny.

W celu wyliczenia wysokości środków własnych aktywa zakładu pomniejsza się o wartości niematerialne i prawne, aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, aktywa przeznaczone na pokrycie wszelkich przewidywalnych zobowiązań oraz o posiadane przez ten zakład akcje i inne aktywa finansujące kapitały własne zakładów ubezpieczeń należących do tej samej ubezpieczeniowej grupy kapitałowej. Tak wyliczoną wartość koryguje się, w proporcji do posiadanych przez PZU udziałów, o sumę nadwyżek lub niedoborów środków własnych podrzędnych zakładów ubezpieczeń nad ich wymogami wypłacalności.

Zasady wyliczania marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego określa Rozporządzenie z dnia 28 listopada 2003 roku w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla działów i grup ubezpieczeń (Dz. U. Nr 211 z 2003 roku, poz. 2060 z późn. zm., „Rozporządzenie w sprawie marginesu wypłacalności”).

Margines wypłacalności w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych oblicza się na bazie składek lub na bazie przeciętnej rocznej sumy odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych. Jako obowiązujący margines wypłacalności przyjmuje się wyższą z dwóch wartości wspomnianych powyżej.

W przypadku ubezpieczeń na życie, margines wypłacalności oblicza się na bazie: sumy na ryzyku, wysokości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na życie oraz rezerw składek, a w przypadku umów wypadkowych i chorobowych – wysokości składki.

Kapitał gwarancyjny jest równy większej z wartości: jednej trzeciej marginesu wypłacalności lub minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego określonej w Rozporządzeniu w sprawie marginesu wypłacalności.

Dane finansowe uwzględnione w wyliczeniu środków własnych oraz marginesu wypłacalności zostały ustalone w oparciu o PSR.

Poniżej przedstawiono wyliczenie środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności PZU.

Wyliczenie środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Kapitał własny PZU	13 452 581	11 745 410
Wartości niematerialne i prawne	(129 729)	(107 004)
Wartość udziałów w zakładach ubezpieczeń należących do ubezpieczeniowej grupy kapitałowej PZU	(6 847 006)	(6 063 902)
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	(309 132)	(363 384)
Wpływ innych zakładów ubezpieczeń należących w ubezpieczeniowej grupie kapitałowej PZU na wysokość środków własnych PZU:	4 789 418	3 980 944
PZU Życie (100,00%)	4 808 768	3 988 423
Wysokość środków własnych	6 551 153	5 703 608
Margines wypłacalności	1 742 385	1 715 185
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	4 808 768	3 988 423
UAB DK PZU Lietuva (99,76%)	2 769	4 229
Wysokość środków własnych	38 550	34 918
Margines wypłacalności	35 774	30 679
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	2 776	4 239
PrJSC IC PZU Ukraine (100,00%)	(15 721)	(14 206)
Wysokość środków własnych	5 987	6 715
Margines wypłacalności	21 708	20 921
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	(15 721)	(14 206)
Pozostałe zakłady ubezpieczeń	(6 398)	2 498
Wysokość środków własnych PZU	10 956 132	9 192 064
Margines wypłacalności PZU	1 343 831	1 338 798
Kapitał gwarancyjny PZU	447 944	446 266
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	9 612 301	7 853 266
Nadwyżka środków własnych na pokrycie kapitału gwarancyjnego	10 508 188	8 745 798

9. Wartości niematerialne

Na dzień 31 grudnia 2012 roku i na 31 grudnia 2011 roku wszystkie wartości niematerialne były wytworzone zewnątrz.

Amortyzacja wartości niematerialnych według miejsca wykazania w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	17 764	12 583
Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych	9	50
Koszty akwizycji	16 843	8 041
Koszty administracyjne	39 283	35 657
Pozostałe koszty operacyjne	110	260
Koszty działalności inwestycyjnej	383	354
Amortyzacja, razem	74 392	56 945

Zmiana stanu wartości niematerialnych (wg grup rodzajowych) w roku zakończonym 31 grudnia 2012

	Nabyte koncesje, patenty, licencje i podobne wartości, w tym:	Oprogramo- wanie komputerowe	Wartości niematerialne w toku wytwarzania	Inne wartości niema- terialne	Wartości niematerialne, razem
Wartość brutto na początek okresu	490 959	356 492	224 258	1 003	716 220
Zwiększenia (z tytułu):	116 930	115 063	96 938	601	214 469
- zakup	2 286	2 272	88 230	601	91 117
- przeniesienia z aktywów w toku wytwarzania	114 634	102 786	-	-	114 634
- pozostałe	10	10 005	8 708	-	8 718
Zmniejszenia (z tytułu):	(47 145)	(24 304)	(114 814)	(4)	(161 963)
- likwidacja	(46 143)	(23 089)	-	-	(46 143)
- przeniesienia z aktywów w toku wytwarzania	-	-	(114 634)	-	(114 634)
- pozostałe	(1 002)	(1 215)	(180)	(4)	(1 186)
Różnice kursowe	(998)	(988)	-	(93)	(1 091)
Wartość brutto na koniec okresu	559 746	446 263	206 382	1 507	767 635
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(388 012)	(301 364)	-	(222)	(388 234)
Zmiany (z tytułu):	(27 430)	(40 603)	-	(89)	(27 519)
- amortyzacja za okres	(74 297)	(60 065)	-	(95)	(74 392)
- likwidacja	46 143	23 089	-	-	46 143
- różnice kursowe	694	694	-	24	718
- pozostałe	30	(4 321)	-	(18)	12
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(415 442)	(341 967)	-	(311)	(415 753)
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	(34 165)	-	(127 783)	-	(161 948)
Zmiany odniesione na wynik finansowy okresu, w tym odniesione na:	-	-	(6 696)	-	(6 696)
- pozostałe koszty operacyjne	-	-	(6 696)	-	(6 696)
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	(34 165)	-	(134 479)	-	(168 644)
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	110 139	104 296	71 903	1 196	183 238

Zmiana stanu wartości niematerialnych (wg grup rodzajowych) w roku zakończonym 31 grudnia 2011

	Nabyte koncesje, patenty, licencje i podobne wartości, w tym:	Oprogramo- wanie komputerowe	Wartości niematerialne w toku wytwarzania	Inne wartości niema- terialne	Wartości niematerialne, razem
Wartość brutto na początek okresu	423 452	301 950	179 312	492	603 256
Zwiększenia (z tytułu):	69 159	53 114	97 376	404	166 939
- zakup	16 361	14 546	97 376	34	113 771
- zmiana składu grupy	1 736	1 736	-	33	1 769
- przeniesienia z aktywów w toku wytwarzania	51 062	36 832	-	-	51 062
- pozostałe	-	-	-	337	337
Zmniejszenia (z tytułu):	(3 166)	(88)	(52 430)	-	(55 596)
- likwidacja	(2 947)	(108)	-	-	(2 947)
- przeniesienia z aktywów w toku wytwarzania	-	-	(51 062)	-	(51 062)
- pozostałe	(219)	20	(1 368)	-	(1 587)
Różnice kursowe	1 514	1 516	-	107	1 621
Wartość brutto na koniec okresu	490 959	356 492	224 258	1 003	716 220
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(330 990)	(250 473)	-	(100)	(331 090)
Zmiany (z tytułu):	(57 022)	(50 891)	-	(122)	(57 144)
- amortyzacja za okres	(56 883)	(47 878)	-	(62)	(56 945)
- likwidacja	2 947	107	-	-	2 947
- zmiana składu grupy	(1 438)	(1 438)	-	(6)	(1 444)
- różnice kursowe	(872)	(877)	-	(24)	(896)
- pozostałe	(776)	(805)	-	(30)	(806)
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(388 012)	(301 364)	-	(222)	(388 234)
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	(34 950)	(785)	(128 149)	-	(163 099)
Inne zmiany	785	785	366	-	1 151
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	(34 165)	-	(127 783)	-	(161 948)
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	68 782	55 128	96 475	781	166 038

W pozycji „Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości” wykazano m. in. odpisy na:

- całość salda poniesionych nakładów na system GraphTalk w wysokości 116.309 tys. zł (na 31 grudnia 2011 roku 116.309 tys. zł);
- moduł do obsługi ubezpieczeń z funduszem kapitałowym oraz licencji bazowej GraphTalk w wysokości 34.165 tys. zł (na 31 grudnia 2011 roku 34.165 tys. zł);
- odpis na projekt Centralnej Bazy Danych Klientów (CBDK) w wysokości 6.255 tys. zł (na 31 grudnia 2011 roku 6.255 tys. zł).

10. Wartość firmy

Wartość firmy	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Wartość firmy - jednostki zależne	8 474	8 716
- PZU CO	5 415	5 415
- PZU Życie	60	60
- PZU Lietuva	2 999	3 241
Wartość firmy, razem	8 474	8 716

Zmiana stanu wartości firmy	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Wartość firmy brutto na początek okresu	22 039	20 035
Zmiany z tytułu różnic kursowych	(1 588)	2 004
Wartość firmy brutto na koniec okresu	20 451	22 039
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	(13 323)	(11 654)
Zmiany odpisów z tytułu utraty wartości	1 346	(1 669)
- różnice kursowe	1 346	(1 669)
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	(11 977)	(13 323)
Wartość firmy netto na koniec okresu	8 474	8 716

Możliwość utraty wartości dotyczącej wartości firmy

Test na utratę wartości firmy oparty jest na ocenie wartości odzyskiwalnej poszczególnych spółek. Po przeprowadzeniu ww. testu stwierdzono, że wartości odzyskiwalne dotyczące wartości firmy PZU CO i PZU Lietuva nie są niższe niż ich wartości księgowe i tym samym utrata wartości nie występuje.

Wartość odzyskiwalna została ustalona w oparciu o wartość użytkową, oszacowaną na podstawie najbardziej aktualnych planów finansowych przy wykorzystaniu poniższych założeń:

- stopa dyskontowa – 3,67% dla PZU CO i 6,56% dla PZU Lietuva;
- okres, na jaki kierownictwo spółki opracowało prognozy finansowe – 1 rok dla PZU CO i PZU Lietuva, z uwzględnieniem planu na lata 2012-2014 dla PZU Lietuva;
- wysokość przepływów pieniężnych po ostatnim okresie objętym planem finansowym spółki przyjęto na poziomie równym przepływowi objętym planem finansowym.

Maksymalne stopy dyskontowe, niepowodujące powstania nadwyżki wartości bilansowej inwestycji nad ich wartością odzyskiwalną wynoszą 30,98% dla PZU CO, 10,73% dla PZU Lietuva.

11. Rzeczowe aktywa trwałe

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych (wg grup rodzajowych) w roku zakończonym 31 grudnia 2012						
	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Rzeczowe aktywa trwałe w budowie	Nierucho- mości	Inne rzeczowe aktywa trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe, razem
Wartość brutto na początek okresu	669 581	101 018	39 448	1 212 417	147 110	2 169 574
Zwiększenia (z tytułu):	22 445	24 193	53 114	59 563	15 318	174 633
- zakup	4 803	555	34 906	16 685	3 513	60 462
- przeniesienie z kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	33 990	-	33 990
- przeniesienia z aktywów w budowie	17 253	22 543	-	6 274	9 114	55 184
- pozostałe	389	1 095	18 208	2 614	2 691	24 997
Zmniejszenia (z tytułu):	(86 767)	(20 578)	(48 304)	(161 157)	(25 025)	(341 831)
- sprzedaż	(510)	(20 578)	(3 110)	(447)	(357)	(25 002)
- likwidacja	(77 077)	-	(30)	(2 826)	(50 363)	(130 296)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	(3 566)	-	-	(54 347)	-	(57 913)
- przeniesienie do kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	(68 517)	-	(68 517)
- przeniesienia z aktywów w budowie	-	-	(55 184)	-	-	(55 184)
- pozostałe	(5 614)	-	10 020	(35 020)	25 695	(4 919)
Różnice kursowe	(856)	(203)	-	(784)	(376)	(2 219)
Wartość brutto na koniec okresu	604 403	104 430	44 258	1 110 039	137 027	2 000 157
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(573 431)	(58 877)	-	(322 649)	(109 206)	(1 064 163)
Zmiany (z tytułu):	49 621	5 356	-	13 833	24 476	93 286
- amortyzacja za okres	(33 885)	(13 406)	-	(30 336)	(13 195)	(90 822)
- sprzedaż	379	19 718	-	345	311	20 753
- likwidacja	76 827	-	-	1 265	47 804	125 896
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	644	-	-	14 775	-	15 419
- przeniesienie do kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	18 318	-	18 318
- różnice kursowe	626	117	-	129	277	1 149
- pozostałe	5 030	(1 073)	-	9 337	(10 721)	2 573
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(523 810)	(53 521)	-	(308 816)	(84 730)	(970 877)
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	(750)	-	(11 140)	(38 140)	-	(50 030)
Zmiany odniesione na wynik finansowy okresu, w tym odniesione na:	750	-	-	2 618	-	3 368
- pozostałe przychody operacyjne	750	-	-	2 618	-	3 368
Inne zmiany:	-	-	(1 098)	10 797	-	9 699
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	-	-	-	2	-	2
- przeniesienie do kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	9 635	-	9 635
- różnice kursowe	-	-	-	62	-	62
- pozostałe	-	-	(1 098)	1 098	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-	-	(12 238)	(24 725)	-	(36 963)
Wartość netto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	80 593	50 909	32 020	776 498	52 297	992 317

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych (wg grup rodzajowych) w roku zakończonym 31 grudnia 2011						
	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Rzeczowe aktywa trwałe w budowie	Nierucho- mości	Inne rzeczowe aktywa trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe, razem
Wartość brutto na początek okresu	676 535	95 119	29 388	1 163 786	143 985	2 108 813
Zwiększenia (z tytułu):	78 674	16 979	48 708	151 370	16 268	311 999
- zakup	9 364	3 725	39 258	9 229	2 885	64 461
- modernizacje i ulepszenia	293	-	-	5 186	45	5 524
- zmiana składu grupy	50 765	4 453	9 450	111 836	10 193	186 697
- przeniesienie z kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	16 669	-	16 669
- przeniesienia z aktywów w budowie	18 252	8 801	-	8 450	3 145	38 648
Zmniejszenia (z tytułu):	(86 739)	(11 318)	(38 648)	(103 816)	(13 608)	(254 129)
- sprzedaż	(6 558)	(11 164)	-	(22 602)	(2 807)	(43 131)
- likwidacja	(73 697)	(154)	-	(3 116)	(9 286)	(86 253)
- przeniesienie do kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	(73 660)	-	(73 660)
- przeniesienia z aktywów w budowie	-	-	(38 648)	-	-	(38 648)
- pozostałe	(6 484)	-	-	(4 438)	(1 515)	(12 437)
Różnice kursowe	1 111	238	-	1 077	465	2 891
Wartość brutto na koniec okresu	669 581	101 018	39 448	1 212 417	147 110	2 169 574
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(600 335)	(53 399)	-	(289 907)	(109 224)	(1 052 865)
Zmiany (z tytułu):	26 904	(5 478)	-	(32 742)	18	(11 298)
- amortyzacja za okres	(44 218)	(14 397)	-	(37 796)	(10 835)	(107 246)
- sprzedaż	3 277	9 904	-	5 084	2 638	20 903
- likwidacja	73 565	150	-	830	8 799	83 344
- zmiana składu grupy	(9 628)	(992)	-	(15 145)	(1 733)	(27 498)
- przeniesienie do kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	13 066	-	13 066
- różnice kursowe	(800)	(143)	-	(147)	(346)	(1 436)
- pozostałe	4 708	-	-	1 366	1 495	7 569
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(573 431)	(58 877)	-	(322 649)	(109 206)	(1 064 163)
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	(1 746)	-	(9 944)	(53 847)	-	(65 537)
Zmiany odniesione na wynik finansowy okresu, w tym odniesione na:	-	-	(1 196)	14 078	-	12 882
- pozostałe koszty operacyjne	-	-	(1 196)	-	-	(1 196)
- pozostałe przychody operacyjne	-	-	-	14 078	-	14 078
Inne zmiany:	996	-	-	1 629	-	2 625
- przeniesienie do kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	1 721	-	1 721
- różnice kursowe	-	-	-	(92)	-	(92)
- pozostałe	996	-	-	-	-	996
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	(750)	-	(11 140)	(38 140)	-	(50 030)
Wartość netto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	95 400	42 141	28 308	851 628	37 904	1 055 381

12. Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Grunty własne	187 963	190 308
Prawo wieczystego użytkowania gruntu	54 672	59 270
Budynki i budowle	303 066	267 985
Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu	18 703	16 659
Nieruchomości inwestycyjne, razem	564 404	534 222

Zmiana stanu nieruchomości inwestycyjnych	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Wartość księgowa netto na początek okresu	534 222	441 014
Zwiększenia (z tytułu):	40 590	83 017
- zakup	26	173
- zmiana składu grupy	-	23 767
- przeniesienia z nieruchomości przeznaczonych na potrzeby własne	40 564	58 873
- pozostałe	-	204
Zmniejszenia (z tytułu):	(38 460)	(36 108)
- sprzedaż i likwidacja	-	(15 457)
- przeniesienia do nieruchomości przeznaczonych na potrzeby własne	(33 990)	(16 669)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	(4 470)	-
- pozostałe	-	(3 982)
Zysk (strata) z tytułu aktualizacji wyceny do wartości godziwej	28 200	46 115
- odniesiony na wynik finansowy	7 514	(2 353)
- odniesiony bezpośrednio w kapitały własne	20 686	48 468
Różnice kursowe	(148)	184
Wartość księgowa netto na koniec okresu	564 404	534 222

Pozycja „Prawo wieczystego użytkowania gruntu” zawiera funkcjonujące w Polsce prawo do odpłatnego wykorzystywania gruntu przez okres do 99 lat. Prawo takie może być przedmiotem obrotu handlowego.

Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych wynika z wycen niezależnych rzeczoznawców, posiadających odpowiednie wymagane prawem uprawnienia, przy zastosowaniu metody porównawczej lub metody dochodowej z wykorzystaniem aktualnych wskaźników rynkowych, przeprowadzonych w latach 2008-2012 (dla 48% wartości bilansowej wg stanu na 31 grudnia 2012 roku nieruchomości inwestycyjnych wycena została przeprowadzona w styczniu 2012 roku).

13. Aktywa finansowe

W 2012 roku ani w 2011 roku nie dokonano przeklasyfikowania instrumentów finansowych z grup wykazywanych w wartości godziwej do grup wykazywanych wg kosztu lub zamortyzowanego kosztu.

13.1 Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	31 grudnia 2012			31 grudnia 2011		
	Wycena bilansowa	Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena wg wartości godziwej	Wycena bilansowa	Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena wg wartości godziwej
Instrumenty, dla których można określić wartość godziwą	21 117 559	21 117 559	22 788 354	21 659 505	21 659 505	21 793 906
Dłużne papiery wartościowe	21 117 559	21 117 559	22 788 354	21 659 505	21 659 505	21 793 906
Rządowe	20 906 285	20 906 285	22 572 525	21 467 316	21 467 316	21 600 961
Oprocentowanie stałe	20 460 298	20 460 298	22 117 355	21 128 913	21 128 913	21 262 439
Oprocentowanie zmienne	445 987	445 987	455 170	338 403	338 403	338 522
Pozostałe	211 274	211 274	215 829	192 189	192 189	192 945
Notowane na rynku regulowanym	91 256	91 256	95 811	66 566	66 566	67 322
Oprocentowanie stałe	91 256	91 256	95 811	66 566	66 566	67 322
Nienotowane na rynku regulowanym	120 018	120 018	120 018	125 623	125 623	125 623
Oprocentowanie zmienne	120 018	120 018	120 018	125 623	125 623	125 623
Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, razem	21 117 559	21 117 559	22 788 354	21 659 505	21 659 505	21 793 906

(w tysiącach złotych)

Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	7 063 026	1 639 229
Długoterminowe	14 054 533	20 020 276
Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, razem	21 117 559	21 659 505

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych utrzymywanych do terminu wymagalności wg daty wykupu na dzień 31 grudnia 2012	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	7 063 026	1 478 809	2 642 230	270 715	2 302 606	7 360 173	21 117 559
Rządowe	7 063 026	1 478 809	2 634 417	239 782	2 279 485	7 210 766	20 906 285
Oprocentowanie stałe	7 063 026	1 478 809	2 634 417	79 251	2 279 485	6 925 310	20 460 298
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	160 531	-	285 456	445 987
Pozostałe	-	-	7 813	30 933	23 121	149 407	211 274
Notowane na rynku regulowanym	-	-	7 813	30 933	-	52 510	91 256
Oprocentowanie stałe	-	-	7 813	30 933	-	52 510	91 256
Nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	23 121	96 897	120 018
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	23 121	96 897	120 018
Razem	7 063 026	1 478 809	2 642 230	270 715	2 302 606	7 360 173	21 117 559

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych utrzymywanych do terminu wymagalności wg daty wykupu na dzień 31 grudnia 2011	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	1 639 229	6 904 920	1 036 281	2 395 537	146 833	9 536 705	21 659 505
Rządowe	1 639 229	6 904 920	1 036 281	2 391 432	136 874	9 358 580	21 467 316
Oprocentowanie stałe	1 639 229	6 904 920	1 036 281	2 391 432	74 043	9 083 008	21 128 913
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	62 831	275 572	338 403
Pozostałe	-	-	-	4 105	9 959	178 125	192 189
Notowane na rynku regulowanym	-	-	-	4 105	9 959	52 502	66 566
Oprocentowanie stałe	-	-	-	4 105	9 959	52 502	66 566
Nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	-	125 623	125 623
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	-	125 623	125 623
Razem	1 639 229	6 904 920	1 036 281	2 395 537	146 833	9 536 705	21 659 505

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2012 roku

(w tysiącach złotych)

Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	31 grudnia 2012				31 grudnia 2011			
	PLN	EUR	LTL	Razem	PLN	EUR	LTL	Razem
Dłużne papiery wartościowe	20 833 881	219 697	63 981	21 117 559	21 362 293	210 867	86 345	21 659 505
Rządowe	20 730 779	111 525	63 981	20 906 285	21 259 181	121 790	86 345	21 467 316
Oprocentowanie stałe	20 284 792	111 525	63 981	20 460 298	20 920 778	121 790	86 345	21 128 913
Oprocentowanie zmienne	445 987	-	-	445 987	338 403	-	-	338 403
Pozostałe	103 102	108 172	-	211 274	103 112	89 077	-	192 189
Notowane na rynku regulowanym	52 510	38 746	-	91 256	52 502	14 064	-	66 566
Oprocentowanie stałe	52 510	38 746	-	91 256	52 502	14 064	-	66 566
Nienotowane na rynku regulowanym	50 592	69 426	-	120 018	50 610	75 013	-	125 623
Oprocentowanie zmienne	50 592	69 426	-	120 018	50 610	75 013	-	125 623
Razem	20 833 881	219 697	63 981	21 117 559	21 362 293	210 867	86 345	21 659 505

13.2 Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży

Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	31 grudnia 2012			31 grudnia 2011		
	Wycena bilansowa	Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena w wartości godziwej	Wycena bilansowa	Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena w wartości godziwej
Instrumenty, dla których można określić wartość godziwą	3 798 153	nd.	3 798 153	7 723 676	nd.	7 723 676
Instrumenty kapitałowe	1 800 137	nd.	1 800 137	1 189 903	nd.	1 189 903
Notowane na rynku regulowanym	429 482	nd.	429 482	506 886	nd.	506 886
Nienotowane na rynku regulowanym	1 370 655	nd.	1 370 655	683 017	nd.	683 017
Dłużne papiery wartościowe	1 998 016	1 977 886	1 998 016	6 533 773	6 529 487	6 533 773
Rządowe	1 627 215	1 621 414	1 627 215	6 467 372	6 462 609	6 467 372
Oprocentowanie stałe	1 488 118	1 485 767	1 488 118	5 764 231	5 760 579	5 764 231
Oprocentowanie zmienne	139 097	135 647	139 097	703 141	702 030	703 141
Pozostałe	370 801	356 472	370 801	66 401	66 878	66 401
Notowane na rynku regulowanym	81 061	77 361	81 061	66 401	66 878	66 401
Oprocentowanie stałe	81 061	77 361	81 061	23 745	23 059	23 745
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	42 656	43 819	42 656
Nienotowane na rynku regulowanym	289 740	279 111	289 740	-	-	-
Oprocentowanie zmienne	289 740	279 111	289 740	-	-	-
Instrumenty, dla których nie można określić wartości godziwej	126 348	nd.	nd.	128 227	nd.	nd.
Instrumenty kapitałowe	126 348	nd.	nd.	128 227	nd.	nd.
Nienotowane na rynku regulowanym*	126 348	nd.	nd.	128 227	nd.	nd.
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży, razem	3 924 501	nd.	nd.	7 851 903	nd.	nd.

* pozycja zawiera udziały i akcje w niekonsolidowanych spółkach podporządkowanych, których wartość bilansowa na dzień 31 grudnia 2012 roku wyniosła 121.347 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku 125.140 tys. zł). Na dzień 31 grudnia 2012 roku i na 31 grudnia 2011 roku nie ustalono wartości godziwej instrumentów kapitałowych nienotowanych na rynku regulowanym ze względu na niepraktyczność takiego podejścia, warunkowanego liczbą tych spółek i ich specyfiką (niekonsolidowane spółki podporządkowane zostały przedstawione w punkcie 2.2), skutkującymi znacznym kosztem takiej okresowej wyceny, przy założeniu znacznego marginesu błędu, jakim takie oszacowania byłyby obarczone.

(w tysiącach złotych)

Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	141 232	1 844 004
Długoterminowe	3 783 269	6 007 899
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży, razem	3 924 501	7 851 903

Instrumenty kapitałowe klasyfikuje się jako długoterminowe, chyba że planowana jest ich sprzedaż w ciągu dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego.

Wartość bilansowa dłużnych instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży na dzień 31 grudnia 2012	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	139 317	489 528	324 271	295 640	195 609	553 651	1 998 016
Rządowe	95 345	489 528	283 000	286 760	191 204	281 378	1 627 215
Oprocentowanie stałe	95 345	489 528	283 000	160 026	178 841	281 378	1 488 118
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	126 734	12 363	-	139 097
Pozostałe	43 972	-	41 271	8 880	4 405	272 273	370 801
Notowane na rynku regulowanym	-	-	41 271	8 880	4 405	26 505	81 061
Oprocentowanie stałe	-	-	41 271	8 880	4 405	26 505	81 061
Nienotowane na rynku regulowanym	43 972	-	-	-	-	245 768	289 740
Oprocentowanie zmienne	43 972	-	-	-	-	245 768	289 740
Razem	139 317	489 528	324 271	295 640	195 609	553 651	1 998 016

Wartość bilansowa dłużnych instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży na dzień 31 grudnia 2011	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	1 384 426	1 158 730	1 084 865	815 845	1 000 697	1 089 210	6 533 773
Rządowe	1 384 426	1 116 074	1 084 865	815 845	1 000 697	1 065 465	6 467 372
Oprocentowanie stałe	1 384 426	1 116 074	1 084 865	815 845	434 330	928 691	5 764 231
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	566 367	136 774	703 141
Pozostałe	-	42 656	-	-	-	23 745	66 401
Notowane na rynku regulowanym	-	42 656	-	-	-	23 745	66 401
Oprocentowanie stałe	-	-	-	-	-	23 745	23 745
Oprocentowanie zmienne	-	42 656	-	-	-	-	42 656
Razem	1 384 426	1 158 730	1 084 865	815 845	1 000 697	1 089 210	6 533 773

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2012 roku

(w tysiącach złotych)

Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	31 grudnia 2012						31 grudnia 2011					
	PLN	USD	EUR	LTL	UAH	Razem	PLN	USD	EUR	LTL	UAH	Razem
Instrumenty kapitałowe	1 857 508	77	100	40 235	28 565	1 926 485	1 248 132	69	79	40 235	29 615	1 318 130
Notowane na rynku regulowanym	429 482	-	-	-	-	429 482	506 195	-	-	-	691	506 886
Nienotowane na rynku regulowanym	1 428 026	77	100	40 235	28 565	1 497 003	741 937	69	79	40 235	28 924	811 244
Dłużne papiery wartościowe	1 884 011	-	114 005	-	-	1 998 016	6 054 060	-	479 713	-	-	6 533 773
Rządowe	1 567 767	-	59 448	-	-	1 627 215	5 987 659	-	479 713	-	-	6 467 372
Oprocentowanie stałe	1 428 670	-	59 448	-	-	1 488 118	5 284 518	-	479 713	-	-	5 764 231
Oprocentowanie zmienne	139 097	-	-	-	-	139 097	703 141	-	-	-	-	703 141
Pozostałe	316 244	-	54 557	-	-	370 801	66 401	-	-	-	-	66 401
Notowane na rynku regulowanym	26 504	-	54 557	-	-	81 061	66 401	-	-	-	-	66 401
Oprocentowanie stałe	26 504	-	54 557	-	-	81 061	23 745	-	-	-	-	23 745
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	-	-	42 656	-	-	-	-	42 656
Nienotowane na rynku regulowanym	289 740	-	-	-	-	289 740	-	-	-	-	-	-
Oprocentowanie zmienne	289 740	-	-	-	-	289 740	-	-	-	-	-	-
Razem	3 741 519	77	114 105	40 235	28 565	3 924 501	7 302 192	69	479 792	40 235	29 615	7 851 903

13.3 Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Na dzień 31 grudnia 2012 roku i na 31 grudnia 2011 roku spółki Grupy PZU nie były stronami umów zawierających wbudowane instrumenty pochodne, których charakter i związane z nimi ryzyka nie byłyby ściśle powiązane z umową zasadniczą.

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Instrumenty, dla których można określić wartość godziwą	8 386 949	4 363 764
Instrumenty kapitałowe	172 252	118 727
Notowane na rynku regulowanym	5 319	11 240
Nienotowane na rynku regulowanym	166 933	107 487
Instrumenty dłużne	8 214 697	4 245 037
Rządowe	8 144 078	4 178 520
Oprocentowanie stałe	6 240 183	3 719 321
Oprocentowanie zmienne	1 903 895	459 199
Pozostałe	70 619	66 517
Notowane na rynku regulowanym	26 647	66 517
Oprocentowanie stałe	26 647	23 861
Oprocentowanie zmienne	-	42 656
Nienotowane na rynku regulowanym	43 972	-
Oprocentowanie zmienne	43 972	-
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, razem	8 386 949	4 363 764

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Instrumenty, dla których można określić wartość godziwą	7 241 452	6 450 855
Instrumenty kapitałowe	4 226 889	3 723 493
Notowane na rynku regulowanym	1 968 840	1 989 010
Nienotowane na rynku regulowanym	2 258 049	1 734 483
Instrumenty dłużne	2 850 493	2 642 574
Rządowe	2 799 572	2 597 771
Oprocentowanie stałe	2 551 501	1 870 647
Oprocentowanie zmienne	248 071	727 124
Pozostałe	50 921	44 803
Nienotowane na rynku regulowanym	50 921	44 803
Oprocentowanie stałe	-	24 402
Oprocentowanie zmienne	50 921	20 401
Instrumenty pochodne	164 070	84 788
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu, razem	7 241 452	6 450 855

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	292 250	914 798
Długoterminowe	8 094 699	3 448 966
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, razem	8 386 949	4 363 764

Instrumenty kapitałowe klasyfikuje się jako długoterminowe, chyba że planowana jest ich sprzedaż w ciągu dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego lub stanowią element portfela aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu.

(w tysiącach złotych)

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowanych do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania wg daty wykupu na dzień 31 grudnia 2012	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	292 250	759 718	232 408	2 741 699	1 224 974	2 963 648	8 214 697
Rządowe	248 278	759 718	232 408	2 741 557	1 224 974	2 937 143	8 144 078
Oprocentowanie stałe	248 278	759 718	222 152	1 973 584	305 516	2 730 935	6 240 183
Oprocentowanie zmienne	-	-	10 256	767 973	919 458	206 208	1 903 895
Pozostałe	43 972	-	-	142	-	26 505	70 619
Notowane na rynku regulowanym	-	-	-	142	-	26 505	26 647
Oprocentowanie stałe	-	-	-	142	-	26 505	26 647
Nienotowane na rynku regulowanym	43 972	-	-	-	-	-	43 972
Oprocentowanie zmienne	43 972	-	-	-	-	-	43 972
Razem	292 250	759 718	232 408	2 741 699	1 224 974	2 963 648	8 214 697

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowanych do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania wg daty wykupu na dzień 31 grudnia 2011	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	809 818	751 562	802 953	578 899	574 445	727 360	4 245 037
Rządowe	809 818	708 906	802 953	578 899	574 329	703 615	4 178 520
Oprocentowanie stałe	809 818	708 906	802 953	568 732	204 311	624 601	3 719 321
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	10 167	370 018	79 014	459 199
Pozostałe	-	42 656	-	-	116	23 745	66 517
Notowane na rynku regulowanym	-	42 656	-	-	116	23 745	66 517
Oprocentowanie stałe	-	-	-	-	116	23 745	23 861
Oprocentowanie zmienne	-	42 656	-	-	-	-	42 656
Razem	809 818	751 562	802 953	578 899	574 445	727 360	4 245 037

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczonych do obrotu wg daty wykupu na dzień 31 grudnia 2012	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	357 910	494 219	440 695	616 364	434 776	506 529	2 850 493
Rządowe	357 910	494 219	440 695	616 364	383 855	506 529	2 799 572
Oprocentowanie stałe	357 910	468 628	440 695	393 884	383 855	506 529	2 551 501
Oprocentowanie zmienne	-	25 591	-	222 480	-	-	248 071
Pozostałe	-	-	-	-	50 921	-	50 921
Nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	50 921	-	50 921
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	50 921	-	50 921
Razem	357 910	494 219	440 695	616 364	434 776	506 529	2 850 493

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczonych do obrotu wg daty wykupu na dzień 31 grudnia 2011	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	43 503	595 440	287 731	416 326	717 117	582 457	2 642 574
Rządowe	19 101	595 440	287 731	416 326	717 117	562 056	2 597 771
Oprocentowanie stałe	19 101	595 440	287 731	416 326	213 427	338 622	1 870 647
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	503 690	223 434	727 124
Pozostałe	24 402	-	-	-	-	20 401	44 803
Notowane na rynku regulowanym	24 402	-	-	-	-	20 401	44 803
Oprocentowanie stałe	24 402	-	-	-	-	-	24 402
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	-	20 401	20 401
Razem	43 503	595 440	287 731	416 326	717 117	582 457	2 642 574

(w tysiącach złotych)

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	31 grudnia 2012				31 grudnia 2011				
	PLN	EUR	LTL	Razem	PLN	EUR	LTL	Pozostałe	Razem
Instrumenty kapitałowe	169 401	-	2 851	172 252	109 317	8 324	316	770	118 727
Notowane na rynku regulowanym	2 839	-	2 480	5 319	1 830	8 324	316	770	11 240
Nienotowane na rynku regulowanym	166 562	-	371	166 933	107 487	-	-	-	107 487
Dłużne papiery wartościowe	8 195 120	4 597	14 980	8 214 697	4 244 921	116	-	-	4 245 037
Rządowe	8 124 643	4 455	14 980	8 144 078	4 178 520	-	-	-	4 178 520
Oprocentowanie stałe	6 220 748	4 455	14 980	6 240 183	3 719 321	-	-	-	3 719 321
Oprocentowanie zmienne	1 903 895	-	-	1 903 895	459 199	-	-	-	459 199
Pozostałe	70 477	142	-	70 619	66 401	116	-	-	66 517
Notowane na rynku regulowanym	26 505	142	-	26 647	66 401	116	-	-	66 517
Oprocentowanie stałe	26 505	142	-	26 647	23 745	116	-	-	23 861
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	42 656	-	-	-	42 656
Nienotowane na rynku regulowanym	43 972	-	-	43 972	-	-	-	-	-
Oprocentowanie zmienne	43 972	-	-	43 972	-	-	-	-	-
Razem	8 364 521	4 597	17 831	8 386 949	4 354 238	8 440	316	770	4 363 764

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	31 grudnia 2012					
	PLN	USD	EUR	HUF	Pozostałe	Razem
Instrumenty kapitałowe	4 045 273	103 608	61 027	3 933	13 048	4 226 889
Notowane na rynku regulowanym	1 899 802	51 631	426	3 933	13 048	1 968 840
Nienotowane na rynku regulowanym	2 145 471	51 977	60 601	-	-	2 258 049
Dłużne papiery wartościowe	1 767 189	309 228	500 774	264 689	8 613	2 850 493
Rządowe	1 716 268	309 228	500 774	264 689	8 613	2 799 572
Oprocentowanie stałe	1 468 197	309 228	500 774	264 689	8 613	2 551 501
Oprocentowanie zmienne	248 071	-	-	-	-	248 071
Pozostałe	50 921	-	-	-	-	50 921
Nienotowane na rynku regulowanym	50 921	-	-	-	-	50 921
Oprocentowanie zmienne	50 921	-	-	-	-	50 921
Instrumenty pochodne	107 938	251	21 900	13 452	20 529	164 070
Razem	5 920 400	413 087	583 701	282 074	42 190	7 241 452

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2012 roku

(w tysiącach złotych)

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	31 grudnia 2011				
	PLN	USD	EUR	Pozostałe	Razem
Instrumenty kapitałowe	3 611 499	68 371	43 623	-	3 723 493
Notowane na rynku regulowanym	1 959 982	29 028	-	-	1 989 010
Nienotowane na rynku regulowanym	1 651 517	39 343	43 623	-	1 734 483
Dłużne papiery wartościowe	2 253 906	136 472	252 196	-	2 642 574
Rządowe	2 209 103	136 472	252 196	-	2 597 771
Oprocentowanie stałe	1 481 979	136 472	252 196	-	1 870 647
Oprocentowanie zmienne	727 124	-	-	-	727 124
Pozostałe	44 803	-	-	-	44 803
Nienotowane na rynku regulowanym	44 803	-	-	-	44 803
Oprocentowanie stałe	24 402	-	-	-	24 402
Oprocentowanie zmienne	20 401	-	-	-	20 401
Instrumenty pochodne	52 006	2 068	2 414	28 300	84 788
Razem	5 917 411	206 911	298 233	28 300	6 450 855

13.4 Pożyczki

Pożyczki	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	6 622 965	5 133 705
Długoterminowe	3 129 650	1 315 627
Pożyczki, razem	9 752 615	6 449 332

Pożyczki na dzień 31 grudnia 2012	Wartość bilansowa wg daty wykupu						Razem
	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	
Dłużne papiery wartościowe	11 775	101 467	9 860	47 086	701 234	877 412	1 748 834
Rządowe	3 205	4 231	9 860	-	-	-	17 296
Oprocentowanie stałe	3 205	4 231	9 860	-	-	-	17 296
Pozostałe	8 570	97 236	-	47 086	701 234	877 412	1 731 538
Notowane na rynku regulowanym	8 570	-	-	-	-	-	8 570
Oprocentowanie stałe	8 570	-	-	-	-	-	8 570
Nienotowane na rynku regulowanym	-	97 236	-	47 086	701 234	877 412	1 722 968
Oprocentowanie zmienne	-	97 236	-	47 086	701 234	877 412	1 722 968
Pozostałe, w tym:	6 611 190	161 934	216 686	65 065	109 830	839 076	8 003 781
- transakcje buy-sell-back	2 466 157	-	-	-	-	-	2 466 157
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 144 704	161 934	171 319	38 217	-	-	4 516 174*
- depozyty u cedentów	329	-	-	-	-	-	329
- pożyczki	-	-	45 367	26 848	109 830	839 076	1 021 121
Razem	6 622 965	263 401	226 546	112 151	811 064	1 716 488	9 752 615

* Dla ponad 60% lokat w instytucjach kredytowych termin zapadalności przypada przed 31 marca 2013 roku, a do 30 czerwca 2013 roku przypada termin zapadalności ponad 81% lokat.

Pożyczki na dzień 31 grudnia 2011	Wartość bilansowa wg daty wykupu						Razem
	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	
Dłużne papiery wartościowe	10 954	-	50 762	5 329	47 098	-	114 143
Rządowe	-	-	-	5 329	-	-	5 329
Oprocentowanie stałe	-	-	-	5 329	-	-	5 329
Pozostałe	10 954	-	50 762	-	47 098	-	108 814
Notowane na rynku regulowanym	860	-	50 762	-	-	-	51 622
Oprocentowanie stałe	860	-	-	-	-	-	860
Oprocentowanie zmienne	-	-	50 762	-	-	-	50 762
Nienotowane na rynku regulowanym	10 094	-	-	-	47 098	-	57 192
Oprocentowanie zmienne	10 094	-	-	-	47 098	-	57 192
Pozostałe, w tym:	5 122 751	286 660	43 998	4 006	32 264	845 510	6 335 189
- transakcje buy-sell-back	628 497	-	-	-	-	-	628 497
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 493 847	286 660	43 998	4 006	-	-	4 828 511
- depozyty u cedentów	407	-	-	-	-	-	407
- pożyczki	-	-	-	-	32 264	845 510	877 774
Razem	5 133 705	286 660	94 760	9 335	79 362	845 510	6 449 332

(w tysiącach złotych)

Zarówno na dzień 31 grudnia 2012 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2011 roku wartość godziwa pożyczek nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowej.

Pożyczki na dzień 31 grudnia 2012	PLN	USD	EUR	LTL	UAH	Razem
Dłużne papiery wartościowe	1 722 968	3 206	-	-	22 660	1 748 834
Rządowe	-	3 206	-	-	14 090	17 296
Oprocentowanie stałe	-	3 206	-	-	14 090	17 296
Pozostałe	1 722 968	-	-	-	8 570	1 731 538
Notowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	8 570	8 570
Oprocentowanie stałe	-	-	-	-	8 570	8 570
Nienotowane na rynku regulowanym	1 722 968	-	-	-	-	1 722 968
Oprocentowanie zmienne	1 722 968	-	-	-	-	1 722 968
Pozostałe, w tym:	7 663 550	15 694	251 027	13 069	60 441	8 003 781
- transakcje buy-sell-back	2 466 157	-	-	-	-	2 466 157
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 179 143	15 596	250 796	13 069	57 570	4 516 174
- depozyty u cedentów	-	98	231	-	-	329
- pożyczki	1 018 250	-	-	-	2 871	1 021 121
Pożyczki, razem	9 386 518	18 900	251 027	13 069	83 101	9 752 615

Pożyczki na dzień 31 grudnia 2011	PLN	USD	EUR	LTL	UAH	Razem
Dłużne papiery wartościowe	107 954	-	-	-	6 189	114 143
Rządowe	-	-	-	-	5 329	5 329
Oprocentowanie stałe	-	-	-	-	5 329	5 329
Pozostałe	107 954	-	-	-	860	108 814
Notowane na rynku regulowanym	50 762	-	-	-	860	51 622
Oprocentowanie stałe	-	-	-	-	860	860
Oprocentowanie zmienne	50 762	-	-	-	-	50 762
Nienotowane na rynku regulowanym	57 192	-	-	-	-	57 192
Oprocentowanie zmienne	57 192	-	-	-	-	57 192
Pozostałe, w tym:	6 129 292	24 449	96 764	8 954	75 730	6 335 189
- transakcje buy-sell-back	628 497	-	-	-	-	628 497
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 626 241	24 339	96 467	8 954	72 510	4 828 511
- depozyty u cedentów	-	110	297	-	-	407
- pożyczki	874 554	-	-	-	3 220	877 774
Pożyczki, razem	6 237 246	24 449	96 764	8 954	81 919	6 449 332

Pozostałe pożyczki

Rodzaj pożyczki	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Pożyczki hipoteczne	26 848	32 264
Pożyczki zabezpieczone zastawami na akcjach, portfelach wierzytelności, a także na rachunkach bankowych, innych pożyczkach lub w inny sposób	991 402	842 290
Pożyczki niezabezpieczone	2 871	3 220
Razem	1 021 121	877 774

13.5 Zaangażowanie w dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP, korporacje i jednostki samorządu terytorialnego

W tabelach poniżej zaprezentowano zaangażowanie spółek Grupy PZU w dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP, korporacje i jednostki samorządu terytorialnego. Użyte skróty w kolumnie dotyczącej klasyfikacji do portfela oznaczają odpowiednio instrumenty finansowe zakwalifikowane do portfeli: UTW – utrzymywanych do terminu wymagalności, DDS – dostępnych do sprzedaży, WG_MPR – wycenianych przez wynik finansowy - zakwalifikowanych do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, WG_PDO - wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczonych do obrotu, POZ – pożyczek.

13.5.1. Dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP

Na dzień 31 grudnia 2012 roku	Waluta	Klasyfikacja do portfela	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena wg wartości godziwej	Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Odpis z tytułu utraty wartości
Niemcy	EUR	DDS	62 787	59 448	59 448	57 636	-
Rumunia	EUR	WG_PDO	340 284	344 041	344 041	335 940	-
Islandia	USD	WG_PDO	220 577	227 493	227 493	204 558	-
Słowenia	EUR	WG_PDO	109 990	115 576	115 576	110 776	-
Słowenia	USD	WG_PDO	77 104	81 735	81 735	77 100	-
Litwa	LTL	UTW	57 395	63 981	67 105	63 981	-
Litwa	EUR	UTW	39 989	39 909	43 200	39 909	-
Litwa	LTL	WG_MPR	15 164	14 980	14 980	14 968	-
Litwa	EUR	WG_MPR	4 455	4 455	4 455	4 455	-
Ukraina	UAH	POZ	17 114	14 090	b.d.	14 090	-
Ukraina	USD	POZ	3 344	3 206	3 294	3 206	-
Węgry	EUR	UTW	2 278	2 430	2 459	2 430	-
Węgry	CHF	WG_PDO	8 685	8 613	8 613	8 690	-
Węgry	EUR	WG_PDO	37 319	41 157	41 157	36 286	-
Węgry	HUF	WG_PDO	270 683	264 689	264 689	264 575	-
Razem			1 267 168	1 285 803	nd.	1 238 600	-

Na dzień 31 grudnia 2011 roku	Waluta	Klasyfikacja do portfela	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena wg wartości godziwej	Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Odpis z tytułu utraty wartości
Niemcy	EUR	DDS	478 751	479 713	479 713	476 773	-
Islandia	USD	WG_PDO	47 567	50 044	50 044	49 454	-
Litwa	LTL	UTW	67 269	86 344	87 168	86 344	-
Litwa	EUR	UTW	41 354	43 375	44 265	43 375	-
Ukraina	UAH	POZ	4 864	5 329	b.d.	5 329	-
Węgry	EUR	UTW	2 278	2 628	2 413	2 628	-
Razem			642 083	667 433	nd.	663 903	-

13.5.2. Dłużne papiery emitowane przez korporacje oraz jednostki samorządu terytorialnego

Na dzień 31 grudnia 2012 roku	Klasyfikacja do portfela	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena wg wartości godziwej	Wycena wg zamortyzo- wanego kosztu	Odpis z tytułu utruty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	DDS	93 065	94 123	94 123	93 693	-
	WG_MPR	43 588	43 972	43 972	43 803	-
	UTW	64 838	64 150	b.d.	64 150	-
	POZ	890 000	907 781	b.d.	907 781	-
	WG_PDO	25 000	25 166	25 166	25 090	-
Spółki indeksu WIG- Paliwa	DDS	234 390	250 173	250 173	239 695	-
	POZ	700 000	701 234	b.d.	701 233	-
	WG_PDO	25 000	25 755	25 755	24 484	-
Banki krajowe nienotowane	POZ	65 000	66 866	b.d.	66 866	-
Banki zagraniczne	WG_MPR	102	142	142	120	-
	UTW	78 236	78 678	b.d.	78 678	-
	POZ	8 700	8 570	b.d.	8 570	-
Samorządy krajowe	DDS	22 816	26 505	26 505	23 084	-
	WG_MPR	22 816	26 505	26 505	23 084	-
	UTW	50 000	52 509	54 398	52 509	-
Pozostałe	UTW	15 805	15 937	15 842	15 937	-
	POZ	47 000	47 087	b.d.	47 087	-
Pozostałe - objęte pełnymi odpisami	DDS	11 630	-	-	-	11 630
Razem		2 397 986	2 435 153	nd.	2 415 864	11 630

Na dzień 31 grudnia 2011 roku	Klasyfikacja do portfela	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena wg wartości godziwej	Wycena wg zamortyzo- wanego kosztu	Odpis z tytułu utruty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	DDS	43 588	42 656	42 656	43 819	-
	WG_MPR	43 588	42 656	42 656	43 819	-
	UTW	58 692	59 140	b.d.	59 140	-
	POZ	50 000	50 762	b.d.	50 762	-
	WG_PDO	49 292	44 803	44 803	49 616	-
Banki zagraniczne	WG_MPR	102	116	116	109	-
	UTW	74 384	80 547	80 013	80 547	-
	POZ	704	860	860	860	-
Samorządy krajowe	DDS	22 816	23 745	23 745	23 059	-
	WG_MPR	22 816	23 745	23 745	23 059	-
	UTW	50 000	52 502	53 716	52 502	-
Pozostałe	POZ	57 000	57 192	b.d.	57 192	-
Pozostałe - objęte pełnymi odpisami	DDS	12 892	-	-	-	12 892
Razem		485 874	478 724	nd.	484 484	12 892

13.6 Wartość godziwa

13.6.1. Klasyfikacja wartości godziwej

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych zostały zaklasyfikowane do następujących poziomów:

- Poziom I – instrumenty finansowe wyceniane na bazie cen notowanych (nieskorygowanych) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów i zobowiązań. Do tego poziomu zaklasyfikowano:
  - płynne notowane dłużne papiery wartościowe;
  - akcje notowane na giełdach;
  - instrumenty pochodne notowane na giełdach;
- Poziom II – instrumenty finansowe, których wycena opiera się na danych wejściowych innych niż ceny notowane zaliczane do Poziomu I, które są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośredni (bazujący na cenach). Do tego poziomu zaklasyfikowano:
  - nienotowane dłużne papiery wartościowe oraz niepłynne notowane dłużne papiery wartościowe (w tym nieskarbowe papiery dłużne emitowane przez inne podmioty finansowe, jednostki samorządu terytorialnego, podmioty niefinansowe);
  - instrumenty pochodne inne niż notowane na giełdach;
  - jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych;
- Poziom III – instrumenty finansowe, których wycena opiera się na danych wejściowych niemożliwych do zaobserwowania na rynkach (dane wejściowe nieobserwowalne).

Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe				
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	1 737 277	2 060 876	-	3 798 153
Instrumenty kapitałowe	429 482	1 370 655	-	1 800 137
Dłużne papiery wartościowe	1 307 795	690 221	-	1 998 016
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	7 907 300	479 649	-	8 386 949
Instrumenty kapitałowe	5 319	166 933	-	172 252
Dłużne papiery wartościowe	7 901 981	312 716	-	8 214 697
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	4 711 205	2 530 247	-	7 241 452
Instrumenty kapitałowe	1 968 840	2 258 049	-	4 226 889
Dłużne papiery wartościowe	2 742 365	108 128	-	2 850 493
Instrumenty pochodne	-	164 070	-	164 070
Zobowiązania finansowe				
Instrumenty pochodne	-	129 921	-	129 921

(w tysiącach złotych)

Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2011	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe				
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	7 039 968	683 017	691	7 723 676
Instrumenty kapitałowe	506 195	683 017	691	1 189 903
Dłużne papiery wartościowe	6 533 773	-	-	6 533 773
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	4 256 277	107 487	-	4 363 764
Instrumenty kapitałowe	11 240	107 487	-	118 727
Dłużne papiery wartościowe	4 245 037	-	-	4 245 037
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	4 586 781	1 864 074	-	6 450 855
Instrumenty kapitałowe	1 989 010	1 734 483	-	3 723 493
Dłużne papiery wartościowe	2 597 771	44 803	-	2 642 574
Instrumenty pochodne	-	84 788	-	84 788
Zobowiązania finansowe				
Instrumenty pochodne	24	93 419	-	93 443

13.6.2. Przesunięcia pomiędzy Poziomem I oraz Poziomem II

Na dzień 31 grudnia 2012 roku dokonano przeniesienia niektórych dłużnych papierów wartościowych z Poziomu I do Poziomu II ze względu na brak aktywnego rynku dla tych instrumentów. Reklasyfikacja dotyczyła instrumentów finansowych zakwalifikowanych do portfela dostępnych do sprzedaży w kwocie 690.221 tys. zł, wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy zakwalifikowanych do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania w kwocie 312.716 tys. oraz przeznaczonych do obrotu w kwocie 82.963 tys. zł.

W 2011 roku nie miały miejsca istotne, w odniesieniu do wyniku finansowego oraz sumy aktywów i zobowiązań, przeniesienia pomiędzy Poziomem I i II.

13.6.3. Zmiany sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej

W 2012 i w 2011 roku PZU ani jednostki zależne nie dokonały zmian sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej.

14. Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych

Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych - wartość bilansowa	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, w tym:	1 368 993	1 378 054
- należności od ubezpieczających	1 193 159	1 268 320
- należności od pośredników ubezpieczeniowych	139 418	84 511
- inne należności	36 416	25 223
Należności z tytułu reasekuracji	15 099	33 987
Inne należności	451 701	322 595
Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych (netto)	1 835 793	1 734 636

Zarówno na dzień 31 grudnia 2012 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2011 roku wartość godziwa należności nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowej.

Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych - wg wymagalności wynikającej z warunków umowy	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Do 1 roku	1 804 187	1 696 626
Powyżej 1 roku do 5 lat	29 513	35 360
Powyżej 5 lat	2 093	2 650
Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych - wg wymagalności wynikającej z warunków umowy, razem	1 835 793	1 734 636

14.1 Inne należności

Inne należności	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Należności od budżetu, inne niż z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	4 946	2 449
Należności od Metro Projekt sp. z o.o.	98 373	96 491
Rozliczenia przewencyjne	56 837	43 057
Zaliczki	1 337	3 116
Należności od OFE PZU	3 454	2 756
Należności z tytułu wykonywania czynności komisarza awaryjnego	5 452	6 326
Należności ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych w ubezpieczeniach na życie	43 987	4 014
Należności z tytułu sprzedaży papierów wartościowych i depozytów zabezpieczających	134 276	57 667
Należności z tytułu dostaw i usług	79 370	89 426
Pozostałe	23 669	17 293
Inne należności, razem	451 701	322 595

Kwestie związane z należnościami od Metro Projekt sp. z o.o. zostały opisane w punkcie 54.8.

14.2 Należności z tytułu leasingu operacyjnego

Transakcje leasingu operacyjnego dotyczą w głównej mierze umów najmu nieruchomości inwestycyjnych.

Przyszłe minimalne należności z tytułu opłat leasingowych	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Do 1 roku	13 545	17 532
Powyżej 1 roku do 5 lat	11 478	19 879
Powyżej 5 lat	2 341	301
Przyszłe minimalne należności z tytułu opłat leasingowych, razem	27 364	37 712

15. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych

Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych - ubezpieczenia majątkowe i osobowe	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Rezerwa składek	190 865	163 937
Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	5	167
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, w tym:	304 051	283 085
- na szkody zgłoszone	234 276	233 774
- na szkody niezgłoszone (IBNR)	55 337	37 503
- na koszty likwidacji szkód	14 438	11 808
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent	254 413	253 524
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych – ubezpieczenia majątkowe i osobowe, razem	749 334	700 713

Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych - ubezpieczenia majątkowe i osobowe	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	170 542	172 358
Długoterminowe	578 792	528 355
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych - ubezpieczenia majątkowe i osobowe, razem	749 334	700 713

16. Utrata wartości aktywów finansowych i należności

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych w roku zakończonym 31 grudnia 2012	Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	Utworzenie odpisów, ujęte w rachunku zysków i strat	Rozwiązanie odpisów ujęte w rachunku zysków i strat	Usunięcie odpisów z ksiąg rachunkowych (sprzedaż, spisanie, itp.)	Różnice kursowe	Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	253 372	14 915	-	(103 814)	(200)	164 273
- instrumenty kapitałowe	253 372	14 915	-	(103 814)	(200)	164 273
Pożyczki	28 770	-	-	(3 400)	(788)	24 582
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	10 434	-	-	-	(777)	9 657
Pożyczki	18 336	-	-	(3 400)	(11)	14 925
Należności łącznie z należnościami z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	581 209	96 860	(42 614)	(27 581)	(1 127)	606 747
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	512 855	95 693	(37 340)	(2 160)	(921)	568 127
Należności z tytułu reasekuracji	4 848	89	(862)	(116)	-	3 959
Inne należności	63 506	1 078	(4 412)	(25 305)	(206)	34 661
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	18 613	12 064	(22 640)	-	-	8 037
Razem	881 964	123 839	(65 254)	(134 795)	(2 115)	803 639

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2012 roku

(w tysiącach złotych)

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych w roku zakończonym 31 grudnia 2011	Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	Utworzenie odpisów, ujęte w rachunku zysków i strat	Rozwiązanie odpisów ujęte w rachunku zysków i strat	Usunięcie odpisów z ksiąg rachunkowych (sprzedaż, spisanie, itp.)	Różnice kursowe	Inne zmiany odpisów	Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	296 919	16 352	-	(60 147)	248	-	253 372
- instrumenty kapitałowe	296 919	16 352	-	(60 147)	248	-	253 372
Pożyczki	18 321	9 780	-	-	669	-	28 770
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	9 780	-	-	654	-	10 434
Pożyczki	18 321	-	-	-	15	-	18 336
Należności łącznie z należnościami z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	507 659	147 596	(61 677)	(13 756)	1 400	(13)	581 209
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	423 260	93 258	(3 089)	(1 705)	1 135	(4)	512 855
Należności z tytułu reasekuracji	18 544	51 801	(53 892)	(11 605)	-	-	4 848
Inne należności	65 855	2 537	(4 696)	(446)	265	(9)	63 506
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	36 372	7 378	(25 137)	-	-	-	18 613
Razem	859 271	181 106	(86 814)	(73 903)	2 317	(13)	881 964

Jakość kredytowa aktywów finansowych na dzień 31 grudnia 2012	Wartość bilansowa (netto) aktywów nieprzeterminowanych		Wartość bilansowa (netto) aktywów przeterminowanych			Wartość bilansowa (netto)	Odpisy z tytułu utraty wartości		Wartość brutto
	objętych odpisami z tytułu utruty wartości	nieobjętych odpisami z tytułu utruty wartości	do 3 miesiące	pow. 3 miesiące do 6 miesięcy	powyżej 6 miesiące		tworzone indywidualnie	tworzone grupowo	
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	-	21 117 559	-	-	-	21 117 559	-	-	21 117 559
Dłużne papiery wartościowe	-	21 117 559	-	-	-	21 117 559	-	-	21 117 559
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-	1 998 016	-	-	-	1 998 016	-	-	1 998 016
Dłużne papiery wartościowe	-	1 998 016	-	-	-	1 998 016	-	-	1 998 016
Pożyczki	-	9 752 615	-	-	-	9 752 615	24 582	-	9 777 197
Dłużne papiery wartościowe	-	1 748 834	-	-	-	1 748 834	-	-	1 748 834
Transakcje buy-sell-back	-	2 466 157	-	-	-	2 466 157	-	-	2 466 157
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	4 516 174	-	-	-	4 516 174	9 657	-	4 525 831
Depozyty u cedentów	-	329	-	-	-	329	-	-	329
Pożyczki	-	1 021 121	-	-	-	1 021 121	14 925	-	1 036 046
Należności łącznie z należnościami z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	204 639	1 220 702	81 082	63 243	266 127	1 835 793	77 146	529 601	2 442 540
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	195 265	887 100	77 293	62 183	147 152	1 368 993	38 526	529 601	1 937 120
Należności z tytułu reasekuracji	2 330	12 709	-	-	60	15 099	3 959	-	19 058
Inne należności	7 044	320 893	3 789	1 060	118 915*	451 701	34 661	-	486 362
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno- ubezpieczeniowych	67 298	682 036	-	-	-	749 334	8 037	-	757 371
Razem	271 937	34 770 928	81 082	63 243	266 127	35 453 317	109 765	529 601	36 092 683

* w tym 98.373 tys. zł dotyczących pożyczki zabezpieczonej hipotecznie, udzielonej spółce Metro-Projekt sp. z o.o., opisanej w punkcie 54.8.

Jakość kredytowa aktywów finansowych na dzień 31 grudnia 2011	Wartość bilansowa (netto) aktywów nieprzeterminowanych		Wartość bilansowa (netto) aktywów przeterminowanych			Wartość bilansowa (netto)	Odpisy z tytułu utraty wartości		Wartość brutto
	objętych odpisami z tytułu utraty wartości	nieobjętych odpisami z tytułu utraty wartości	do 3 miesiące	pow. 3 miesiące do 6 miesięcy	powyżej 6 miesiące		tworzone indywidualnie	tworzone grupowo	
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	-	21 659 505	-	-	-	21 659 505	-	-	21 659 505
Dłużne papiery wartościowe	-	21 659 505	-	-	-	21 659 505	-	-	21 659 505
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-	6 533 773	-	-	-	6 533 773	-	-	6 533 773
Dłużne papiery wartościowe	-	6 533 773	-	-	-	6 533 773	-	-	6 533 773
Pożyczki	-	6 449 332	-	-	-	6 449 332	28 770	-	6 478 102
Dłużne papiery wartościowe	-	114 143	-	-	-	114 143	-	-	114 143
Transakcje buy-sell-back	-	628 497	-	-	-	628 497	-	-	628 497
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	4 828 511	-	-	-	4 828 511	10 434	-	4 838 945
Depozyty u cedentów	-	407	-	-	-	407	-	-	407
Pożyczki	-	877 774	-	-	-	877 774	18 336	-	896 110
Należności łącznie z należnościami z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	37 269	1 417 262	72 893	32 656	174 556	1 734 636	91 932	489 277	2 315 845
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	32 148	1 178 223	64 277	29 940	73 466	1 378 054	25 257	487 598	1 890 909
Należności z tytułu reasekuracji	5 121	28 852	-	-	14	33 987	4 848	-	38 835
Inne należności	-	210 187	8 616	2 716	101 076*	322 595	61 827	1 679	386 101
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno- ubezpieczeniowych	60 202	640 511	-	-	-	700 713	18 613	-	719 326
Razem	97 471	36 700 383	72 893	32 656	174 556	37 077 959	139 315	489 277	37 706 551

* w tym 96.491 tys. zł dotyczących pożyczki zabezpieczonej hipotecznie, udzielonej spółce Metro-Projekt sp. z o.o., opisanej w punkcie 54.8.

17. Szacowane regresy i odzyski

Szacowane regresy, odzyski i dotacje	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Szacowane regresy	120 373	82 032
Szacowane odzyski	1 259	657
Szacowane dotacje	-	428
Razem	121 632	83 117

Szacowane regresy, odzyski i dotacje	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	64 101	48 460
Długoterminowe	57 531	34 657
Razem	121 632	83 117

Szacowane regresy i odzyski klasyfikuje się jako długoterminowe, jeżeli przewiduje się, że związane z nimi przepływy pieniężne nastąpią po upływie więcej niż 12 miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego.

18. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Zmiana stanu aktywów z tytułu podatku odroczonego w roku zakończonym 31 grudnia 2012	Stan na początek okresu	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na inne całkowite dochody	Różnice kursowe	Przeniesienie do rezerwy na podatek odroczone *	Stan na koniec okresu
Instrumenty finansowe	(1 069)	(169)	(1 993)	15	-	(3 216)
Należności	422	36	-	1	-	459
Nieruchomości	(7 984)	142	-	-	7 842	-
Rezerwy na nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne, etc.	459	(42)	-	-	(339)	78
Rezerwa na premie oraz odpis na fundusz nagród	771	830	-	-	(1 313)	288
Rezerwy na urlopy pracownicze	58	8	-	(6)	-	60
Należności niewypłacone osobom fizycznym (z tytułu umów zlecenia, agencyjne, etc.)	314	7	-	-	(321)	-
Inne rezerwy i rozliczenia międzyokresowe bierne	3 584	711	-	(146)	(585)	3 564
Straty podatkowe do rozliczenia w latach następnych	10 476	(5 968)	-	-	-	4 508
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych opłat manipulacyjnych	1 569	110	-	-	-	1 679
Ulga podatkowa z tytułu działalności w specjalnej strefie ekonomicznej	-	6 543	-	-	-	6 543
Aktywa z tytułu odroczonego podatku, razem	8 600	2 208	(1 993)	(136)	5 284	13 963

* W dniu 27 września 2011 roku pomiędzy spółkami Grupy PZU została podpisana nowa umowa Podatkowej Grupy Kapitałowej (dalej: „PGK”) w rozumieniu Ustawy z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jednolity Dz. U. nr 74 z 2011 roku, poz. 397 z późn. zm., „Ustawa o CIT”) obejmująca 9 spółek: PZU, PZU Życie, TFI PZU, PZU AM, PZU CO, PZU Pomoc SA, Ipsilon BIS SA, Ogrodową-Inwestycje Sp. z o.o., Ipsilon Sp. z o.o. PGK powołana została na okres 3 lat – od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2014 roku. W związku z tym dokonano kompensaty aktywów i rezerwy z tytułu podatku odroczonego dla wszystkich skonsolidowanych spółek uczestniczących w PGK.

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2012 roku

(w tysiącach złotych)

Zmiana stanu aktywów z tytułu podatku odroczonego w roku zakończonym 31 grudnia 2011	Stan na początek okresu	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na inne całkowite dochody	Zmiana składu grupy	Różnice kursowe	Stan na koniec okresu
Instrumenty finansowe	(1 247)	137	123	-	(82)	(1 069)
Należności	-	3	-	420	(1)	422
Nieruchomości	(2 607)	(5 554)	(195)	372	-	(7 984)
Rezerwy na nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne, etc.	314	145	-	-	-	459
Rezerwa na premie oraz odpis na fundusz nagród	502	269	-	-	-	771
Rezerwy na urlopy pracownicze	-	51	-	-	7	58
Należności niewypłacone osobom fizycznym (z tytułu umów zlecenia, agencyjne, etc.)	38	276	-	-	-	314
Inne rezerwy i rozliczenia międzyokresowe bierne	2 075	856	-	478	175	3 584
Straty podatkowe do rozliczenia w latach następnych	15 759	(5 283)	-	-	-	10 476
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych opłat manipulacyjnych	1 811	(242)	-	-	-	1 569
Aktywa z tytułu odroczonego podatku, razem	16 645	(9 342)	(72)	1 270	99	8 600

Ujemne różnice przejściowe związane z wyceną akcji i udziałów w niekonsolidowanych jednostkach Grupy PZU, dla których nie rozpoznano aktywów z tytułu podatku odroczonego wyniosły na dzień 31 grudnia 2012 roku 37.595 tys. zł (na 31 grudnia 2011 roku 36.276 tys. zł).

Nierozpoznane aktywa z tytułu odroczonego podatku związane ze stratami podatkowymi poniesionymi przez PZU Lietuva wyniosły na dzień 31 grudnia 2012 roku 73.150 tys. zł (na 31 grudnia 2011 roku: 81.901 tys. zł). Straty te mogą być zrealizowane w terminie nieograniczonym przepisami prawa.

19. Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego

Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	80 646	8 582
Długoterminowe	-	-
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego, razem	80 646	8 582

20. Odroczone koszty akwizycji

Odroczone koszty akwizycji	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	512 890	504 458
Długoterminowe	61 599	65 385
Odroczone koszty akwizycji, razem	574 489	569 843

20.1 Odroczone koszty akwizycji w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Zmiana stanu odroczonego kosztów akwizycji w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia – 31 grudnia 2012	1 stycznia – 31 grudnia 2011
Wartość netto na początek okresu	504 458	470 497
Odroczone koszty akwizycji	538 880	524 323
Amortyzacja za okres odniesiona na wynik finansowy	(529 086)	(491 452)
Różnice kursowe	(1 362)	1 090
Wartość netto na koniec okresu	512 890	504 458

20.2 Odroczone koszty akwizycji w ubezpieczeniach na życie

Zmiana stanu odroczonego kosztów akwizycji w ubezpieczeniach na życie	1 stycznia – 31 grudnia 2012	1 stycznia – 31 grudnia 2011
Wartość netto na początek okresu	65 385	70 232
Odroczone koszty akwizycji	-	-
Amortyzacja za okres odniesiona na wynik finansowy	(3 786)	(4 847)
Wartość netto na koniec okresu	61 599	65 385

21. Rozliczenia międzyokresowe

Rozliczenia międzyokresowe	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Koszty informatyczne	11 274	6 217
Aktywowane koszty akwizycji OFE PZU	5 625	23 400
Rozliczenia z tytułu reasekuracji	54 335	85 366
Pozostałe	23 708	10 907
Rozliczenia międzyokresowe, razem	94 942	125 890

Rozliczenia międzyokresowe	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	91 547	121 486
Długoterminowe	3 395	4 404
Rozliczenia międzyokresowe, razem	94 942	125 890

22. Inne aktywa

Inne aktywa	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Zapasy, w tym:	80 214	116 266
- materiały	36 026	49 883
- produkty i towary	43 801	65 628
- odzyski po szkodach	387	755
Pozostałe składniki aktywów	3 490	4 195
Inne aktywa, razem	83 704	120 461

Inne aktywa	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	83 704	120 461
Długoterminowe	-	-
Inne aktywa, razem	83 704	120 461

Zapasy

Zapasy (pozostałe informacje)	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Wartość księgową netto zapasów wykazywanych wg wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży	409	755
Wartość księgową zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań	39 600	39 600

W 2012 roku spółki Grupy PZU rozwiązały odpisy aktualizujące wartość zapasów w wysokości 498 tys. zł (w 2011 roku: utworzenie odpisów w wysokości 537 tys. zł).

23. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych	126 440	224 967
Inne środki pieniężne	10 146	12 757
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz sprawozdaniu z przepływów pieniężnych, razem	136 586	237 724

Informacja dodatkowa do skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych

W skonsolidowanym rachunku przepływów pieniężnych wykazano następujące środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania:

- środki Funduszy Prewencyjnych – na gruncie przepisów polskich i opartych na nich wewnętrznych regulacjach spółek Grupy PZU, środki te mogą być wydatkowane tylko w ściśle określonych celach w ramach

działalności prewencyjnej, przy zachowaniu pełnej kontroli nad tymi środkami w ramach działalności prewencyjnej;

- środki pieniężne z tytułu usługi „Autowypłata” – realizowanej przez Bank Pekao SA, polegającej na blokowaniu środków na rachunku bankowym do wysokości zleconej do wypłaty szkody, uprzednio zarejestrowanej w systemie bankowości elektronicznej.

24. Aktywa przeznaczone do sprzedaży

Aktywa przeznaczone do sprzedaży wg klasyfikacji przed przeniesieniem	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Rzeczowe aktywa trwałe	42 492	-
Nieruchomości inwestycyjne	4 470	-
Aktywa przeznaczone do sprzedaży wg klasyfikacji przed przeniesieniem, razem	46 962	-

W pozycji rzeczowe aktywa trwałe zaprezentowano głównie nieruchomości oraz urządzenia techniczne i maszyny wykorzystywane uprzednio przez Grupę Armatura na cele własne w kwocie 41.821 tys. zł.

25. Wyemitowany kapitał podstawowy oraz rezerwy przypisywane akcjonariuszom jednostki dominującej

25.1 Kapitał podstawowy

Wszystkie akcje zostały w pełni opłacone.

Stan na dzień 31 grudnia 2012 roku

Seria/emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	imienne	brak	brak	7 602	7 602	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
A	na okaziciela	brak	brak	60 438 718	60 438 718	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
B	na okaziciela	brak	brak	25 905 980	25 905 980	aport	31.03.1999	01.01.1999
Liczba akcji razem				86 352 300				
Kapitał zakładowy razem					86 352 300			

Stan na dzień 31 grudnia 2011 roku

Seria/emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	imienne	brak	brak	7 602	7 602	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
A	na okaziciela	brak	brak	60 438 718	60 438 718	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
B	na okaziciela	brak	brak	25 905 980	25 905 980	aport	31.03.1999	01.01.1999
Liczba akcji razem				86 352 300				
Kapitał zakładowy razem					86 352 300			

25.1.1. Wykaz akcjonariuszy PZU

Struktura akcjonariatu PZU z uwzględnieniem akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu PZU przedstawiała się następująco:

Stan na dzień 31 grudnia 2012 roku

Lp.	Nazwa akcjonariusza	Liczba akcji oraz głosów na WZA	Procent udziału w kapitale podstawowym oraz w ogólnej liczbie głosów na WZA
1	Skarb Państwa	30 385 253	35,1875%
2	Pozostali akcjonariusze	55 967 047	64,8125%
Razem		86 352 300	100,0000%

Stan na dzień 31 grudnia 2011 roku

Lp.	Nazwa akcjonariusza	Liczba akcji oraz głosów na WZA	Procent udziału w kapitale podstawowym oraz w ogólnej liczbie głosów na WZA
1	Skarb Państwa	30 385 253	35,1875%
2	ING Otwarty Fundusz Emerytalny	4 339 308	5,0251%
3	Pozostali akcjonariusze	51 627 739	59,7874%
Razem		86 352 300	100,0000%

25.1.2. Transakcje dotyczące znacznych pakietów akcji PZU

W okresie od 1 stycznia 2012 roku do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zaszła zmiana w strukturze własności znacznych pakietów akcji PZU polegająca na zmianie stanu posiadania akcji PZU przez ING Otwarty Fundusz Emerytalny („ING OFE”), zarządzany przez ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.

W wyniku zbycia akcji w transakcjach rozliczonych w dniu 24 lipca 2012 roku ING OFE zmniejszył stan posiadania akcji PZU poniżej 5% głosów na walnym zgromadzeniu PZU. Przed zbyciem akcji ING OFE posiadał 4.323.801 akcje PZU, stanowiące 5,01% kapitału zakładowego PZU oraz w ogólnej liczbie głosów. Po zmianie ING OFE posiadał 4.266.518 akcje PZU, stanowiące 4,94% udziału w kapitale zakładowym oraz w ogólnej liczbie głosów.

W wyniku nabycia akcji w transakcjach rozliczonych w dniu 1 lutego 2013 roku ING OFE zwiększył swój stan posiadania do 4.356.139 akcji PZU, stanowiących 5,04% udziału w kapitale zakładowym oraz w ogólnej liczbie głosów.

25.1.3. Jednostka dominująca wobec PZU najwyższego szczebla

Na dzień 31 grudnia 2012 roku Skarb Państwa posiadał 35,1875% akcji PZU, uprawniających do wykonywania 35,1875% głosów na Walnym Zgromadzeniu. Nie występowała zatem jednostka dominująca wyższego szczebla w stosunku do PZU sporządzająca skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

25.1.4. Podział zysku jednostki dominującej

W odniesieniu do podziału zysku za 2012 rok i za lata poprzednie, podziałowi podlega wyłącznie zysk wykazany w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU sporządzonym zgodnie z PSR.

25.1.4.1. Podział zysku za 2011 rok

W dniu 12 kwietnia 2012 roku Zarząd PZU podjął uchwałę w sprawie przyjęcia wniosku w zakresie podziału zysku za rok obrotowy 2011, rekomendując wypłatę dywidendy w wysokości 1.752.952 tys. złotych, czyli 20,30 zł na akcję. Wniosek Zarządu PZU został w dniu 8 maja 2012 roku pozytywnie zaopiniowany przez Radę Nadzorczą PZU, a następnie został przedstawiony do rozpatrzenia przez ZWZ PZU.

W dniu 30 maja 2012 roku ZWZ PZU dokonało podziału zysku netto za rok obrotowy 2011 w kwocie 2.582.303 tys. zł przeznaczając:

- 1.936.882 tys. zł na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy, czyli 22,43 zł na akcję (więcej niż pierwotnie rekomendował Zarząd PZU);
- 635.421 tys. zł na kapitał zapasowy;
- 10.000 tys. zł na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Dzień ustalenia praw do dywidendy określono na 30 sierpnia 2012 roku, a dzień wypłaty dywidendy na 20 września 2012 roku.

Dodatkowo w związku z prawomocnym uchynieniem przez sąd uchwały ZWZ PZU w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006 w kwocie 3.280.883 tys. zł, ZWZ PZU postanowiło o podziale zysku za rok obrotowy 2006 w sposób odpowiadający podziałowi zysku dokonanyemu na podstawie uchylonej przedmiotowej uchwały, przeznaczając:

- 3.260.883 tys. zł na kapitał zapasowy;
- 20.000 tys. zł na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Zagadnienie zostało opisane szczegółowo w punkcie 54.1.

25.1.4.2. Podział zysku za 2012 rok

Do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Zarząd PZU nie podjął uchwały w sprawie propozycji podziału zysku za rok 2012.

25.2 Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Aktualizacja wyceny instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	238 961	161 307
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do nieruchomości inwestycyjnych	124 281	107 524
Kapitał z aktualizacji wyceny, razem	363 242	268 831

Zmiana kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu aktualizacji wyceny instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Stan na początek okresu	161 307	323 956
Zmiany	77 654	(162 649)
- zmiana wartości godziwej	502 017	(108 699)
- odpisy z tytułu utraty wartości	14 546	67 680
- sprzedaż	(438 909)	(121 630)
Stan na koniec okresu	238 961	161 307

26. Różnice kursowe z przeliczenia

Różnice kursowe z przeliczenia	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Stan na początek okresu	(32 263)	(38 799)
Zmiany dotyczące jednostek podporządkowanych	(5 741)	6 536
Stan na koniec okresu	(38 004)	(32 263)

27. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

27.1 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Rezerwa składek	4 435 516	4 411 652
Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	8 202	13 411
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	5 362 089	4 817 359
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent	5 660 281	5 088 626
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	2 812	6 232
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	15 468 900	14 337 280

Rezerwy brutto wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do Ustawy o działalności ubezpieczeniowej	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	376 993	347 348
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	9 856 594	9 169 307
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	1 675 657	1 741 208
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	79 854	64 944
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	1 237 683	1 154 692
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	1 761 286	1 457 244
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	262 911	135 225
Świadczenie pomocy (grupa 18)	116 033	127 853
Ochrona prawna (grupa 17)	2 242	2 314
Pozostałe (grupa 16)	99 647	137 145
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	15 468 900	14 337 280

Rezerwy na udziale własnym wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do Ustawy o działalności ubezpieczeniowej	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	383 725	347 165
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	9 476 320	8 774 938
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	1 650 199	1 717 747
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	66 252	52 271
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	1 117 034	1 019 492
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	1 705 981	1 439 116
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	141 968	91 139
Świadczenie pomocy (grupa 18)	115 482	126 825
Ochrona prawna (grupa 17)	2 242	2 314
Pozostałe (grupa 16)	60 363	65 560
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	14 719 566	13 636 567

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	3 252 782	3 230 831
Długoterminowe	12 216 118	11 106 449
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	15 468 900	14 337 280

Jako rezerwy długoterminowe wykazano rezerwy, wynikające z których prognozowane przepływy pieniężne nastąpią po upływie więcej niż 12 miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego.

27.2 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Rezerwa składek	93 449	96 333
Rezerwa ubezpieczeń na życie	15 675 243	14 595 112
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	516 356	612 122
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	1 415	960
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	531 617	581 155
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający	3 113 798	2 299 767
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	19 931 878	18 185 449

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	5 095 997	4 368 662
Długoterminowe	14 835 881	13 816 787
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	19 931 878	18 185 449

Jako rezerwy długoterminowe wykazano rezerwy, wynikające z których prognozowane przepływy pieniężne nastąpią po upływie więcej niż 12 miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego.

27.2.1. Konwersja umów ubezpieczeń grupowych pracowniczych

Od początku 2002 roku PZU Życie rozpoczął konwersję umów ubezpieczeń grupowych pracowniczych z umów zawartych na czas nieokreślony na umowy zawarte na czas określony. Wynikiem skrócenia okresu odpowiedzialności jest zmniejszenie dla umów podlegających konwersji zobowiązań wynikających z udzielanej ochrony ubezpieczeniowej oraz obniżenie się poziomu wymaganych środków własnych.

27.2.2. Stary portfel w ubezpieczeniach na życie

W 1992 roku PZU przekazał PZU Życie polisy ubezpieczeń jednostkowych (posagowych i na życie) oraz rentowych (tzw. „stary portfel”).

W okresie wysokiej inflacji w Polsce w latach osiemdziesiątych XX w. istniały ograniczenia działalności lokacyjnej Państwowego Zakładu Ubezpieczeń, które powodowały, że przychody z lokat kształtowały się poniżej poziomu inflacji. W rezultacie, rezerwy utworzone w odniesieniu do starego portfela nie były dostateczne na pokrycie świadczeń indeksowanych o inflację. PZU Życie dokonał częściowej waloryzacji polis starego portfela. Programy urealnienia świadczeń są wprowadzone dla wszystkich bieżąco wypłacanych świadczeń. Część ubezpieczonych, których świadczenia utraciły swoją realną wartość, zaczęła wytaczać procesy sądowe przeciwko PZU Życie w celu uzyskania wyższych świadczeń.

Łączną wysokość rezerw utworzonych na stary portfel przedstawiono poniżej:

	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Rezerwy ubezpieczeń na życie	501 766	486 539
Pozostałe rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe	215 735	222 814
Rezerwa IBNR i RBNP*	4 579	6 365
Rezerwy na stary portfel, ogółem	722 080	715 718

* - IBNR – Incurred But Not Reported – szkody zaistniałe lecz niezgłoszone
- RBNP – Reported But Not Paid – szkody zgłoszone, ale niewypłacone

PZU Życie tworzy rezerwę na rewaloryzację świadczeń z ubezpieczeń indywidualnych i rent przejętych od PZU (czyli z tzw. „starego portfela”), która może wynikać z przyszłych spraw spornych (procesy sądowe i ugody).

Wartość rezerwy została wyliczona w oparciu o wartość oczekiwanych przyszłych dodatkowych świadczeń wynikających ze spraw sądowych i ugód. Wartość tych świadczeń została ustalona poprzez ekstrapolację historycznego trendu świadczeń, oszacowanego na bazie liczby zakończonych procesów sądowych i ugód oraz wartości zasądzonych kwot. Jeżeli trendy dotyczące spraw sądowych i pozasądowych lub program waloryzacji

świadczeń starego portfela uległyby istotnym zmianom w przyszłości, mogłoby to mieć istotny wpływ na poziom rezerw wymaganych na pokrycie zobowiązań z tytułu starego portfela.

28. Kontrakty inwestycyjne

Kontrakty inwestycyjne - wartość bilansowa	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach	1 297 224	2 330 870
- wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	1 297 224	2 330 870
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked)	1 001 923	1 140 902
Kontrakty inwestycyjne - wartość bilansowa, razem	2 299 147	3 471 772

Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (ang. *unit-linked*) zostały wyznaczone przy początkowym ujęciu jako zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wartość godziwa zobowiązań z tytułu kontraktów inwestycyjnych o gwarantowanych i ustalonych warunkach nie odbiega istotnie od wartości bilansowej.

Kontrakty inwestycyjne (krótkoterminowe)	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach	891 627	2 330 870
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked)	1 001 923	1 140 902
Kontrakty inwestycyjne (krótkoterminowe), razem	1 893 550	3 471 772

Ze względu na możliwość odstąpienia klientów od umów na rachunek i ryzyko klienta wszystkie kontrakty tego typu zostały zakwalifikowane do zobowiązań krótkoterminowych. Kwota krótkoterminowych kontraktów inwestycyjnych o gwarantowanych i ustalonych warunkach została określona w oparciu o warunki określone w umowach.

29. Rezerwy na świadczenia na rzecz pracowników

W związku z przyjętymi zasadami rachunkowości oraz faktem, iż spółki Grupy PZU nie wydzieliły aktywów programów określonych świadczeń, wartość bilansowa rezerw programów określonych świadczeń równa się wartości bieżącej odpowiadających im zobowiązań.

Rezerwy na świadczenia pracownicze	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Świadczenia po okresie zatrudnienia	28 605	108 661
- programy określonych świadczeń	28 605	108 661
- rezerwy na odprawy emerytalne	12 145	93 832
- rezerwy na świadczenia pośmiertne	16 460	14 829
Inne długoterminowe świadczenia pracownicze	32 044	146 915
- rezerwy na nagrody jubileuszowe	1 191	115 393
- pozostałe	30 853	31 522
Rezerwy na świadczenia pracownicze, razem	60 649	255 576

W konsekwencji wypowiedzenia w dniu 28 lutego 2012 roku Zakładowych Układów Zbiorowych Pracy w PZU i PZU Życie, opisanego w punkcie 57.6:

- ograniczeniu uległy poziomy odpraw emerytalnych w związku z przejściem na rentę lub emeryturę pracownika, którego stosunek pracy ustał, do wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia, tj. do poziomu określonego w Kodeksie pracy. Według poprzednio obowiązujących regulacji wewnętrznych w mających siedziby w Polsce spółkach Grupy PZU uprawnienia w tym zakresie w odniesieniu do pracowników, których okres zatrudnienia w spółkach Grupy PZU przekraczał 10 lat były rozszerzone (do 6-krotności miesięcznego wynagrodzenia pracownika, w zależności od stażu pracy ogółem);
- likwidacji uległy nagrody jubileuszowe, a efekt rozwiązania rezerwy z tego tytułu w kwocie 113.162 tys. zł ujęto w pozostałych przychodach operacyjnych.

Rezerwy na świadczenia pracownicze	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	2 605	13 448
Długoterminowe	58 044	242 128
Rezerwy na świadczenia pracownicze, razem	60 649	255 576

Przychody i koszty netto ujęte w rachunku zysków i strat związane z rezerwami na świadczenia pracownicze	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Świadczenia po okresie zatrudnienia	67 043	(12 397)
- programy określonych świadczeń	67 043	(12 397)
- rezerwy na odprawy emerytalne	68 770	(12 284)
- rezerwy na świadczenia pośmiertne	(1 727)	(113)
Inne długoterminowe świadczenia pracownicze	109 662	3 509
- rezerwy na nagrody jubileuszowe	109 516	3 231
- pozostałe	146	278
Przychody i koszty netto ujęte w rachunku zysków i strat związane z pozostałymi długoterminowymi rezerwami na świadczenia pracownicze, razem	176 705	(8 888)

29.1 Rezerwy na odprawy emerytalne

Zmiana bilansowa stanu rezerwy na odprawy emerytalne	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Stan na początek okresu	93 832	93 252
Koszt wykazany w rachunku zysków i strat	(68 770)	12 284
Zmiana stanu rezerwy spowodowana połączeniem jednostek	-	290
Świadczenia wypłacone	(12 917)	(11 994)
Stan na koniec okresu	12 145	93 832

Koszty i przychody związane z rezerwą na odprawy emerytalne ujęte w rachunku zysków i strat	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Koszty dotyczące zatrudnienia w bieżącym okresie (current service cost)	(3 113)	(8 436)
Koszty odsetkowe	(1 974)	(2 657)
Zyski i (straty) aktuarialne rozpoznane w bieżącym okresie	9 632	(1 191)
Koszty dotyczące zatrudnienia w przeszłości (past service cost)	64 225	-
Koszty i przychody związane z rezerwą na odprawy emerytalne ujęte w rachunku zysków i strat, razem, w tym wykazane w rachunku zysków i strat w następujących pozycjach:	68 770	(12 284)
Odszkodowania i świadczenia	1 233	(3 186)
Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych	-	7
Koszty akwizycji	1 267	(3 890)
Koszty administracyjne	1 960	(5 132)
Pozostałe przychody operacyjne	63 865	-
Pozostałe koszty operacyjne	445	(83)

29.2 Rezerwy na świadczenia pośmiertne

Zmiana bilansowa stanu rezerwy na świadczenia pośmiertne	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Stan na początek okresu	14 829	14 805
Koszt wykazany w rachunku zysków i strat	1 727	113
Świadczenia wypłacone	(96)	(89)
Stan na koniec okresu	16 460	14 829

Zgodnie z Kodeksem pracy w razie śmierci pracownika w czasie trwania stosunku pracy lub w czasie pobierania zasiłku z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby, rodzinie pracownika przysługuje od pracodawcy świadczenie pośmiertne uzależnione od okresu zatrudnienia u danego pracodawcy w wysokości od jednomiesięcznego do sześciomiesięcznego wynagrodzenia.

(w tysiącach złotych)

Koszty i przychody związane z rezerwą na świadczenia pośmiertne ujęte w rachunku zysków i strat	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Koszty dotyczące zatrudnienia w bieżącym okresie (current service cost)	(1 392)	(1 345)
Koszty odsetkowe	(268)	(390)
Zyski i (straty) aktuarialne rozpoznane w bieżącym okresie	(53)	1 622
Koszty dotyczące zatrudnienia w przeszłości (past service cost)	(14)	-
Koszty i przychody związane z rezerwą na odpawy emerytalne ujęte w rachunku zysków i strat, razem, w tym wykazane w rachunku zysków i strat w następujących pozycjach:	(1 727)	(113)
Odszkodowania i świadczenia	-	(90)
Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych	-	1
Koszty akwizycji	(4)	-
Koszty administracyjne	(1 577)	71
Pozostałe koszty operacyjne	(146)	(95)

29.3 Zasadnicze założenia aktuarialne przyjęte w kalkulacji rezerwy na odpawy emerytalne oraz świadczenia pośmiertne

Zasadnicze założenia aktuarialne przyjęte w kalkulacji rezerwy na odpawy emerytalne oraz odpawy pośmiertne	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Stopy dyskontowe /1	1,0% - 5,00%	1,5% - 5,86%
Przewidywane stopy wzrostu wynagrodzeń /1	0,5% - 3,0%	0,0% - 4,5%
Wskaźnik śmiertelności /2	PTTŻ	PTTŻ
Wskaźnik rotacji pracowników /3	właściwy dla spółki	właściwy dla spółki
Wskaźnik inwalidztwa (odejścia na rentę) /4	30% - 60% PTTŻ	30% - 60% PTTŻ

/1 W niektórych spółkach Grupy PZU w 2011 roku przyjęto stopę dyskontową na poziomie 1,5%, w takim przypadku przyjmowana stopa dyskontowa zawierała już w sobie przewidywaną stopę wzrostu wynagrodzeń (w konsekwencji zaprezentowaną w powyższej tabeli na poziomie 0,0%).

/2 Wskaźnik śmiertelności przyjmowany na poziomie określonym w Polskich Tablicach Trwania Życia (dla mężczyzn i kobiet ogółem), publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny.

/3 Wskaźniki rotacji pracowników obliczono na podstawie bieżącej obserwacji odejść z pracy. Wskaźnik jest różnicowany ze względu m. in. na wiek, staż pracy i zarobki pracownika. W niektórych spółkach Grupy PZU wskaźnika tego nie uwzględnia się.

/4 Wskaźnik inwalidztwa przyjmowany jako odpowiedni procent wartości wskaźnika śmiertelności, opisanego powyżej. W niektórych spółkach Grupy PZU wskaźnika tego nie uwzględnia się.

30. Inne rezerwy

Zmiana stanu innych rezerw w roku zakończonym 31 grudnia 2012	Stan na początek okresu	Zwiększenia	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Stan na koniec okresu
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji 2012	112 956	-	(75 862)	(27 253)	9 841
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji 2013	-	48 353	-	-	48 353
Rezerwy utworzone na potencjalne zobowiązania z tytułu inwestycji dotyczących CLSiOR	916	-	-	-	916
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania z tytułu zawartych umów ubezpieczenia	4 019	352	-	(1 684)	2 687
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK	137 035	1 275	-	-	138 310
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu Graphtalk	50 349	628	-	(1 052)	49 925
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych prowizji	8 095	1 562	(821)	-	8 836
Pozostałe	8 693	6 367	(1 217)	(5 255)	8 588
Inne rezerwy, razem	322 063	58 537	(77 900)	(35 244)	267 456

(w tysiącach złotych)

Zmiana stanu innych rezerw w roku zakończonym 31 grudnia 2011	Stan na początek okresu	Zwiększenia	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Zmiana składu grupy	Stan na koniec okresu
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	75 253	96 842	(58 169)	(970)	-	112 956
Rezerwy utworzone na potencjalne zobowiązania z tytułu inwestycji dotyczących CLSIOR	916	-	-	-	-	916
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania z tytułu zawartych umów ubezpieczenia	4 461	3 881	(1 820)	(2 503)	-	4 019
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK	69 143	67 892	-	-	-	137 035
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu GraphTalk	49 396	953	-	-	-	50 349
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych prowizji	9 532	766	(1 372)	(831)	-	8 095
Pozostałe	3 858	4 835	-	(2 046)	2 046	8 693
Inne rezerwy, razem	212 559	175 169	(61 361)	(6 350)	2 046	322 063

Inne rezerwy	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Krótkoterminowe	252 310	228 918
Długoterminowe	15 146	93 145
Inne rezerwy, razem	267 456	322 063

Pozycja „Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK” została opisana w punktach 54.2 i 54.3.

Rezerwy na koszty z tytułu restrukturyzacji wynikają z zagadnienia opisanego szczegółowo w punkcie 57.7.

Rezerwa na koszty wyjścia z projektu GraphTalk w PZU Życie

Pozycja „Rezerwa na koszty zamknięcia projektu GraphTalk obejmuje w całości rezerwę na koszty zamknięcia projektu informatycznego GraphTalk.

Rezerwa utworzona została w związku z zakończeniem projektu GraphTalk i brakiem osiągnięcia zakładanych celów i spodziewanych korzyści ekonomicznych. Dodatkowo wartość rezerwy zawiera w sobie szacunek potencjalnego zobowiązania wynikającego ze sporu z CSC Computer Sciences Polska Sp. z o.o. – zagadnienie opisane szczegółowo w punkcie 54.4.

Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych opłat manipulacyjnych

Szczegółowy sposób ustalania i rozliczenia podlegających zwrotowi nienależnie otrzymanych składek jest regulowany przez art. 100a ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. Nr 34 z 2010 roku, poz. 189 z późn. zmianami), zgodnie z którym w przypadku zwrotu nienależnie otrzymanych składek zwrotowi do ZUS podlega także nominalna wartość opłaty manipulacyjnej pobieranej przez towarzystwo emerytalne zarządzające funduszem.

PTE PZU od 2008 roku tworzy rezerwę na zwrot opłat pobranych w okresach wcześniejszych od nadpłaconych przez ZUS składek. Kalkulacja dokonywana jest na podstawie przekazanej przez ZUS informacji o szacowanej kwocie nadpłaconych przez ZUS składek za lata 1999 – 2011 oraz stawce opłaty od składek pobieranej przez PTE PZU, pomniejszonej o wartość opłaty, o którą ZUS pomniejszał przekazywane składki.

Z uwagi na fakt, że do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie otrzymano od ZUS wszystkich wymaganych informacji, które umożliwiłyby dokonanie przeliczenia jednostek rozrachunkowych na środki pieniężne podlegające wypłacie z rachunków indywidualnych członków OFE PZU, nie można określić terminu zwrotu pobranych opłat manipulacyjnych.

31. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Zmiana stanu rezerwy z tytułu podatku odroczonego w roku zakończonym 31 grudnia 2012	Stan na początek okresu	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na inne całkowite dochody	Przeniesienie z aktywów z tytułu podatku odroczonego	Stan na koniec okresu
Instrumenty finansowe	66 546	271 561	20 058	-	358 165
Należności regresowe	(6 982)	3 276	-	-	(3 706)
Nieruchomości	12 560	5 256	3 951	7 842	29 609
Odroczone koszty akwizycji	105 999	4 753	-	-	110 752
Odroczone koszty akwizycji OFE PZU	(917)	1 986	-	-	1 069
Zarachowane przychody i koszty reasekuracyjne	(10 771)	(10 437)	-	-	(21 208)
Rezerwy na nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne, etc.	(50 169)	36 652	-	(339)	(13 856)
Rezerwa na premie oraz odpis na fundusz nagród	(40 859)	684	-	(1 313)	(41 488)
Rezerwy na urlopy pracownicze	(5 000)	(680)	-	-	(5 680)
Należności niewypłacone osobom fizycznym (z tytułu umów zlecenia, agencyjne, etc.)	(35 802)	(4 950)	-	(322)	(41 074)
Inne rezerwy i rozliczenia międzyokresowe bierne	(95 468)	(11 924)	-	(585)	(107 977)
Fundusz przewencyjny	13 103	2 223	-	-	15 326
Rezerwa na wyrównanie szkodowości	111 872	(957)	-	-	110 915
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	76 434	(76 434)	-	-	-
Rezerwa na koszty z tytułu reorganizacji i restrukturyzacji	(21 462)	10 405	-	-	(11 057)
Pozostałe różnice	(9 368)	(12 865)	-	-	(22 233)
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego, razem	109 716	218 549	24 009	5 283	357 557

Kwestia kompensowania aktywów i rezerwy z tytułu podatku odroczonego spółek wchodzących w skład PGK została opisana w punkcie 18.

(w tysiącach złotych)

Zmiana stanu rezerwy z tytułu podatku odroczonego w roku zakończonym 31 grudnia 2011	Stan na początek okresu	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na inne całkowite dochody	Zmiana składu grupy	Stan na koniec okresu
Instrumenty finansowe	319 118	(216 529)	(36 043)	-	66 546
Należności regresowe	(8 319)	1 337	-	-	(6 982)
Nieruchomości	6 040	(5 951)	6 218	6 253	12 560
Odroczone koszty akwizycji	97 014	8 985	-	-	105 999
Odroczone koszty akwizycji OFE PZU	(8 823)	7 906	-	-	(917)
Zarachowane przychody i koszty reasekuracyjne	17 786	(28 557)	-	-	(10 771)
Rezerwy na nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne, etc.	(50 956)	787	-	-	(50 169)
Rezerwa na premie oraz odpis na fundusz nagród	(30 347)	(10 512)	-	-	(40 859)
Rezerwy na urlopy pracownicze	(4 783)	(217)	-	-	(5 000)
Należności niewypłacone osobom fizycznym (z tytułu umów zlecenia, agencyjne, etc.)	(35 399)	(403)	-	-	(35 802)
Inne rezerwy i rozliczenia międzyokresowe bierne	(76 342)	(19 569)	-	443	(95 468)
Fundusz prewencyjny	19 450	(6 347)	-	-	13 103
Rezerwa na wyrównanie szkodowości	101 597	10 275	-	-	111 872
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	80 026	(3 592)	-	-	76 434
Rezerwa na koszty z tytułu reorganizacji i restrukturyzacji	(14 299)	(7 163)	-	-	(21 462)
Pozostałe różnice	(6 807)	(2 561)	-	-	(9 368)
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego, razem	404 956	(272 111)	(29 825)	6 696	109 716

32. Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego

Na dzień 31 grudnia 2012 roku i na dzień 31 grudnia 2011 roku całość salda zobowiązań z tytułu bieżącego podatku dochodowego stanowiły zobowiązania krótkoterminowe.

33. Inne zobowiązania

Inne zobowiązania - wartość bilansowa	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	649 023	528 648
Zobowiązania z tytułu reasekuracji	54 470	49 450
Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	1 006 245	758 951
Pozostałe zobowiązania	710 417	452 902
Inne zobowiązania, razem	2 420 155	1 789 951

Na dzień 31 grudnia 2012 roku i na dzień 31 grudnia 2011 roku wartość godziwa innych zobowiązań nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowej.

Inne zobowiązania wg wymagalności wynikającej z warunków umowy	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Do 3 miesięcy	1 597 729	1 682 005
Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	813 377	100 971
Powyżej 1 roku do 5 lat	6 760	4 626
Powyżej 5 lat	2 289	2 349
Inne zobowiązania wg wymagalności wynikającej z warunków umowy, razem	2 420 155	1 789 951

33.1 Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich

Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Zobowiązania wobec ubezpieczających	352 144	300 933
Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych	149 608	86 886
Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń	147 271	140 829
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, razem	649 023	528 648

33.2 Zobowiązania z tytułu reasekuracji

Zobowiązania z tytułu reasekuracji	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Zobowiązania z tytułu reasekuracji czynnej	458	1 896
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	54 012	47 554
Zobowiązania z tytułu reasekuracji, razem	54 470	49 450

33.3 Zobowiązania wobec instytucji kredytowych

W zobowiązaniach wobec instytucji kredytowych dominującą pozycją są zobowiązania wynikające z transakcji warunkowego odkupu (*sell-buy-back*) w kwocie 839.969 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 758.929 tys. zł).

Zabezpieczenie zawartych transakcji stanowiły instrumenty finansowe opisane w punkcie 52.1.

Wszystkie transakcje *sell-buy-back* wykazane na dzień 31 grudnia 2012 roku zostały rozliczone w dniach 2, 4 i 7 stycznia 2013 roku. Wszystkie transakcje *sell-buy-back* wykazane na dzień 31 grudnia 2011 roku zostały rozliczone w dniach 2 i 5 stycznia 2012 roku.

Podstawowa charakterystyka transakcji *sell-buy-back* na dzień 31 grudnia 2012 roku została przedstawiona poniżej.

Data zapadalności transakcji	Wartość bilansowa	Waluta transakcji	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie	Instrument finansowy stanowiący zabezpieczenie	Ilość
2 stycznia 2013	41 968	PLN	41 972	OK0714	44 000
j.w.	70 156	PLN	70 166	PS0414	65 400
j.w.	22 592	PLN	22 568	PS1016	21 200
j.w.	106 818	PLN	106 958	WS0922	90 000
j.w.	350 105	PLN	350 352	WZ0117	340 700
4 stycznia 2013	138 662	PLN	138 832	DS1017	126 000
j.w.	17 814	PLN	17 826	WS0922	15 000
7 stycznia 2013	26 715	PLN	26 709	OK0714	28 000
j.w.	16 387	PLN	16 387	PS0416	15 000
j.w.	48 752	PLN	48 725	WS0922	41 000
Razem	839 969		840 495		786 300

33.4 Pozostałe zobowiązania

Pozostałe zobowiązania	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Zobowiązania wobec budżetu inne niż z tytułu podatku dochodowego	19 407	18 016
Rozrachunki publiczno-prawne: ZUS, PFRON, ZFŚS i inne	21 234	23 564
Zobowiązania wobec pracowników	2 995	6 195
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	7 373	7 541
Z tytułu zakupu papierów wartościowych i depozytów zabezpieczających	438 840	139 292
Zobowiązania wobec akcjonariuszy PZU	3 453	3 650
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	72 092	124 529
Oszacowane zobowiązania pozaubezpieczeniowe	108 694	80 551
Pozostałe	36 329	49 564
Pozostałe zobowiązania, razem	710 417	452 902

33.5 Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego

Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego w większości wynikają z umów najmu powierzchni usługowo – biurowych. Bieżąca polityka w zakresie zawierania umów jest ukierunkowana na umowy na czas określony 3 lub 5 lat z możliwością przedłużenia.

Zobowiązania z tytułu minimalnych opłat leasingu operacyjnego	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Do 1 roku	35 885	75 014
Powyżej 1 roku do 5 lat	54 199	106 725
Powyżej 5 lat	11 577	18 562
Zobowiązania z tytułu minimalnych opłat leasingu operacyjnego, razem	101 661	200 301

Opłaty z tytułu leasingu operacyjnego wykazane w rachunku zysków i strat danego okresu	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Minimalne opłaty z tytułu leasingu operacyjnego	72 700	64 236
Opłaty subleasingowe	(68)	-
Razem	72 632	64 236

34. Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów

Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Rozliczenia międzyokresowe kosztów, w tym:	672 550	669 048
- długoterminowe	-	-
- krótkoterminowe	672 550	669 048
- zarachowane koszty prowizji agencyjnej	194 341	195 912
- zarachowane koszty wynagrodzeń pracowników	128 296	121 803
- zarachowane koszty z reasekuracji	172 246	153 618
- rezerwa na urlopy	46 658	40 301
- zarachowane nagrody dla pracowników	102 403	134 836
- pozostałe	28 606	22 578
Przychody przyszłych okresów, w tym:	10 420	17 909
- długoterminowe	25	7 001
- krótkoterminowe	10 395	10 908
- odroczone prowizja reasekuracyjna	10 395	9 688
- pozostałe	-	1 220
Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów, razem	682 970	686 957

Na dzień 31 grudnia 2012 roku w pozycji „zarachowane nagrody dla pracowników” ujęto zarachowane nagrody za wyniki roku 2012 w kwocie 92.000 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 94.875 tys. zł tytułem nagrody za wyniki roku 2011).

35. Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto

Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	8 789 154	8 527 492
W ubezpieczeniach bezpośrednich	8 742 890	8 491 093
W ubezpieczeniach pośrednich	46 264	36 399
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach na życie	7 453 977	6 751 770
Składki indywidualne	2 962 090	2 401 961
Z ubezpieczeń bezpośrednich	2 962 090	2 401 961
Składki ubezpieczeń grupowych	4 491 887	4 349 809
Z ubezpieczeń bezpośrednich	4 491 887	4 349 809
Składki przypisane brutto, razem	16 243 131	15 279 262

W 2012 roku i w 2011 roku PZU Życie nie prowadził reasekuracji czynnej.

Składki przypisane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do Ustawy o działalności ubezpieczeniowej)	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	549 974	502 733
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	3 060 007	2 968 375
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	2 231 466	2 358 893
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	58 749	48 629
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	1 829 340	1 742 023
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	677 873	532 538
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	53 483	63 003
Świadczenie pomocy (grupa 18)	197 361	191 288
Ochrona prawna (grupa 17)	800	822
Pozostałe (grupa 16)	83 837	82 789
Składki przypisane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do Ustawy o działalności ubezpieczeniowej)	8 742 890	8 491 093

Składki przypisane brutto w pośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do Ustawy o działalności ubezpieczeniowej)	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	44	75
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	(39)	952
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	2 511	2 005
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	38 122	28 173
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	837	4 549
Pozostałe (grupa 16)	4 789	645
Składki przypisane brutto w pośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do Ustawy o działalności ubezpieczeniowej)	46 264	36 399

36. Przychody z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Ubezpieczenia emerytalne	199 165	231 638
Prowizje z tytułu opłat manipulacyjnych	36 906	74 381
Prowizje z tytułu zarządzania aktywami otwartego funduszu emerytalnego	162 259	157 208
Prowizje z tytułu wypłat transferowych	-	49
Kontrakty inwestycyjne	22 000	25 007
Przychody z tytułu opłat dotyczących kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta	22 000	25 007
Pozostałe	15 937	24 706
Przychody i opłaty od funduszy oraz towarzystw funduszy inwestycyjnych	15 937	24 706
Przychody z tytułu prowizji i opłat, razem	237 102	281 351

37. Przychody netto z inwestycji

Przychody netto z inwestycji	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Przychody odsetkowe, w tym:	1 970 194	1 835 917
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	298 028	348 081
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	1 206 223	1 231 247
- pożyczki	463 221	253 022
- środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	2 722	3 567
Przychody z dywidend, w tym:	155 721	122 148
- aktywa finansowe zakwalifikowane do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy w momencie pierwszego rozpoznania	145	263
- aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	119 817	79 742
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	35 759	42 143
Przychody z tytułu nieruchomości inwestycyjnych	24 728	27 256
Różnice kursowe, w tym:	(35 452)	28 610
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	(11 149)	20 722
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	(4 516)	-
- pożyczki	(14 843)	4 013
- należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	(4 357)	3 954
- środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	(587)	(79)
Pozostałe, w tym:	(68 137)	(43 677)
- koszty działalności inwestycyjnej	(56 102)	(23 824)
- koszty utrzymania nieruchomości inwestycyjnych	(24 026)	(19 853)
- pozostałe	11 991	-
Przychody netto z inwestycji, razem	2 047 054	1 970 254

38. Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji

Wynik netto z realizacji oraz odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Wynik netto z realizacji inwestycji	592 899	(75 196)
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, w tym:	184 906	36 166
- instrumenty kapitałowe	12 022	1 233
- dłużne papiery wartościowe	172 884	34 933
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	131 588	(195 677)
- instrumenty kapitałowe	80 789	(216 333)
- dłużne papiery wartościowe	37 701	5 041
- instrumenty pochodne	13 098	15 615
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	425 942	143 122
- instrumenty kapitałowe	174 912	70 900
- dłużne papiery wartościowe	251 030	72 222
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, w tym:	2 052	1 595
- dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	2 052	1 595
Należności łącznie z należnościami z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	(151 920)	(60 601)
Nieruchomości inwestycyjne	331	199
Odpisy z tytułu utraty wartości	(71 631)	(112 051)
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	(14 915)	(16 352)
- instrumenty kapitałowe	(14 915)	(16 352)
Pożyczki	-	(9 780)
Należności łącznie z należnościami z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	(54 246)	(85 919)
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	(2 470)	-
Wynik netto z realizacji oraz odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji, razem	521 268	(187 247)

39. Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej

Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, w tym:	483 812	213 273
- instrumenty kapitałowe	2 665	(37 945)
- dłużne papiery wartościowe	481 147	251 218
Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	645 081	(400 101)
- instrumenty kapitałowe	434 775	(476 248)
- dłużne papiery wartościowe	194 157	102 494
- instrumenty pochodne	16 149	(26 347)
Nieruchomości inwestycyjne	7 514	(2 353)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	1 136 407	(189 181)

40. Pozostałe przychody operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Prowizje z tytułu pełnienia czynności komisarza awaryjnego	7 953	7 503
Rozwiązanie rezerw	7 991	6 350
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	3 368	14 078
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i rzeczowych aktywów trwałych w budowie	3 290	1 994
Refaktury kosztów	1 111	1 106
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	(19 155)	(15 408)
Rozwiązanie rezerwy emerytalnej w PZU SA i PZU Życie	63 865	-
Rozwiązanie rezerwy na nagrody jubileuszowe w PZU SA i PZU Życie	113 162	-
Rozwiązanie rezerwy restrukturyzacyjnej 2012	27 253	-
Przychody ze sprzedaży wyrobów, towarów i usług przez spółki nieubezpieczeniowe	261 202	281 109
Objęcie konsolidacją Grupy Armatura	-	118 916
Przychody z tytułu lokowania środków w instytucjach finansowych	26 647	34 274
Odsetki za nieterminowe uregulowanie należności z ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji biernej	15 691	9 028
Pozostałe	75 650	26 531
Pozostałe przychody operacyjne, razem	588 028	485 481

Kwestie związane z rozwiązaniem rezerw na świadczenia pracownicze (odprawy emerytalne i nagrody jubileuszowe) opisano szerzej w punktach 29 i 57.6.

41. Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	5 776 295	5 651 114
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	(152 446)	(152 285)
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie	6 595 003	4 722 407
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie	(121)	(114)
Odszkodowania i świadczenia, razem	12 218 731	10 221 122

41.1 Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Odszkodowania i zmiana stanu rezerw w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Odszkodowania i zmiana stanu rezerw w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych brutto	5 776 295	5 651 114
Szkody i koszty likwidacji szkód bieżącego okresu	3 186 582	3 278 826
Szkody i koszty likwidacji szkód okresów poprzednich	1 502 148	1 895 661
Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	1 087 565	476 627
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i zmianie stanu rezerw w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	(152 446)	(152 285)
Szkody i koszty likwidacji szkód bieżącego okresu	(32 034)	(4 254)
Szkody i koszty likwidacji szkód okresów poprzednich	(95 721)	(310 594)
Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	(24 691)	162 563
Odszkodowania i zmiana stanu rezerw w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych netto	5 623 849	5 498 829
Szkody i koszty likwidacji szkód bieżącego okresu	3 154 548	3 274 572
Szkody i koszty likwidacji szkód okresów poprzednich	1 406 427	1 585 067
Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	1 062 874	639 190

Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Zmiana stanu rezerwy składki w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2012			1 stycznia - 31 grudnia 2011		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	4 411 652	(163 937)	4 247 715	4 183 127	(75 230)	4 107 897
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących polis zawartych w roku bieżącym	4 193 481	(152 296)	4 041 185	4 133 193	(130 081)	4 003 112
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących polis zawartych w latach poprzednich	(4 158 221)	124 662	(4 033 559)	(3 917 700)	42 059	(3 875 641)
Różnice kursowe w okresie	(11 396)	706	(10 690)	13 032	(685)	12 347
Stan na koniec okresu	4 435 516	(190 865)	4 244 651	4 411 652	(163 937)	4 247 715

Zmiana stanu rezerwy na pokrycie ryzyka niewygasłego (w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych)	1 stycznia - 31 grudnia 2012			1 stycznia - 31 grudnia 2011		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	13 411	(167)	13 244	31 917	(89)	31 828
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących polis zawartych w roku bieżącym	2 330	157	2 487	4 064	89	4 153
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących polis zawartych w latach poprzednich	(6 609)	(5)	(6 614)	(24 044)	(146)	(24 190)
Różnice kursowe w okresie	(930)	10	(920)	1 474	(21)	1 453
Stan na koniec okresu	8 202	(5)	8 197	13 411	(167)	13 244

(w tysiącach złotych)

Zmiana stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2012			1 stycznia - 31 grudnia 2011		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu, w tym:	4 817 359	(283 085)	4 534 274	4 548 445	(336 023)	4 212 422
- na szkody zgłoszone	1 824 201	(233 774)	1 590 427	1 919 232	(270 855)	1 648 377
- na szkody nie zgłoszone (IBNR)	2 171 324	(37 503)	2 133 821	1 921 859	(52 650)	1 869 209
- na koszty likwidacji szkód	821 834	(11 808)	810 026	707 354	(12 518)	694 836
Wypłacone świadczenia dotyczące szkód zaistniałych w latach poprzednich, w tym:	(1 479 312)	90 206	(1 389 106)	(1 836 072)	305 640	(1 530 432)
- wypłacone odszkodowania	(1 264 643)	87 450	(1 177 193)	(1 616 984)	303 487	(1 313 497)
- koszty likwidacji szkód	(214 669)	2 756	(211 913)	(219 088)	2 153	(216 935)
Wzrost (spadek) rezerw, w tym:	2 036 969	(108 895)	1 928 074	2 088 420	(242 031)	1 846 389
- dotyczących szkód zaistniałych w bieżącym roku	2 078 170	(111 127)	1 967 043	1 927 247	(31 017)	1 896 230
- dotyczących szkód zaistniałych w latach poprzednich	(41 201)	2 232	(38 969)	161 173	(211 014)	(49 841)
Pozostałe zmiany	-	(5 049)	(5 049)	-	(6 861)	(6 861)
Różnice kursowe w okresie	(12 927)	2 772	(10 155)	16 566	(3 810)	12 756
Stan na koniec okresu	5 362 089	(304 051)	5 058 038	4 817 359	(283 085)	4 534 274
- na szkody zgłoszone	1 970 611	(234 276)	1 736 335	1 824 201	(233 774)	1 590 427
- na szkody nie zgłoszone (IBNR)	2 413 008	(55 337)	2 357 671	2 171 324	(37 503)	2 133 821
- na koszty likwidacji szkód	978 470	(14 438)	964 032	821 834	(11 808)	810 026

Zmiana stanu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2012			1 stycznia - 31 grudnia 2011		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	5 088 626	(253 524)	4 835 102	4 862 552	(360 508)	4 502 044
Wypłacone świadczenia dotyczące szkód zaistniałych w latach poprzednich	(174 797)	7 896	(166 901)	(161 033)	9 309	(151 724)
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących szkód zaistniałych w latach poprzednich	221 010	11 333	232 343	169 897	106 606	276 503
Zmiany w założeniach wynikające ze zmiany stóp technicznych	244 950	(13 889)	231 061	-	-	-
Wzrost rezerw dotyczących szkód zaistniałych w bieżącym roku	265 864	-	265 864	234 642	-	234 642
Pozostałe zmiany	14 628	(6 229)	8 399	(17 432)	(8 931)	(26 363)
Stan na koniec okresu	5 660 281	(254 413)	5 405 868	5 088 626	(253 524)	4 835 102

41.2 Ubezpieczenia na życie

Świadczenia ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Wynikające z wymagalności	409 493	481 028
Wynikające ze świadczeń wypłacanych w przypadku śmierci	2 606 907	2 513 446
Wynikające z zachorowalności	614 392	665 586
Wynikające z rezygnacji z umowy ubezpieczenia	240 989	214 505
Wynikające z inwalidztwa i odejść na renty	5 694	6 217
Wynikające ze świadczeń rentowych	42 746	42 589
Wynikające z urodzenia dziecka	317 853	308 326
Wynikające z leczenia szpitalnego	274 837	256 791
Wynikające ze zwrotu zgromadzonych środków i wypłat transferowych	191 436	114 227
Pozostałe	141 080	117 704
Świadczenia ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie, razem	4 845 427	4 720 419

Wszystkie odszkodowania i świadczenia dotyczące 2012 roku i 2011 roku odnosiły się do ubezpieczeń bezpośrednich.

Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie

Zmiana stanu rezerwy składki w ubezpieczeniach na życie	1 stycznia - 31 grudnia 2012			1 stycznia - 31 grudnia 2011		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	96 333	-	96 333	100 631	-	100 631
Zwiększenia	93 449	1 488	94 937	96 333	1 490	97 823
Zmniejszenia	(96 333)	(1 488)	(97 821)	(100 631)	(1 490)	(102 121)
Stan na koniec okresu	93 449	-	93 449	96 333	-	96 333

Zmiana stanu rezerwy ubezpieczeń na życie - kontrakty ubezpieczeniowe bez DPF	1 stycznia - 31 grudnia 2012			1 stycznia - 31 grudnia 2011		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	10 923 226	-	10 923 226	10 848 252	-	10 848 252
Otrzymane składki netto	1 414 039	-	1 414 039	1 463 774	-	1 463 774
Stopa techniczna na rezerwie	368 948	-	368 948	362 217	-	362 217
Uwolnienie rezerw z tytułu wymagalności i przeżycia, śmiertelności, rezygnacji/wykupów i innych ubezpieczeniowych zdarzeń losowych	(2 007 403)	-	(2 007 403)	(2 350 096)	-	(2 350 096)
Wpływ sprzedaży nowych polis oraz negocjacji umów istniejących na początek okresu	429 449	-	429 449	599 079	-	599 079
Zmiany w założeniach wynikające ze zmiany stóp technicznych	798 628	-	798 628	-	-	-
Stan na koniec okresu	11 926 887	-	11 926 887	10 923 226	-	10 923 226

Zmiana stanu rezerw ubezpieczeń na życie, rezerw na wypadek wystąpienia niskich stóp procentowych oraz rezerw na rewaloryzację i procesy sądowe brutto - kontrakty ubezpieczeniowe i inwestycyjne z DPF	1 stycznia - 31 grudnia 2012			1 stycznia - 31 grudnia 2011		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	4 232 448	-	4 232 448	4 317 278	-	4 317 278
Otrzymane składki netto	368 056	-	368 056	365 329	-	365 329
Stopa techniczna na rezerwie	178 037	-	178 037	167 382	-	167 382
Wzrost rezerw z tytułu udziału w zysku	41 054	-	41 054	17 467	-	17 467
Uwolnienie rezerw z tytułu wymagalności i przeżycia, śmiertelności, rezygnacji/wykupów i innych ubezpieczeniowych zdarzeń losowych	(596 842)	-	(596 842)	(671 416)	-	(671 416)
Wpływ sprzedaży nowych polis oraz negocjacji umów istniejących na początek okresu	(7 558)	-	(7 558)	(7 797)	-	(7 797)
Zmiany w założeniach	41 653	-	41 653	44 205	-	44 205
Stan na koniec okresu	4 256 848	-	4 256 848	4 232 448	-	4 232 448

(w tysiącach złotych)

Zmiana stanu rezerw ubezpieczeń na życie brutto - kontrakty unit-linked	1 stycznia - 31 grudnia 2012			1 stycznia - 31 grudnia 2011		
	brutto	udział reasekurato -rów	udział własny	brutto	udział reasekurato -rów	udział własny
Aktywa netto funduszu na początek okresu	2 299 767	-	2 299 767	2 296 089	-	2 296 089
Zwiększenia funduszu z tytułu składek	894 952	-	894 952	404 404	-	404 404
Opłaty potrącone z funduszu za ryzyko, administrację i inne	(46 716)	-	(46 716)	(37 973)	-	(37 973)
Przychody z lokat funduszu	348 852	-	348 852	(80 939)	-	(80 939)
Zmniejszenia funduszu z tytułu świadczeń, wykupów, itp.	(350 060)	-	(350 060)	(277 226)	-	(277 226)
Pozostałe zmniejszenia	(63 147)	-	(63 147)	(21 752)	-	(21 752)
Pozostałe zwiększenia	30 150	-	30 150	17 164	-	17 164
Aktywa netto funduszu na koniec okresu	3 113 798	-	3 113 798	2 299 767	-	2 299 767

Zmiana stanu rezerw ubezpieczeń na życie brutto - pozostałe kontrakty	1 stycznia - 31 grudnia 2012			1 stycznia - 31 grudnia 2011		
	brutto	udział reasekurato -rów	udział własny	brutto	udział reasekurato -rów	udział własny
Stan na początek okresu	21 553	-	21 553	21 333	-	21 333
Zwiększenia	2 987	-	2 987	220	-	220
Zmniejszenia	-	-	-	-	-	-
Stan na koniec okresu	24 540	-	24 540	21 553	-	21 553

Zmiana stanu rezerw szkodowych brutto	1 stycznia - 31 grudnia 2012			1 stycznia - 31 grudnia 2011		
	brutto	udział reasekurato -rów	udział własny	brutto	udział reasekurato -rów	udział własny
RBNP na początek okresu	125 937	-	125 937	108 425	-	108 425
IBNR na początek okresu	486 185	-	486 185	500 210	-	500 210
Razem RBNP i IBNR na początek okresu	612 122	-	612 122	608 635	-	608 635
Wykorzystanie rezerw szkodowych w ciągu roku	(612 122)	-	(612 122)	(608 635)	-	(608 635)
Utworzenie rezerw szkodowych w ciągu roku	516 356	-	516 356	612 122	-	612 122
Razem RBNP i IBNR na koniec okresu	516 356	-	516 356	612 122	-	612 122
RBNP na koniec okresu	115 394	-	115 394	125 937	-	125 937
IBNR na koniec okresu	400 962	-	400 962	486 185	-	486 185

41.3 Koszty likwidacji szkód

Koszty likwidacji szkód według rodzaju	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Zużycie materiałów i energii	16 562	16 430
Usługi obce	208 681	242 451
Podatki i opłaty	12 794	13 924
Koszty pracownicze	318 090	335 605
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	15 157	15 895
Amortyzacja wartości niematerialnych	17 764	12 583
Inne, w tym:	68 906	55 129
- zasądzone koszty, odsetki i kary w sprawach od odszkodowania	59 945	41 148
- pozostałe	8 961	13 981
Koszty likwidacji szkód, razem	657 954	692 017

42. Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych

Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Wynikające z kontraktów inwestycyjnych o gwarantowanych i ustalonych warunkach	85 140	112 087
- koszty odsetkowe wyliczone efektywną stopą procentową	85 140	112 087
Wynikające z kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked)	91 640	(144 599)
Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych, razem	176 780	(32 512)

43. Koszty akwizycji

Koszty akwizycji według rodzaju	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Zużycie materiałów i energii	26 021	27 291
Usługi obce	93 203	109 885
Podatki i opłaty	6 213	4 885
Koszty pracownicze	417 671	469 445
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	15 473	18 009
Amortyzacja wartości niematerialnych	16 843	8 041
Inne, w tym:	1 424 927	1 324 430
- prowizje z działalności bezpośredniej	1 374 805	1 300 211
- reklama	44 362	42 616
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(6 009)	(28 023)
- prowizje z działalności pośredniej	4 493	4 463
- pozostałe	7 276	5 163
Koszty akwizycji, razem	2 000 351	1 961 986

44. Koszty administracyjne

Koszty administracyjne według rodzaju	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Zużycie materiałów i energii	47 333	38 461
Usługi obce	209 587	220 439
Podatki i opłaty	36 365	52 101
Koszty pracownicze	734 357	686 620
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	49 719	61 375
Amortyzacja wartości niematerialnych	39 283	35 657
Wynagrodzenia osób obsługujących ubezpieczenia grupowe w zakładach pracy	217 510	212 274
Inne, w tym:	106 147	76 970
- reklama	81 608	60 912
- pozostałe	24 539	16 058
Koszty administracyjne, razem	1 440 301	1 383 897

Koszty administracyjne obejmują również koszty działalności ubezpieczeniowej niezaliczone do kosztów akwizycji, związane z inkasem składek, koszty związane z zarządzaniem portfelem umów ubezpieczenia, portfelem umów reasekuracyjnych i innych wynikających ze statutowej działalności spółek ubezpieczeniowych Grupy PZU.

Pozycja „Podatki i opłaty” obejmuje m.in. koszty związane z działalnością PTE PZU:

- Wpłaty do części podstawowej i dodatkowej Funduszu Gwarancyjnego;
- Opłaty dla KDPW – z tytułu refundacji kosztów za wykonanie czynności związanych z obsługą wypłat transferowych;
- Opłaty dla ZUS – z tytułu poniesionych kosztów poboru i dochodzenia składek.

45. Koszty pracownicze

Koszty pracownicze	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Wynagrodzenia	1 194 070	1 271 154
Programy określonych składek, w tym:	250 008	261 391
- narzuty na wynagrodzenia	189 044	194 702
- ubezpieczenia emerytalne III filaru, w tym koszty składek na PPE poniesione w okresie	60 964	66 689
Pozostałe	67 721	14 184
Koszty pracownicze, razem	1 511 799	1 546 729

Na dzień 31 grudnia 2012 roku spółki PZU, PZU Życie i PZU CO posiadały programy emerytalne III filaru dla swoich pracowników, będące programami określonych składek, opłacanych dodatkowo przez pracodawcę ponad wynagrodzenie ustalone w umowie o pracę, stanowiących 7% wynagrodzenia za pracę brutto. W przypadku PZU i PZU CO programy prowadzi MPTE PZU SA, a w przypadku PZU Życie - spółka sama prowadzi ww. program dla swoich pracowników.

46. Pozostałe koszty operacyjne

Pozostałe koszty operacyjne	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Koszty związane z pełnieniem czynności komisarza awaryjnego	179	356
Utworzenie rezerw	8 909	10 435
Utworzenie odpisów na aktywa niefinansowe	6 696	1 196
Wartość netto sprzedanych rzeczowych aktywów trwałych i rzeczowych aktywów trwałych w budowie	1 850	594
Odsetki za zwłokę, kary i odszkodowania	991	1 221
Darowizny	51 067	11 443
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	29 560	28 939
Komenda Główna Straży Pożarnej oraz Związek Ochotniczych Straży Pożarnych	28 617	30 593
Obowiązkowe opłaty na rzecz instytucji rynku ubezpieczeniowego	52 995	49 877
Koszty podlegające refakturowaniu	7 861	6 085
Wydatki z tytułu działalności prewencyjnej	18 697	16 968
Koszty TFI	2 679	7 031
Utworzenie rezerwy na UOKiK	1 275	67 892
Utworzenie rezerwy na koszty z tytułu reorganizacji i restrukturyzacji	48 353	96 842
Koszty podstawowej działalności spółek nieubezpieczeniowych	273 737	285 218
Pozostałe	85 272	145 276
Pozostałe koszty operacyjne, razem	618 738	759 966

Pozycja „Utworzenie rezerwy na koszty z tytułu reorganizacji i restrukturyzacji” dotyczy procesu optymalizacji zatrudnienia w Centralach PZU i PZU Życie opisanego w punkcie 57.7.

47. Koszty finansowe

Koszty finansowe	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Odsetki, w tym:	41 818	46 067
- pożyczki	34 939	40 162
- kredyty bankowe	6 879	5 905
Pozostałe, w tym:	(328)	3 085
- różnice kursowe	(374)	2 536
- pozostałe	46	549
Koszty finansowe, razem	41 490	49 152

W odsetkach od pożyczek wykazano głównie koszty dotyczące umów warunkowej sprzedaży papierów wartościowych (*sell-buy-back*).

48. Różnice kursowe

Różnice kursowe ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Aktywa finansowe	(30 508)	24 735
- instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	(11 149)	20 722
- instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	(4 516)	-
- pożyczki	(14 843)	4 013
Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	(4 357)	3 954
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	(587)	(79)
Inne zobowiązania	(8)	5
Różnice kursowe ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, razem	(35 460)	28 615

Zestawienie nie zawiera różnic kursowych dotyczących rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, ponieważ ich ustalenie nie jest w praktyce możliwe, z uwagi na przyjęty sposób kalkulacji ww. rezerw.

49. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Zysk (strata) brutto (skonsolidowany)	4 038 708	2 907 575
Stawka CIT (lub zakres stawek CIT) właściwa dla kraju siedziby jednostki dominującej (w %)	19%	19%
Podatek dochodowy jaki zostałby skalkulowany jako iloczyn zysku księgowego brutto jednostek i stawki CIT właściwej dla kraju siedziby jednostki dominującej	767 355	552 439
Różnice pomiędzy podatkiem dochodowym skalkulowanym powyżej a podatkiem dochodowym wykazany w rachunku zysków i strat:		
- straty podatkowe	(3 066)	(101)
- grzywny, kary umowne	796	564
- dywidendy	(19 806)	6 374
- wycena aktywów finansowych	7 628	(11 715)
- utworzenie/rozwiązanie odpisów na należności niezaliczone do kosztów uzyskania przychodów	30 628	(11 477)
- utworzenie / rozwiązanie pozostałych rezerw i odpisów na inne aktywa niezaliczonych do kosztów uzyskania przychodów	(9 115)	59 605
- niezrealizowane przychody i koszty z tytułu reasekuracji biernej	(1 266)	(19 437)
- opodatkowanie działalności ubezpieczeniowej na Ukrainie	4 673	5 950
- amortyzacja	602	608
- pozostałe zwiększenia, zaniechania, zwolnienia, odliczenia i obniżki podatku	6 453	(19 182)
Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	784 882	563 628

Łączna kwota podatku bieżącego i odroczonego	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
1. Ujętego w rachunku zysków i strat, w tym:	784 882	563 628
- podatek bieżący	568 541	826 397
- podatek odroczony	216 341	(262 769)
2. Ujętego w innych całkowitych dochodach, w tym:	26 002	(29 753)
- podatek bieżący	-	-
- podatek odroczony	26 002	(29 753)

Przepisy dotyczące podatku od towarów i usług, podatku dochodowego od osób prawnych, fizycznych, czy składek na ubezpieczenia społeczne podlegają stosunkowo częstym zmianom. Obowiązujące przepisy zawierają również niejasności, które powodują różnice w opiniach co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych zarówno między organami państwowymi, jak i między organami państwowymi i przedsiębiorstwami. Rozliczenia podatkowe oraz inne (na przykład celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów, które uprawnione są do nakładania wysokich kar, a ustalone w wyniku kontroli dodatkowe kwoty zobowiązań muszą zostać wpłacone wraz z wysokimi odsetkami. Zjawiska te powodują, że ryzyko podatkowe w Polsce, Litwie i Ukrainie jest wyższe, niż istniejące w krajach o bardziej rozwiniętym systemie podatkowym. W Polsce rozliczenia podatkowe mogą zostać poddane kontroli przez okres pięciu lat. W efekcie kwoty wykazane w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym mogą ulec zmianie w późniejszym terminie po ostatecznym ustaleniu ich wysokości przez organy skarbowe.

50. Podatek dochodowy w innych całkowitych dochodach

Podatek dochodowy dotyczący składników innych całkowitych dochodów	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Inne całkowite dochody netto	88 660	(116 887)
Podatek dochodowy	26 002	(29 753)
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	22 051	(36 166)
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do nieruchomości inwestycyjnych	3 951	6 413
Inne całkowite dochody brutto	114 662	(146 640)

51. Przychody pochodzące z wymiany towarów i usług

W 2012 roku ani w 2011 roku w Grupie PZU nie wystąpiły przychody powstające w wyniku wymiany towarów i usług.

52. Aktywa stanowiące zabezpieczenie należności, zobowiązań oraz zobowiązań warunkowych

52.1 Aktywa finansowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Na dzień 31 grudnia 2012 roku w spółkach Grupy PZU obligacje Skarbu Państwa o wartości bilansowej 840.495 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 758.560 tys. zł) stanowiły zabezpieczenie zawartych transakcji warunkowego odkupu (*sell-buy-back*) opisanych w punkcie 33.3.

52.2 Aktywa finansowe stanowiące zabezpieczenie pożyczek udzielonych

Na dzień 31 grudnia 2012 roku i na dzień 31 grudnia 2011 roku PZU i PZU Życie były stronami transakcji typu *buy-sell-back*, a także udzielały pożyczek zabezpieczonych aktywami finansowymi.

Informacje na temat kwot dotyczących tych transakcji znajdują się w punkcie 13.4.

52.3 Rzeczowe aktywa trwałe

Na dzień 31 grudnia 2012 roku na aktywach przeznaczonych do sprzedaży ustanowiona było zabezpieczenie w formie hipoteki do kwoty 10.000 tys. zł celem zabezpieczenia umowy warunkowej.

Na dzień 31 grudnia 2011 roku w spółkach Grupy PZU nie występowały składniki rzeczowych aktywów trwałych, które stanowiłyby zabezpieczenie zobowiązań,

53. Aktywa i zobowiązania warunkowe

Aktywa i zobowiązania warunkowe	31 grudnia 2012	31 grudnia 2011
Aktywa warunkowe, w tym:	17 746	17 746
- otrzymane gwarancje i poręczenia	17 746	17 746
Zobowiązania warunkowe	210 459	171 030
- udzielone poręczenia i gwarancje	6 790	4 873
- roszczenia ubezpieczeniowe sporne	69 651	53 937
- inne roszczenia sporne	53 541	32 029
- pozostałe	80 477*	80 191*

* w tym 49.702 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 49.264 tys. zł) z tytułu potencjalnych zobowiązań wynikających z umów kredytowych zawartych przez Grupę Armatura oraz 30.000 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 30.000 tys. zł) potencjalnych zobowiązań z tytułu sprzedaży nieruchomości przez Grupę Armatura.

53.1 Udzielenie przez PZU lub jednostki zależne poręczeń kredytu lub pożyczki lub udzielenie gwarancji

W 2012 roku PZU ani jednostki zależne nie udzieliły poręczeń kredytu lub pożyczki ani nie udzieliły gwarancji - łącznie jednemu podmiotowi lub jednostce zależnej od tego podmiotu - jeżeli łączna wartość istniejących poręczeń lub gwarancji stanowiłaby równowartość co najmniej 10% kapitałów własnych PZU.

53.2 Potencjalne sprawy sądowe z tytułu portfela ubezpieczeń na życie rodzinnych kontynuowanych

W 1998 roku przed Sądem Najwyższym zakończył się proces sądowy dotyczący waloryzacji sumy ubezpieczenia w kontynuowanym ubezpieczeniu rodzinnym, w wyniku którego PZU Życie musiał wypłacić świadczenie wyższe niż wynikało to z umowy ubezpieczenia. Ponadto, w odosobnionych przypadkach sądy okręgowe wydają podobne wyroki.

PZU Życie uważa, iż ubezpieczeni w ramach ubezpieczeń rodzinnych indywidualnie kontynuowanych mieli i mają możliwość podnoszenia sumy ubezpieczenia i w związku z powyższym ich roszczenia co do waloryzacji świadczeń w przypadku, gdy nie dokonali podwyższenia sumy ubezpieczenia, są bezpodstawne. Jeżeli w podobnych przypadkach byłaby możliwość przyznawania przez sądy waloryzacji świadczeń ponad sumę ubezpieczenia, miałyby to potencjalnie bardzo groźne skutki dla całego systemu ubezpieczeniowego w Polsce. Gdyby w przyszłości do PZU Życie wpływały roszczenia czy też wytaczane byłyby przez ubezpieczonych sprawy sądowe z tytułu ubezpieczeń rodzinnych kontynuowanych, PZU Życie będzie zdecydowanie występował przeciwko waloryzacji świadczeń ponad sumę ubezpieczenia określoną w polisie.

W związku z tym Zarząd PZU Życie uważa, że nie ma przesłanek uzasadniających ujęcie w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym rezerw na potencjalne roszczenia z tytułu portfela ubezpieczeń na życie rodzinnych kontynuowanych.

54. Sprawy sporne

Podmioty z Grupy PZU biorą udział w licznych sporach sądowych, arbitrażowych oraz postępowaniach administracyjnych. Do typowych sporów sądowych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą spory związane z zawartymi umowami ubezpieczeniowymi, spory dotyczące stosunku pracy oraz spory dotyczące zobowiązań umownych. Do typowych postępowania administracyjnych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą postępowania związane z posiadaniem nieruchomości. Powyższe postępowania i spory mają charakter typowy i powtarzalny, zazwyczaj żadne z nich z osobna nie ma istotnego znaczenia dla Grupy PZU.

Większość sporów z udziałem spółek z Grupy PZU dotyczy dwóch spółek: PZU i PZU Życie. Dodatkowo PZU i PZU Życie są stroną w postępowaniach przed Prezesem UOKiK.

PZU i PZU Życie uwzględniają roszczenia sporne w procesie tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na szkody znane biorąc pod uwagę prawdopodobieństwo niekorzystnego rozstrzygnięcia sporu oraz szacując wartość prawdopodobnego rozstrzygnięcia. W przypadku roszczeń spornych dotyczących waloryzacji rent w PZU Życie roszczenia ujmowane są w pozostałych rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych w kwocie rocznej wartości rent ponad odpowiadającą kwotę rezerwy ustalonej w ramach rezerw matematycznych na życie.

W 2012 roku i do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego w spółkach z Grupy PZU nie wystąpiły postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej dotyczące zobowiązań albo wierzytelności PZU lub jednostki od niego bezpośrednio lub pośrednio zależnej, których jednostkowa wartość stanowiłaby odpowiednio co najmniej 10% kapitałów własnych PZU.

Na dzień 31 grudnia 2012 roku wartość wszystkich 40.289 spraw toczących się przed sądami, organami właściwymi dla postępowania arbitrażowych lub organami administracji publicznej prowadzonych w podmiotach z Grupy PZU wynosiła łącznie 2.129.495 tys. zł. W kwocie tej 1.638.890 tys. zł dotyczy zobowiązań, a 490.605 tys. zł wierzytelności spółek z Grupy PZU, co stanowiło odpowiednio 12,18% i 3,65% kapitałów własnych PZU wg PSR.

54.1 Uchwała ZWZ PZU w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

Pozwem z dnia 30 lipca 2007 roku zostało wszczęte postępowanie z powództwa Manchester Securities Corporation przeciwko PZU o uchylenie uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z dnia 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006, jako sprzecznej z dobrymi obyczajami i mającej na celu pokrzywdzenie powoda – akcjonariusza PZU.

Zaskarżona uchwała ZWZ PZU podzieliła zysk netto za rok 2006 w kwocie 3.280.883 tys. zł w następujący sposób:

- na kapitał zapasowy przekazano kwotę 3.260.883 tys. zł;
- na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych przekazano kwotę 20.000 tys. zł.

Wyrokiem z dnia 22 stycznia 2010 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w całości uchylił ww. uchwałę ZWZ PZU. W dniu 17 lutego 2010 roku PZU wniósł apelację, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie w całości.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem wydanym w dniu 6 grudnia 2011 roku oddalił w całości apelację PZU od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 22 stycznia 2010 roku. Z dniem ogłoszenia wyroku przez Sąd Apelacyjny wyrok Sądu Okręgowego z dnia 22 stycznia 2010 roku uchylający ww. uchwałę ZWZ PZU stał się prawomocny.

W dniu 7 grudnia 2011 roku PZU złożył wniosek o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 grudnia 2011 roku. W dniu 2 kwietnia 2012 roku doręczono PZU wyrok Sądu wraz z uzasadnieniem. W dniu 29 maja 2012 roku PZU złożył skargę kasacyjną, którą zaskarżono w całości wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6 grudnia 2011 roku. W dniu 7 lutego 2013 roku Sąd Najwyższy postanowił przyjąć skargę kasacyjną do rozpoznania. Termin posiedzenia Sądu Najwyższego, na którym ma być rozpoznana skarga kasacyjna PZU został wyznaczony na dzień 27 marca 2013 roku.

W ocenie PZU uchylenie ww. uchwały ZWZ PZU nie powoduje po stronie akcjonariuszy powstania roszczenia o wypłatę dywidendy przez PZU.

Niezależnie od powyższego, w związku z uprawomocnieniem się wyroku uchylającego przedmiotową uchwałę, w porządku obrad ZWZ PZU zwołanego na dzień 30 maja 2012 roku umieszczono punkt dotyczący podjęcia uchwały w sprawie podziału zysku netto PZU za rok obrotowy 2006.

Zarząd rekomendował ZWZ PZU podział zysku za rok obrotowy 2006 w sposób odpowiadający podziałowi zysku dokonанemu uchwałą uchyloną wyżej opisanymi wyrokami, ponieważ po jej podjęciu PZU dokonał wypłaty dywidendy za 2009 rok, także ze środków zatrzymanych w PZU na podstawie tej uchwały.

W dniu 30 maja 2012 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę o podziale zysku za rok obrotowy 2006 w sposób odpowiadający podziałowi zysku dokonанemu na podstawie uchylonej przedmiotowej uchwały. Sprzeciw do uchwały z dnia 30 maja 2012 roku zgłosił Manchester Securities Corporation i został on zaprotokołowany.

W dniu 20 sierpnia 2012 roku doręczono PZU odpis pozwu wniesionego przez Manchester Securities Corporation do Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym wymieniona spółka domaga się uchylenia uchwały ZWZ PZU z 30 maja 2012 roku o podziale zysku za rok obrotowy 2006, a wartość przedmiotu sporu została określona przez powoda na 5.054 tys. zł. Termin pierwszej rozprawy wyznaczono na 12 marca 2013 roku, który został zmieniony przez Sąd na 5 kwietnia 2013 roku. PZU złożył odpowiedź na pozew domagając się oddalenia powództwa w całości. W razie nieuwzględnienia argumentacji PZU może zostać wydany wyrok uchylający zaskarżoną uchwałę.

Na dzień bilansowy 31 grudnia 2012 roku nie dokonano zmian w prezentacji kapitałów PZU, mogących potencjalnie wynikać z uchylenia ww. uchwały ZWZ PZU, w tym pozycji „Kapitał zapasowy” i „Zysk (strata) z lat ubiegłych”, nie korygowano środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i nie utworzono rezerw na jakiegokolwiek potencjalne roszczenia dodatkowe wynikające z uchylenia ww. uchwały ZWZ PZU.

54.2 Postępowania UOKiK wobec PZU

54.2.1. Kara nałożona w 2009 roku dotycząca wzorców umownych

Prezes UOKiK decyzją z dnia 30 grudnia 2009 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 14.792 tys. zł za stosowanie przez PZU praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na:

- zamieszczaniu we wskazanych wzorcach umownych, postanowień umownych wpisanych do Rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone;
- bezprawnym zamieszczaniu we wskazanych wzorcach umownych postanowień umownych naruszających art. 813 § 1 Kodeksu cywilnego, poprzez wprowadzenie nieobjętej dyspozycją tego przepisu przesłanki niewykorzystanej sumy ubezpieczenia jako warunkującej wysokość zwracanej konsumentowi przez zakład ubezpieczeń składki z tytułu niewykorzystanego okresu ochrony ubezpieczeniowej.

PZU nie zgadza się zarówno z treścią, jak i z uzasadnieniem decyzji UOKiK. W dniu 18 stycznia 2010 roku PZU wniósł do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów odwołanie od ww. decyzji (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się). Wyrokiem z dnia 14 listopada 2011 roku Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów („SOKiK”) oddalił odwołanie PZU od ww. decyzji. W dniu 14 grudnia 2011 roku PZU wniósł apelację do Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Wyrokiem z dnia 5 lipca 2012 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił wyrok SOKiK

z 14 listopada 2011 roku do ponownego rozpatrzenia. W dniu 18 stycznia 2013 roku SOKiK uchylił w całości decyzję Prezesa UOKiK z dnia 30 grudnia 2009 roku. W dniu 6 marca 2013 roku wpłynęła do SOKiK apelacja Prezesa UOKiK od ww. wyroku.

Niezależnie od podjętych kroków odwoławczych, PZU utworzył rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na dzień 31 grudnia 2012 roku, jak i 31 grudnia 2011 roku wynosiła 14.792 tys. zł.

54.2.2. Kary nałożone w 2011 roku

54.2.2.1. Sprawa dotycząca refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego

Prezes UOKiK decyzją z dnia 18 listopada 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 11.287 tys. zł za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 Ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50 z 2007 roku, poz 331 z późn. zm.), polegającej na ograniczaniu zakresu odpowiedzialności PZU wobec konsumentów realizujących roszczenie w ramach odpowiedzialności gwarancyjnej ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego przez:

- nieuznawanie samej utraty możliwości korzystania z uszkodzonego pojazdu za szkodę majątkową i uzależnianie wypłaty odszkodowania za najem samochodu zastępczego od wykazania przez poszkodowanego szczególnych okoliczności związanych z niezbędnością wynajęcia samochodu zastępczego;
- nieuzasadnione pomijanie przy ustalaniu wielkości kwoty refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego okresu oczekiwania na części zamienne przez warsztat samochodowy;

a także nakazał zaniechanie jej stosowania.

Zarząd PZU nie zgadza się zarówno z samą decyzją jak też z uzasadnieniem prawnym i faktycznym.

PZU złożył odwołanie od ww. decyzji w dniu 5 grudnia 2011 roku (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się). W odwołaniu PZU zgłosił szereg zarzutów.

Niezależnie od podjętych kroków odwoławczych, PZU utworzył rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na dzień 31 grudnia 2012 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2011 roku wynosiła 11.287 tys. zł.

54.2.2.2. Sprawa dotycząca sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW

Prezes UOKiK decyzją z dnia 30 grudnia 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 56.605 tys. zł za stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję i naruszającej zakaz określony w art. 6 ust. 1 pkt 3 Ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na zawarciu przez PZU i Maximus Broker Sp. z o.o. z siedzibą w Toruniu („Maximus Broker”) porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW dzieci, młodzieży i personelu w placówkach oświatowych, polegającego na podziale rynku zbytu pod względem podmiotowym poprzez przekazanie do obsługi Maximus Broker klientów PZU z terenu województwa kujawsko-pomorskiego, w zamian za rekomendowanie tym klientom ubezpieczenia w PZU i jednocześnie zakazał PZU stosowania zarzucanej przez siebie praktyki.

Zarząd PZU nie zgadza się zarówno z ustaleniami stanu faktycznego, jak i argumentacją prawną zawartą w decyzji. W ocenie Zarządu PZU przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej.

PZU złożył odwołanie od ww. decyzji w dniu 18 stycznia 2012 roku (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się). W odwołaniu PZU wskazał m.in., że:

- żadne porozumienie (poza kurtażowym) pomiędzy PZU a Maximus Broker nie zostało zawarte;
- Prezes UOKiK błędnie pojmując zasady zawierania umów ubezpieczenia z udziałem brokera;
- większość umów ubezpieczenia zawieranych przy udziale Maximus Broker była zawierana z innymi niż PZU zakładami ubezpieczeń;
- PZU i Maximus Broker nie mogą i nie mogły prowadzić działalności konkurencyjnej na rynkach, na których działają.

W dniu 22 października 2012 roku PZU otrzymał odpowiedź Prezesa UOKiK na odwołanie PZU, na którą w dniu 5 listopada 2012 roku PZU złożył replikę.

Niezależnie od podjętych kroków odwoławczych, PZU utworzył rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na dzień 31 grudnia 2012 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2011 roku wynosiła 56.605 tys. zł.

54.3 Postępowanie UOKiK wobec PZU Życie

W dniu 1 czerwca 2005 roku Prezes UOKiK wszczął na wniosek kilku wnioskodawców postępowanie antymonopolowe wobec podejrzenia nadużywania przez PZU Życie pozycji dominującej na rynku grupowych ubezpieczeń pracowniczych, które może stanowić naruszenie art. 8 Ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. W wyniku rozstrzygnięcia toczącego się postępowania Prezes UOKiK decyzją z dnia 25 października 2007 roku nałożył na PZU Życie karę w wysokości 50.384 tys. zł za utrudnianie korzystania z ofert konkurentów.

Zarząd PZU Życie nie zgadza się zarówno z ustaleniami stanu faktycznego, jak i argumentacją prawną zawartą w decyzji. W ocenie Zarządu PZU Życie przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej, a w konsekwencji bezpodstawnie przyjęto, że PZU Życie posiada dominującą pozycję na rynku.

PZU Życie złożył odwołanie od tej decyzji do SOKiK, w którym sformułowano 38 zarzutów materialno- i formalnoprawnych wobec decyzji Prezesa UOKiK. Postanowieniem z dnia 31 maja 2010 roku Sąd odrzucił odwołanie PZU Życie uzasadniając to okolicznością, że decyzja Prezesa UOKiK z dnia 25 października 2007 roku nie została prawidłowo doręczona PZU Życie, a tym samym nie rozpoczął biegu termin do złożenia przez PZU Życie odwołania od decyzji. Powyższe postanowienie Sądu zostało zaskarżone przez obie strony. Po rozpoznaniu zażaleń powoda oraz pozwanego, postanowieniem z dnia 26 października 2010 roku sąd II instancji uchylił zaskarżone postanowienie. Wyrokiem z dnia 17 lutego 2011 roku Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów częściowo zmienił zaskarżoną decyzję, jednakże oddalając odwołanie PZU Życie w zakresie wysokości nałożonej kary. W dniu 6 maja 2011 roku PZU Życie złożył apelację od wyroku.

Rozprawy przed Sądem Apelacyjnym odbyły się w dniach 21 sierpnia 2012 roku oraz 7 lutego 2013 roku, na których to dwukrotnie je odraczano. Na rozprawie w dniu 7 lutego 2013 roku nie wyznaczono terminu kolejnej rozprawy.

Niezależnie od podjętych kroków odwoławczych, PZU Życie utworzył rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na dzień 31 grudnia 2012 roku, jak i 31 grudnia 2011 roku wynosiła 50.384 tys. zł.

54.4 Spór z CSC Computer Sciences Polska Sp. z o.o.

W dniu 9 kwietnia 2010 roku Sąd Arbitrażowy doręczył PZU Życie pozew o zapłatę w sprawie z powództwa CSC Computer Sciences Polska Sp. z o.o. („CSC”) przeciwko PZU Życie, w którym CSC domagał się zapłaty kwoty łącznie 8.437 tys. EUR w związku z wdrażaniem w PZU Życie systemu GraphTalk. W następstwie kolejnych zmiany powództwa, CSC domagał się zapłaty kwoty łącznie 35.663 tys. zł wraz z należnymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu CSC (tj. od dnia 31 marca 2010 roku) do dnia zapłaty.

Kwota dochodzona pozwem obejmuje roszczenia CSC z tytułu opłat licencyjnych, za wykonanie prac wdrożeniowych, za usługi utrzymania systemu komputerowego, serwisowych, wynagrodzenia za systemy komputerowe, kary umownej oraz skapitalizowanych odsetek.

W dniu 31 maja 2010 roku, w odpowiedzi na ww. pozew PZU Życie wniósł o stwierdzenie przez Sąd Arbitrażowy czasowej niewłaściwości do rozpoznania części roszczeń oraz o oddalenie powództwa w całości. W ocenie PZU Życie, roszczenia CSC są bądź to bezzasadne, bądź też nie zostały udowodnione.

Wraz z odpowiedzią na pozew, PZU Życie złożył pozew wzajemny przeciwko CSC, domagając się zapłaty kwoty 71.890 tys. zł tytułem zwrotu wynagrodzenia pobranego przez CSC na podstawie zawartej umowy, ewentualnie tytułem odszkodowania za nienależyte wykonanie zobowiązań wynikających z zawartej umowy. W odpowiedzi na pozew wzajemny, w dniu 31 sierpnia 2010 roku CSC wniósł o oddalenie w całości powództwa PZU Życie, wskazując, że brakuje przesłanek do uwzględnienia roszczenia PZU Życie.

W dniu 31 stycznia 2012 roku odbyła się rozprawa przed Sądem Arbitrażowym przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie, a w dniu 19 czerwca 2012 roku Sąd Arbitrażowy zamknął rozprawę. Po złożeniu przez CSC pisma procesowego z kolejną modyfikacją powództwa Sąd Arbitrażowy otworzył rozprawę.

W dniu 18 grudnia 2012 roku Sąd Arbitrażowy przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie wydał wyrok („Wyrok”) zasądający od PZU Życie na rzecz CSC kwotę 17.193 tys. zł i umorzył postępowanie w zakresie powództwa głównego w odniesieniu do żądania zapłaty kwoty 8.437 tys. EUR z ustawowymi odsetkami od tej kwoty od dnia wniesienia pozwu. Ponadto, Sąd Arbitrażowy oddalił powództwo główne w pozostałej części, oddalił powództwo wzajemne i zasądził od PZU Życie na rzecz CSC kwotę 199 tys. zł tytułem kosztów postępowania.

W dniu 23 stycznia 2013 roku CSC złożył do Sądu Okręgowego w Warszawie wniosek o stwierdzenie wykonalności Wyroku oraz nadanie mu klauzuli wykonalności.

W dniu 1 lutego 2013 roku PZU Życie złożył w Sądzie Okręgowym w Warszawie skargę o uchylenie Wyroku, wnosząc o uchylenie Wyroku i wstrzymanie wykonania Wyroku w części zasądzonej od PZU Życie na rzecz CSC kwotę 17.193 tys. zł, oddalającej powództwo wzajemne oraz zasądzonej od PZU Życie na rzecz CSC kwotę 199 tys. zł tytułem kosztów postępowania. PZU Życie wniósł w skardze także o zasądzenie od CSC zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych oraz o zwrócenie się przez Sąd Okręgowy w Warszawie do Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie o przekazanie Sądowi akt postępowania arbitrażowego, w celu umożliwienia Sądowi dokonania oceny, czy w sprawie zachodzą przesłanki uzasadniające uchylenie Wyroku.

Pismem z dnia 1 lutego 2013 roku PZU Życie poinformował Sąd Okręgowy w Warszawie o fakcie złożenia skargi o uchylenie Wyroku objętego wnioskiem CSC i wniósł jednocześnie o odroczenie rozpoznania sprawy nadania klauzuli wykonalności do czasu rozpoznania skargi.

54.5 Zgłoszenie wierzytelności PZU do masy upadłości spółek z Grupy Kapitałowej PBG

PZU zawierał z PBG SA z siedzibą w Wysogotowie k/Poznania (obecnie PBG SA w upadłości układowej – dalej: „PBG”) oraz Hydrobudową Polska SA (obecnie Hydrobudowa Polska SA w upadłości likwidacyjnej – dalej: „Hydrobudowa”) z siedzibą w Wysogotowie k/Poznania umowy zlecenia o okresowe udzielenie gwarancji ubezpieczeniowych (gwarancje kontraktowe). W oparciu o ww. umowy PZU wystawiał gwarancje ubezpieczeniowe, przy czym w przypadku gdyby PZU spełnił świadczenie pieniężne z wystawionych gwarancji ubezpieczeniowych, zleceniodawcy - PBG oraz Hydrobudowa - zobowiązywali się do zwrotu na rzecz PZU kwot pieniężnych wypłaconych z tytułu tych gwarancji.

W 2012 roku przed Sądem Rejonowym w Poznaniu zostały wszczęte postępowania upadłościowe (z możliwością zawarcia układu) względem PBG oraz Hydrobudowy.

Dnia 21 września 2012 roku PZU przystąpił do ww. postępowań upadłościowych zgłaszając do masy upadłości tych spółek swoje wierzytelności (w tym wierzytelności przyszłe). Ww. wierzytelności przyszłe oznaczają potencjalne wierzytelności PZU, związane z potencjalną realizacją gwarancji ubezpieczeniowych, których PZU jeszcze nie zrealizował (wynikającą z istniejących wezwań do zapłaty na rzecz beneficjentów gwarancji ubezpieczeniowych albo z gwarancji ubezpieczeniowych, w przypadku których termin do złożenia wezwania do zapłaty przez beneficjenta jeszcze nie upłynął).

PZU zgłosił wierzytelności w następującej wysokości:

- w stosunku do masy upadłości PBG – wierzytelności w łącznej kwocie 105.428 tys. zł, z czego wierzytelności przyszłe stanowią kwotę 90.745 tys. zł;
- w stosunku do masy upadłości Hydrobudowy - wierzytelności w łącznej kwocie 100.996 tys. zł, z czego wierzytelności przyszłe stanowią kwotę 86.443 tys. zł;

Następnie, w związku z dokonanymi wypłatami z tytułu udzielonych na zlecenie Hydrobudowy umów gwarancji, PZU dokonał kolejnych zgłoszeń. Łączna kwota zgłoszonych wierzytelności do masy upadłości obydwu spółek nie uległa jednak zmianie, ponieważ kolejne zgłoszenia zmodyfikowały tylko kwotę wierzytelności zakwalifikowanych

przez PZU do wierzytelności przyszłych w zgłoszeniach pierwotnych. Na dzień podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgłoszone przez PZU wierzytelności wynoszą:

- w stosunku do masy upadłości PBG – wierzytelności w łącznej kwocie 105.428 tys. zł, z czego wierzytelności przyszłe stanowią kwotę 73.461 tys. zł;
- w stosunku do masy upadłości Hydrobudowy - wierzytelności w łącznej kwocie 100.996 tys. zł, z czego wierzytelności przyszłe stanowią kwotę 69.159 tys. zł.

PBG i Hydrobudowa należą do jednej grupy kapitałowej, której podmiotem dominującym jest PBG i wzajemnie poręczały swoje zobowiązania.

Wszystkie wierzytelności, które zostały zgłoszone do masy upadłości Hydrobudowy w kwocie 100.996 tys. zł, w konsekwencji zostały zgłoszone równocześnie do masy upadłości PBG. Z powyższych wierzytelności:

- kwotę 33.747 tys. zł stanowiły wierzytelności w których poręczycielem zobowiązań z gwarancji wystawionych na zlecenie Hydrobudowy był PBG;
- kwotę 67.249 tys. zł, stanowiły wierzytelności w których Hydrobudowa była poręczycielem zobowiązań z gwarancji wystawionych na zlecenie PBG.

54.6 Spór z PBG dotyczący roszczenia PGNiG z gwarancji kontraktowej

W dniu 4 lutego 2013 roku, wpłynął z Sądu Okręgowego w Poznaniu pozew przeciwko PZU o wartości przedmiotu sporu 66.699 tys. zł. W pozwie - będącym pozwem o ustalenie, a nie o zapłatę - PBG, Tecnimont S.p.A. z siedzibą w Mediolanie, Societe Francaise d'Etudes de Realisations d'Equipments Gaziers "SOFREGAZ" z siedzibą w Neuilly-sur-Seine, Plynostav Pardubice Holiding A.S. z siedzibą w Pardubicach oraz Plynostav Regulace Plynu A.S. z siedzibą w Pardubicach domagają się ustalenia nieistnienia obowiązku wypłaty przez PZU na rzecz PGNiG SA środków z gwarancji ubezpieczeniowej należytego wykonania kontraktu Nr GKo/925/08-081 z dnia 14 listopada 2008 roku, zmienionej aneksem z dnia 9 marca 2011 roku w kwocie 66.699 tys. zł. PZU udzielił odpowiedzi na pozew w dniu 5 marca 2013 roku.

W przypadku uwzględnienia przez Sąd roszczenia z przedmiotowego pozwu zostanie ustalone nieistnienie obowiązku wypłaty przez PZU na rzecz PGNiG SA środków z ww. gwarancji ubezpieczeniowej w kwocie 66.699 tys. zł, a w przypadku oddalenia ww. powództwa, nie będzie miała zastosowania powoływana podstawa do odmowy wypłaty przez PZU na rzecz PGNiG SA z ww. gwarancji ubezpieczeniowej.

PZU zawarł z PBG umowę zlecenia o okresowe udzielanie gwarancji ubezpieczeniowych (gwarancje kontraktowe). W oparciu o ww. umowę PZU wystawił m.in. ww. gwarancję ubezpieczeniową, przy czym w przypadku, gdyby PZU spełnił świadczenie pieniężne z ww. gwarancji ubezpieczeniowej, PBG zobowiązał się do zwrotu na rzecz PZU wypłaconej kwoty pieniężnej.

Kwota wynikająca z ww. gwarancji ubezpieczeniowej została już zgłoszona jako wierzytelność przyszła w ramach zgłoszenia wierzytelności PZU do masy upadłości dwóch spółek z Grupy Kapitałowej PBG: PBG i Hydrobudowy które to zgłoszenia zostały opisane w punkcie 54.5.

54.7 Spór z Comarch SA

W dniu 12 listopada 2012 roku został doręczony PZU odpis nakazu zapłaty wydanego w dniu 26 października 2012 roku przez Sąd Okręgowy w Warszawie w postępowaniu upominawczym wraz z odpisem pozwu i załącznikami w procesie wszczętym przez Comarch SA przeciwko PZU. Ww. nakazem zasądzono od PZU kwotę 19.758 tys. zł wraz z odsetkami oraz 32 tys. zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Żądanie Comarch SA obejmuje koszty wyliczone przez wymienioną spółkę za realizację prac i zadań zleconych przez PZU w projekcie system obsługi ubezpieczeń finansowych.

W dniu 26 listopada 2012 roku PZU złożył sprzeciw od nakazu zapłaty i zaskarżył go w całości oraz wniósł o oddalenie powództwa w całości. Sprawa została skierowana do postępowania mediacyjnego.

W dniu 25 października 2012 roku PZU skierował do Sądu Rejonowego dla Krakowa Śródmieścia wnioski o zawezwanie Comarch SA do próby ugodowej polegającej na zapłacie na rzecz PZU kwoty nie mniejszej niż

21.161 tys. zł z tytułu niewłaściwego wykonania umowy dotyczącej projektu system obsługi ubezpieczeń finansowych. Wobec niezawarcia ugody, postępowanie dotyczące zawezwania do próby ugodowej zostało zakończone.

54.8 Należność powstała w wyniku umowy pożyczki hipotecznej z Metro-Projekt Sp. z o.o.

W 1999 r. PZU Życie udzielił Metro-Projekt Sp. z o.o. (dalej: „Metro-Projekt”) pożyczkę hipoteczną na okres pięciu lat. Kwota pożyczki wynosiła równowartość 25.500 tys. USD. Zabezpieczenie pożyczki stanowiła hipoteka kaucyjna ustanowiona na nieruchomości składającej się z prawa użytkowania wieczystego gruntu i budynku stanowiącego własność Metro-Projekt, zlokalizowanej w Warszawie przy Al. Jerozolimskich 44.

Pożyczka nie została spłacona, natomiast w listopadzie 2002 roku została ogłoszona upadłość spółki Metro-Projekt.

Dnia 15 września 2004 roku syndyk Universal SA w upadłości (dalej: „Universal”) wniósł do Sądu Okręgowego w Warszawie powództwo o wyłączenie z masy upadłościowej Metro-Projekt nieruchomości położonej w Warszawie przy Al. Jerozolimskich 44 w związku z wpisem w dziale III księgi wieczystej ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu pomiędzy Universal a BI Code SA („BI Code”) w sprawie unieważnienia transakcji sprzedaży nieruchomości przez Universal na rzecz BI Code, od którego Metro-Projekt nabył nieruchomość. W związku z powyższym, w dniu 21 września 2004 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał postanowienie o wstrzymaniu likwidacji majątku Metro-Projekt do czasu rozstrzygnięcia pozwu o wyłączenie z masy upadłości przedmiotowej nieruchomości.

Sprawa o unieważnienie umowy przeniesienia prawa użytkowania wieczystego gruntu i własności budynku biurowego usytuowanego w Warszawie w Al. Jerozolimskich 44 rozstrzygnięta została w dniu 7 marca 2006 roku - Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił powództwo Universal przeciwko BI Code. Jednakże w sierpniu 2006 roku syndyk masy upadłości Universal wniósł od tego orzeczenia skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego.

Po uprawomocnieniu się wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 7 marca 2006 roku, Metro-Projekt wniósł o wykreślenie z działu III księgi wieczystej ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu sądowym z powództwa Universal przeciwko BI Code o unieważnienie ww. umowy sprzedaży. Postanowienie o wykreśleniu wpisu, o którym mowa wyżej zostało wydane w dniu 3 listopada 2006 roku.

Sąd Najwyższy w dniu 14 marca 2007 roku uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego i skierował sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny. W dniu 21 listopada 2007 roku Sąd Apelacyjny uchylił wyrok Sądu Okręgowego i skierował sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy.

W dniu 11 września 2009 roku Sąd Okręgowy ogłosił wyrok w sprawie z powództwa syndyka masy upadłości Universal przeciwko syndykowi masy upadłości BI Code o stwierdzenie nieważności umowy sprzedaży prawa użytkowania wieczystego oraz prawa własności budynku zawartej pomiędzy Universal i BI Code, w którym stwierdził nieważność ww. umowy sprzedaży. Syndyk masy upadłości BI Code wniósł apelację od ww. wyroku, która wyrokiem z dnia 29 lipca 2010 roku została oddalona. Syndyk masy upadłości BI Code wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, która to skarga nie została przyjęta do rozpoznania, w związku z powyższym postępowanie zostało zakończone.

W styczniu 2011 roku syndyk masy upadłości Metro-Projekt wniósł o podjęcie zawieszonoego w 2005 roku postępowania w toczącej się przed Sądem Okręgowym sprawie z powództwa syndyka masy upadłości Universal o wyłączenie z masy upadłości Metro-Projekt prawa wieczystego użytkowania oraz prawa odrębnej własności budynku posadowionego na nieruchomości. W dniu 30 maja 2011 roku Sąd Okręgowy oddalił powództwo Universal w tej sprawie.

Wyrok nie był prawomocny - w dniu 12 września 2011 roku Syndyk masy upadłości Universal złożył apelację. Orzeczeniem z dnia 23 lutego 2012 roku Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo Syndyka masy upadłości Universal o wyłączenie nieruchomości przy Al. Jerozolimskich 44 w Warszawie z masy upadłości Metro-Projekt. Proces zakończył się prawomocnym wyrokiem.

Wnioskiem z dnia 9 maja 2012 r. Syndyk masy upadłości Metro-Projekt wystąpił do Sędziego komisarza o zezwolenie na zawarcie z Syndykiem masy upadłości Universal ugody co do roszczeń spornych zaistniałych pomiędzy obiema masami upadłości. W wyniku zawarcia ugody, w zamian za zrzeczenie się wszelkich roszczeń przez masę upadłości Universal, masa upadłości Metro-Projekt miała zostać obciążona na rzecz masy upadłości Universal dodatkową kwotą w wysokości 5.722 tys. zł. Postanowieniem z dnia 31 maja 2012 roku Sędzia komisarz wyraził zgodę na zawarcie ugody. Postanowienie to jest prawomocne.

Wobec złożenia w formie aktu notarialnego przez Syndyka masy upadłości Universal oświadczenia o nieodwołalnym zrzeczeniu się jakichkolwiek roszczeń wobec Metro-Projekt, Syndyk masy upadłości Metro-Projekt dokonał w dniu 5 lipca 2012 r. płatności ww. kwoty na rzecz masy upadłości Universal.

W dniu 10 stycznia 2013 roku Syndyk masy upadłości Metro-Projekt ogłosił sprzedaż przedsiębiorstwa upadłej spółki w trybie z wolnej ręki, z zastrzeżeniem, że sprzedaż zostanie przeprowadzona w formie przetargowo-aukcyjnej. Cena wywoławcza za przedsiębiorstwo wynosi 110 mln zł. W dniu 1 marca 2013 roku w Sądzie Rejonowym dla m.st. Warszawy Syndyk miał przystąpić do otwarcia ofert pisemnych. Z uwagi na brak ofert procedura nie została przeprowadzona.

Zdaniem Zarządu PZU, hipoteka wpisana na rzecz PZU Życie istnieje, a PZU Życie ma prawo dochodzić zaspokojenia od każdego właściciela.

54.9 Spór z Przedsiębiorstwem Wielobranżowym Pieprzyk Sp. z o.o.

W dniu 6 lutego 2013 roku wpłynął do PZU z Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieście wniosek Przedsiębiorstwa Wielobranżowego Pieprzyk Sp. z o.o. z siedzibą w Rawiczu o zawiązanie do próby ugodowej, w którym określono kwoty objęte tym wnioskiem na: 10.700 tys. zł, 1.440 tys. EUR oraz 3.750 tys. SDR.

Roszczenie związane jest z odmową wypłacenia przez PZU odszkodowania za helikopter marki Eurocopter, ubezpieczony w ramach aerocasco i zniszczony w wypadku w dniu 11 stycznia 2010 roku. Sąd wyznaczył rozprawę na dzień 26 kwietnia 2013 roku.

55. Transakcje z podmiotami powiązаныmi

55.1 Wynagrodzenia członków Zarządów, osób zarządzających wyższego szczebla i członków organów nadzorczych spółek Grupy PZU objętych konsolidacją łącznie z wynagrodzeniem z zysku oraz informacja o wartości zaliczek, kredytów, pożyczek i gwarancji udzielonych tym osobom

W 2012 i w 2011 roku spółki Grupy PZU objęte konsolidacją nie udzieliły pożyczek ani żadnych podobnych świadczeń członkom Zarządów, osobom zarządzającym wyższego szczebla ani członkom swoich Rad Nadzorczych.

55.1.1. Jednostka dominująca

Wynagrodzenia wypłacone członkom Zarządu, osobom zarządzającym wyższego szczebla oraz członkom Rady Nadzorczej PZU przedstawiono poniżej:

Wynagrodzenia i inne krótkoterminowe świadczenia pracownicze wypłacone przez PZU	1 stycznia – 31 grudnia 2012		1 stycznia – 31 grudnia 2011	
		w tym premie:		w tym premie:
Zarząd, z czego:	7 012	1 600	5 367	544
Andrzej Klesyk	1 691	480	1 512	312
Przemysław Dąbrowski	1 092	252	840	-
Witold Jaworski	1 176	336	1 072	232
Bogusław Skuza	1 008	168	415	-
Tomasz Tarkowski	1 100	259	578	-
Ryszard Trepczyński	945	105	420	-
Marcin Halbersztadt	-	-	530	-
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	2 283	337	3 151	192
Dariusz Krzewina	616	86	570	-
Przemysław Dąbrowski	-	-	200*	200*
Rafał Grodzicki	709	179	510	-
Przemysław Henschke	435	-	-	-
Sławomir Niemierka	523	72	-	-
Tomasz Tarkowski	-	-	141	2
Mariusz J. Sarnowski	-	-	920	130
Krzysztof Dominik Branny	-	-	810	60
Rada Nadzorcza, z czego:	1 126	-	984	-
Waldemar Maj	162	-	120	-
Zbigniew Cwiakalski	168	-	168	-
Tomasz Zganiacz	85	-	-	-
Dariusz Daniluk	120	-	60	-
Zbigniew Derdziuk	120	-	60	-
Dariusz Filar	120	-	120	-
Włodzimierz Kiciński	71	-	-	-
Alojzy Nowak	71	-	-	-
Maciej Piotrowski	71	-	-	-
Marzena Piszczek	79	-	192	-
Krzysztof Dresler	59	-	132	-
Piotr Kamiński	-	-	60	-
Grażyna Piotrowska-Oliwa	-	-	72	-

Wynagrodzenia i inne krótkoterminowe świadczenia pracownicze wypłacone przez pozostałe podmioty z Grupy PZU	1 stycznia – 31 grudnia 2012		1 stycznia – 31 grudnia 2011	
	w tym premie:		w tym premie:	
Zarząd, z czego:	2 106	255	1 868	141
Andrzej Klesyk	386	-	389	-
Przemysław Dąbrowski	425	101	489	41
Witold Jaworski	392	-	451	-
Bogusław Skuza	237	-	-	-
Tomasz Tarkowski	257	77	245	100**
Ryszard Trepczyński	409	77	178	-
Marcin Halbersztadt	-	-	116	-
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	2 486	569	2 127	123
Dariusz Krzewina	992	278	877	41
Rafał Grodzicki	704	252	596	41
Przemysław Henschke	381	-	-	-
Sławomir Niemierka	409	39	-	-
Tomasz Tarkowski	-	-	-	-
Mariusz J. Sarnowski	-	-	346	41
Krzysztof Dominik Branny	-	-	308	-

Całkowita szacunkowa wartość świadczeń niepieniężnych przyznanych przez PZU oraz podmioty zależne PZU	1 stycznia – 31 grudnia 2012	1 stycznia – 31 grudnia 2011
Zarząd, z czego:	1150	1 029
Andrzej Klesyk	214	247
Przemysław Dąbrowski	148	198
Witold Jaworski	181	216
Bogusław Skuza	90	75
Tomasz Tarkowski	273	149***
Ryszard Trepczyński	244	39
Marcin Halbersztadt	-	105
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	617	455
Dariusz Krzewina	201	172
Rafał Grodzicki	192	160
Przemysław Henschke	72	-
Sławomir Niemierka	152	-
Mariusz J. Sarnowski	-	21
Krzysztof Dominik Branny	-	102
Rada Nadzorcza, z czego:	1	-
Alojzy Nowak	1	-

*Kwoty wypłacone Przemysławowi Dąbrowskiemu za 2011 rok zostały wykazane w sekcji dotyczącej osób zarządzających wyższego szczebla z uwagi na fakt, że otrzymał premię za 2010 rok z tytułu pełnienia funkcji Dyrektora Grupy.

**Wskazana kwota stanowi premię za 2010 rok z tytułu pełnienia funkcji Członka Zarządu w PZU Ukraine.

***Wskazana kwota zawiera równowartość 18.600 EUR, przeliczone na PLN zgodnie ze średnim kursem walut z dnia 31 grudnia 2011 roku ogłoszonym przez NBP.

55.1.2. Inne spółki Grupy PZU objęte konsolidacją

Wynagrodzenia wypłacone członkom Zarządów i Rad Nadzorczych innych spółek Grupy PZU objętych konsolidacją przedstawiono poniżej:

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2012	1 stycznia – 31 grudnia 2011
Członkowie Zarządów	7 407	7 914
Członkowie Rad Nadzorczych	989	2 580

55.2 Pozostałe transakcje z podmiotami powiązаныmi

Spółki Grupy PZU, w ramach prowadzonej działalności ubezpieczeniowej, zawierają umowy ubezpieczeń z podmiotami powiązаныmi oraz dokonują na ich rzecz wypłat odszkodowań. Transakcje te są zawierane i rozliczane na warunkach możliwych do uzyskania przez klientów niebędących stronami powiązаныmi. Należności od stron powiązanych oraz zobowiązania wobec stron powiązanych z tytułu umów ubezpieczeniowych mają charakter krótkoterminowy.

Na potrzeby niniejszego punktu:

- przez „jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone ze Skarbem Państwa” należy rozumieć wyłącznie spółki prawa handlowego i przedsiębiorstwa państwowe zależne, współzależne i stowarzyszone ze Skarbem Państwa, których listy publikowane są na stronach internetowych Ministerstwa Skarbu Państwa. W szczególności, podmioty z Grupy PZU zawierały w toku swojej statutowej działalności transakcje z podmiotami zależnymi, współzależnymi i stowarzyszonymi ze Skarbem Państwa innymi niż spółki prawa handlowego i przedsiębiorstwa państwowe wymienione na stronach internetowych Ministerstwa Skarbu Państwa. Z uwagi na bardzo dużą liczbę takich podmiotów i zawieranych z nimi transakcji, ograniczenia systemu sprawozdawczości przyjętego w Grupie PZU oraz nieistotność wpływu tych transakcji na wyniki Grupy PZU, w ocenie PZU prezentacja takich transakcji nie ma znaczenia dla rzetelnego przedstawienia sytuacji finansowej Grupy PZU;
- przez „pozostałe podmioty powiązane” należy rozumieć spółki bezpośrednio lub pośrednio zależne i stowarzyszone z PZU i nieobjęte konsolidacją, których kompletna lista znajduje się w punkcie 2.2.

Grupa PZU stosuje zwolnienie z konieczności ujawnień niektórych transakcji z podmiotami powiązаныmi poprzez fakt znajdowania się pod kontrolą, współkontrolą lub znaczącym wpływem tego samego rządu, o którym mowa w pkt. 25 MSR 24.

Transakcje z jednostkami zależnymi, współzależnymi i stowarzyszonymi ze Skarbem Państwa stanowiły w przeważającej większości umowy ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz ubezpieczeń na życie i kontraktów inwestycyjnych.

W tabeli poniżej przedstawiono przypis składki oraz wolumeny z kontraktów inwestycyjnych wynikające z transakcji z jednostkami zależnymi, współzależnymi i stowarzyszonymi ze Skarbem Państwa, zawieranych i rozliczanych na warunkach możliwych do uzyskania przez klientów nie będących podmiotami powiązаныmi.

Jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone ze Skarbem Państwa	1 stycznia – 31 grudnia 2012	1 stycznia – 31 grudnia 2011
Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	110 970	118 824
Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie	16 692	13 096
Wolumeny z kontraktów inwestycyjnych PZU Życie	584 564	1 484 415
Razem	712 226	1 616 335

(w tysiącach złotych)

Salda i obroty wynikające z transakcji handlowych pomiędzy Grupą PZU a podmiotami powiązanymi	1 stycznia – 31 grudnia 2012 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku		1 stycznia – 31 grudnia 2011 roku i na dzień 31 grudnia 2011 roku	
	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹	Pozostałe pomioty powiązane ²	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹	Pozostałe pomioty powiązane ²
Składka przypisana brutto				
w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	-	278	-	387
w ubezpieczeniach na życie (łącznie z wolumenami z kontraktów inwestycyjnych)	-	-	-	-
Pozostałe przychody	-	58 157	-	35 840
Koszty	-	33 379	-	17 192
w tym odpisy na należności dokonane w bieżącym okresie	-	-	-	-
Należności				
wartość brutto	-	11 068	-	11 398
odpisy aktualizujące	-	(8 306)	-	(9 806)
wartość netto	-	2 762	-	1 592
Zobowiązania	-	2 528	-	1 868
Aktywa warunkowe	-	-	-	-
Zobowiązania warunkowe	-	-	-	-

¹⁾ Osoby zarządzające wyższego szczebla, dane wg oświadczeń.

²⁾ Spółki bezpośrednio lub pośrednio zależne i stowarzyszone z PZU i nieobjęte konsolidacją, których kompletna lista znajduje się w punkcie 2.2.

Na 31 grudnia 2012 roku i na 31 grudnia 2011 roku główną pozycję salda należności od pozostałych podmiotów powiązanych stanowią należności od Syta Development Sp. z o.o. w likwidacji („Syta Development”) z tytułu realizacji umów dotyczących inwestycji Centrum Likwidacji Szkód i Oceny Ryzyka w wartości brutto 8.306 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 9.806 tys. zł), które z powodu niewywiązywania się z umów zostały na obie te daty objęte o odpisem aktualizującym w pełnej wysokości.

55.3 Przypis składki oraz wolumeny z kontraktów inwestycyjnych w transakcjach bancassurance z bankami zależnymi od Skarbu Państwa

Poniższe tabele zawierają dane dotyczące przypisu składki oraz wolumenów z kontraktów inwestycyjnych w transakcjach bancassurance z bankami zależnymi i stowarzyszonymi ze Skarbem Państwa.

Przypis składki oraz wolumeny z kontraktów inwestycyjnych	1 stycznia – 31 grudnia 2012	1 stycznia – 31 grudnia 2011
Bank Powszechna Kasa Oszczędności BP SA	618 349	1 507 809
Składka przypisana brutto PZU	17 093	10 298
Składka przypisana brutto PZU Życie	16 692	13 096
Wolumeny z kontraktów inwestycyjnych PZU Życie	584 564	1 484 415
Bank Ochrony Środowiska SA	39	753
Składka przypisana brutto PZU	39	753
Bank Gospodarstwa Krajowego SA	72	195
Składka przypisana brutto PZU	72	195

55.4 Największe transakcje z jednostkami zależnymi od Skarbu Państwa

Składka przypisana brutto* od 10 największych kontrahentów Grupy PZU będącymi jednostkami zależnymi od Skarbu Państwa			
Kontrahent	1 stycznia - 31 grudnia 2012 roku	Kontrahent	1 stycznia - 31 grudnia 2011 roku
Kontrahent 1	618 349	Kontrahent 1	1 507 809
Kontrahent 2	30 209	Kontrahent 2	32 309
Kontrahent 3	24 155	Kontrahent 3	21 481
Kontrahent 4	6 900	Kontrahent 5	8 273
Kontrahent 5	5 530	Kontrahent 4	6 805
Kontrahent 6	4 846	Kontrahent 6	6 115
Kontrahent 7	2 967	Kontrahent 11	4 423
Kontrahent 8	2 266	Kontrahent 7	3 683
Kontrahent 9	1 863	Kontrahent 12	2 645
Kontrahent 10	1 860	Kontrahent 13	2 616

* Pozycja obejmuje składkę przypisaną brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych, ubezpieczeniach na życie oraz wolumeny z kontraktów inwestycyjnych.

56. Zatrudnienie

Poniższa tabela przedstawia średnie zatrudnienie w etatach w spółkach Grupy PZU objętych konsolidacją.

Wyszczególnienie	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Zarządy (liczba osób na koniec okresu sprawozdawczego)	31	29
Kadra kierownicza	940	931
Doradcy	3	2
Pozostali pracownicy	13 175	14 057
Razem	14 149	15 019

57. Pozostałe informacje

57.1 Skład Zarządu jednostki dominującej

Na dzień 31 grudnia 2011 roku w skład Zarządu PZU wchodził:

- Andrzej Klesyk - Prezes Zarządu PZU;
- Witold Jaworski - Członek Zarządu PZU;
- Przemysław Dąbrowski - Członek Zarządu PZU;
- Tomasz Tarkowski - Członek Zarządu PZU;
- Bogusław Skuza - Członek Zarządu PZU;
- Ryszard Trepczyński - Członek Zarządu PZU.

W dniu 27 grudnia 2012 roku Witold Jaworski złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Zarządu PZU i jego mandat wygasł w tym samym dniu.

Do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego w składzie Zarządu PZU nie nastąpiły żadne inne zmiany.

57.2 Skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej

Na dzień 31 grudnia 2011 roku skład Rady Nadzorczej PZU przedstawiał się następująco:

- Marzena Piszczek - Przewodnicząca Rady;
- Zbigniew Ćwiąkalski - Wiceprzewodniczący Rady;
- Krzysztof Dresler - Sekretarz Rady;
- Waldemar Maj - Członek Rady;
- Dariusz Filar - Członek Rady;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Rady;
- Dariusz Daniluk – Członek Rady.

Z dniem 30 maja 2012 roku Krzysztof Dresler złożył rezygnację z funkcji Członka Rady Nadzorczej PZU.

W dniu 30 maja 2012 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę w sprawie ustalenia liczebności Rady Nadzorczej PZU, ustalając liczbę Członków Rady Nadzorczej na 9 osób. ZWZ PZU odwołało ze składu Rady Nadzorczej Marzenę Piszczek, jednocześnie powołując do Rady Nadzorczej PZU: Tomasza Zganiacza, Macieja Piotrowskiego, Włodzimierza Kicińskiego i Alojzego Nowaka.

W dniu 28 czerwca 2012 roku nastąpiło ukonstytuowanie się Rady Nadzorczej. Waldemar Maj objął funkcję Przewodniczącego Rady, natomiast Tomaszowi Zganiaczowi powierzono funkcję Sekretarza Rady.

Od dnia 28 czerwca 2012 roku do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego skład Rady Nadzorczej PZU przedstawiał się następująco:

- Waldemar Maj - Przewodniczący Rady;
- Zbigniew Ćwiąkalski - Wiceprzewodniczący Rady;
- Tomasz Zganiacz - Sekretarz Rady;
- Dariusz Daniluk - Członek Rady.
- Zbigniew Derdziuk - Członek Rady;
- Dariusz Filar - Członek Rady;
- Włodzimierz Kiciński - Członek Rady;
- Alojzy Nowak - Członek Rady;
- Maciej Piotrowski - Członek Rady.

57.3 Dyrektorzy Grupy PZU

Na dzień 31 grudnia 2011 roku Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Dariusz Krzewina;
- Rafał Grodzicki.

W dniu 7 lutego 2012 roku Zarząd PZU powołał z dniem 1 lutego 2012 roku Przemysława Henschke na stanowisko Dyrektora Grupy PZU.

W dniu 16 marca 2012 roku Zarząd PZU powołał od dnia 19 marca 2012 roku Sławomira Niemierkę na stanowisko Dyrektora Grupy PZU.

W dniu 5 lutego 2013 roku Zarząd PZU powołał Barbarę Smalską na stanowisko Dyrektora Grupy PZU.

Od dnia 5 lutego 2013 roku do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Dariusz Krzewina;
- Rafał Grodzicki;
- Przemysław Henschke;
- Sławomir Niemierka;
- Barbara Smalska.

Wszyscy aktualni Dyrektorzy Grupy PZU wchodzi również w skład Zarządu PZU Życie.

57.4 Dopłata na pokrycie strat PZU Lietuva

W dniu 11 kwietnia 2012 roku Zarząd PZU podjął uchwałę w sprawie pokrycia części strat lat ubiegłych PZU Lietuva poprzez wniesienie bezzwrotnej dopłaty w kwocie 7.000 tys. LTL w celu spełnienia przez PZU Lietuva wymogu regulacyjnego w zakresie minimalnego kapitału własnego (prawo litewskie wymaga, aby kapitał własny spółki był nie niższy niż połowa wysokości kapitału zakładowego).

Na koniec 2011 roku wymóg ten nie był spełniony z uwagi na poniesienie przez PZU Lietuva straty netto za 2011 rok w wysokości 6.854 tys. LTL.

W dniu 27 kwietnia 2012 r. ZWZ PZU Lietuva podjęło uchwałę w przedmiocie wniesienia dopłaty w kwocie 7.000 tys. LTL, po jej wniesieniu przez PZU w dniu 10 maja 2012 roku PZU Lietuva spełnia określone powyżej wymagania regulacyjne.

57.5 Wynagrodzenie biegłego rewidenta

W tabeli poniżej zaprezentowano kwoty należne podmiotom uprawnionym do badania sprawozdań finansowych PZU wypłacone lub należne za dany okres, powiększone o podatek VAT, określone zgodnie z zasadą memoriału.

Wyszczególnienie	1 stycznia - 31 grudnia 2012	1 stycznia - 31 grudnia 2011
Badanie sprawozdań finansowych	633	609
Inne usługi poświadczające	519	486
Usługi doradztwa podatkowego	377	115
Pozostałe usługi	34	32
Razem	1 563	1 242

Umowa o przeglądy skróconych śródrocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy PZU i skróconych jednostkowych sprawozdań finansowych PZU za okresy 6 miesięcy zakończone 30 czerwca 2012 roku oraz 30 czerwca 2013 roku i o badanie jednostkowych sprawozdań finansowych PZU i skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy PZU za lata zakończone 31 grudnia 2012 roku oraz 31 grudnia 2013 roku została zawarta w dniu 16 lipca 2012 roku.

57.6 Wypowiedzenie Zakładowych Układów Zbiorowych Pracy

W dniu 28 lutego 2012 roku Zarządy PZU i PZU Życie wypowiedziały Zakładowe Układy Zbiorowe Pracy („ZUZP”) funkcjonujące w tych spółkach odpowiednio od 2003 roku i 2006 roku, głównie z powodu konieczności wprowadzenia nowego, bardziej motywującego i dostosowanego do rynku, systemu wynagrodzeń. Proponowane zasady zakładały m.in.:

- wprowadzenie od IV kwartału 2012 roku nowych reguł premiowania: miesięczna premia w wysokości do 25 % miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego została zastąpiona kwartalną premią w wysokości do 30 % kwartalnego wynagrodzenia zasadniczego (bezpośrednio uzależnioną od stopnia realizacji celów),
- rezygnację z innych świadczeń pracowniczych (odprawy emerytalne i nagrody jubileuszowe) w zakresie przewyższającym poziom wynikający z Kodeksu pracy – zagadnienie zostało szerzej opisane w punkcie 29.

Uzgodnienia ze związkami zawodowymi dotyczące regulacji płacowych trwały od 28 lutego do 26 kwietnia 2012 roku i zakończyły się przedstawieniem przez związki zawodowe negatywnego stanowiska co do zaproponowanego systemu wynagradzania. W związku z potencjalną możliwością wystąpienia przypadków rozwiązania umów o pracę w wyniku nieprzyjęcia nowych warunków wynagrodzenia przez pracowników, PZU i PZU Życie ogłosiły zamiar przeprowadzenia zwolnień grupowych. Uzgodnienia ze związkami zawodowymi w tym zakresie trwały do 27 kwietnia 2012 roku i zakończyły się brakiem podpisania porozumienia, w związku z czym 7 maja 2012 roku Zarządy PZU i PZU Życie ustaliły warunki zwolnień grupowych w formie regulaminu oraz określiły warunki wynagrodzenia, które zostaną zaproponowane pracownikom do czasu ustalenia systemu wynagradzania w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi.

Proces zmiany umów o pracę wszystkich pracowników PZU i PZU Życie rozpoczął się 9 maja 2012 roku i zakończył 6 lipca 2012 r.

Skutki wprowadzonej zmiany w zasadach wynagradzania nie miały istotnego wpływu na koszty wynagrodzeń i innych świadczeń pracowniczych w 2012 roku, za wyjątkiem rozwiązania rezerw na świadczenia pracownicze (odprawy emerytalne i nagrody jubileuszowe), którego efekt w kwocie 177.027 tys. zł odniesiony został na pozostałe przychody operacyjne.

57.7 Restrukturyzacja zatrudnienia w Grupie PZU

Plan restrukturyzacji na lata 2010-2012

W dniu 29 grudnia 2009 roku Zarządy PZU i PZU Życie ogłosiły plan wdrożenia programu restrukturyzacji na lata 2010-2012.

W pierwszych dwóch kwartałach 2012 roku osoby kończyły zatrudnienie w PZU i w PZU Życie w wyniku wręczonych w 2011 roku: porozumienia rozwiązującego bądź oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę albo w wyniku braku przyjęcia przez pracownika, niezależnie od woli pracodawcy, nowych warunków pracy lub płacy.

W dniu 10 lipca 2012 roku Zarządy PZU i PZU Życie podjęły decyzje o kontynuacji procesu restrukturyzacji zatrudnienia w PZU i PZU Życie i zwróciły się do związków zawodowych, działających przy tych spółkach o przystąpienie do prac nad porozumieniami w sprawie zwolnień grupowych, zgodnie z Ustawą z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, Dz. U. Nr 90 z 2003 r., poz. 844 z późn. zm. („Ustawa o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy”) oraz przekazały do właściwego Powiatowego Urzędu Pracy informacje o wszczęciu procedury zwolnień grupowych.

W dniu 24 lipca 2012 roku PZU i PZU Życie oraz związki zawodowe działające przy tych spółkach zawarły porozumienie określające warunki restrukturyzacji zatrudnienia. Finalny kształt dokumentu powstał w oparciu o doświadczenia i rozwiązania wypracowane podczas analogicznych negocjacji w latach ubiegłych.

Planowano, że ww. etap restrukturyzacji zatrudnienia w PZU i PZU Życie zostanie przeprowadzony od dnia 13 sierpnia do 11 października 2012 roku i obejmie w obydwu spółkach do 955 osób (przy czym planowano, że redukcja zatrudnienia dotyczyć będzie do 376 pracowników, a do 579 pracownikom zmienione będą warunki pracy i płacy w drodze porozumienia lub wypowiedzenia zmieniającego).

Ww. etap restrukturyzacji zatrudnienia był konsekwencją realizacji wielu projektów polegających na uproszczeniu procedur, automatyzacji i optymalizacji procesów pracy oraz centralizacji funkcji. W największym stopniu działania restrukturyzacyjne objęły obszary operacji, finansów oraz likwidacji szkód i świadczeń.

Ostatecznie ww. etap restrukturyzacji objął w obydwu spółkach 746 osób (192 pracownikom zmienione zostały warunki pracy i płac, zaś redukcja zatrudnienia dotyczyła 554 pracowników, z czego 401 osób rozwiązało umowy o pracę w związku z nieprzyjęciem nowych warunków zatrudnienia).

Osobom, które zostały zwolnione lub które nie przyjęły zaproponowanej zmiany warunków zatrudnienia podczas wszystkich etapów restrukturyzacji (tj. w latach 2010-2012) były proponowane korzystniejsze warunki odejścia niż te przewidziane prawem w podobnych sytuacjach (Ustawa o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy). Wysokość dodatkowych odpraw w poszczególnych procesach restrukturyzacji była różna, przy czym pakiet

finansowy był uzależniony od stażu pracy w Grupie PZU i wysokości wynagrodzenia danego pracownika. Łączne koszty z tytułu restrukturyzacji odniesione w ciężar rezerwy w 2012 roku wyniosły 75.862 tys. zł (w 2011 roku: 58.169 tys. zł).

Na dzień 31 grudnia 2012 roku rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji wyniosła 9.841 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2011 roku: 112.956 tys. zł), co oznaczało spadek salda ww. rezerwy w kwocie 103.115 tys. zł (w 2011 roku: wzrost o 37.703 tys. zł).

Plan restrukturyzacji na rok 2013

W dniu 27 grudnia 2012 roku Zarządy PZU i PZU Życie ogłosiły założenia do planu restrukturyzacji w 2013 roku, którym zostaną objęte głównie obszary likwidacji szkód i świadczeń oraz finansów, a także, ale w dużo mniejszym stopniu, funkcje wsparcia. W dniu 13 lutego 2013 roku Zarządy PZU i PZU Życie ogłosiły zamiar przeprowadzenia zwolnień grupowych. Przeprowadzenie restrukturyzacji zatrudnienia planowane jest w okresie od 18 marca do 15 czerwca 2013 roku. Restrukturyzacja ma objąć do 3.145 osób w PZU i PZU Życie, w tym szacuje się, że redukcja zatrudnienia dotyczyć będzie do 630 pracowników PZU i PZU Życie, co stanowi 5,5 % ogółu zatrudnionych w obydwu spółkach.

W związku z powyższym PZU i PZU Życie utworzyły rezerwę na koszty restrukturyzacji, której wysokości na dzień 31 grudnia 2012 roku wyniosła 48.353 tys. zł.

Podpisy osób wchodzących w skład Zarządu PZU:

Imię i nazwisko

Stanowisko / Funkcja

Andrzej Klesyk

Prezes Zarządu PZU

.....

(podpis)

Przemysław Dąbrowski

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Bogusław Skuza

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Tomasz Tarkowski

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Ryszard Trepczyński

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Osoba odpowiedzialna za sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego:

Piotr Marczyk

Dyrektor

.....

(podpis)

Warszawa, 12 marca 2013 roku